

Pielikums
Valsts augu aizsardzības dienesta
07.10.2014. rīkojumam Nr.1.1-6/92

Zemkopības ministrijas

Valsts augu aizsardzības dienests

PUBLISKAIS PĀRSKATS

2013

RĪGA 2014

Satura rādītājs:

- 1. Valsts augu aizsardzības dienesta darbības vispārīgs raksturojums - 3 lpp.*
- 2. Personāls - 5 lpp.*
- 3. Finanšu resurss - 9 lpp.*
- 4. 2013.gada darbības rezultāti un 2014.gada prioritātes - 19 lpp*
 - 4.1. AUGU AIZSARDZĪBAS joma - 19 lpp*
 - 4.2. AUGU KARANTĪNAS joma - 40 lpp.*
 - 4.3. SĒKLU SERTIFIKĀCIJA, SĒKLU APRITES UZRAUDZĪBA, SELEKCIONĀRU TIESĪBAS UN LATVIJAS AUGU ŠĶIRŅU KATALOGA VEIDOŠANA - 77 lpp.*
 - 4.4. AGROĶĪMIJAS JOMA - 95 lpp.*
- 5. Komunikācija ar sabiedrību – 109 lpp.*

1. Valsts augu aizsardzības dienesta darbības vispārīgs raksturojums

Valsts augu aizsardzības dienests (turpmāk – VAAD, arī - dienests) izveidots atbilstoši Saeimas 1998.gada 17.decembrī pieņemtajam Augu aizsardzības likumam un ir Zemkopības ministrijas (turpmāk - ZM) padotībā esoša valsts tiešās pārvaldes iestāde. VAAD nodrošina valsts fitosanitāro drošību, veicot efektīvus uzraudzības pasākumus, lai valsti pasargātu no bīstamām augu slimībām un kaitēkļiem, un nodrošina augu un augu produktu eksportu, kā arī rada priekšnoteikumus, lai nesamazinātos augsnes auglība, lai lauksaimniekiem būtu pieejams vesels un kvalitatīvs pavairojamais un sēklas materiāls, līdzekļi, kas palīdz aizsargāt augus un iegūt augstākas ražas, un, lai tie neatstātu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, dzīvniekiem un vidi. Lai to nodrošinātu, VAAD veic šādas funkcijas:

Augu aizsardzībā ievieš normatīvos aktus, kas regulē augu aizsardzības jomu, izvērtē un reģistrē augu aizsardzības līdzekļus (turpmāk – AAL); organizē valsts uzraudzību un kontroli pār AAL apriti; sniedz konsultācijas par AAL aprites jautājumiem, kā arī organizē AAL lietotāju un konsultantu apmācības.

Mēslošanas līdzekļu uzraudzībā nodrošina mēslošanas līdzekļu (turpmāk – ML) aprites uzraudzību un kontroles sistēmu.

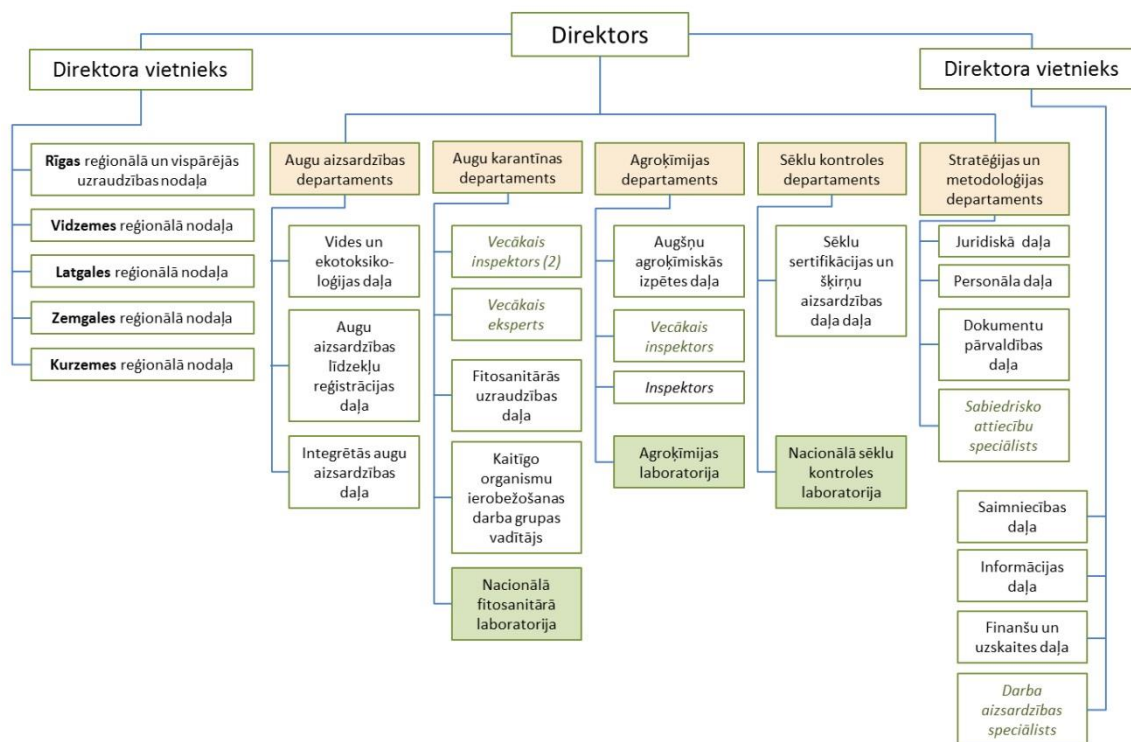
Agroķīmijā veic augsnes minerālā slāpekļa monitoringu īpaši jutīgajās teritorijās un augšņu agroķīmisko izpēti, kā arī apkopo informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni.

Augu karantīnā ievieš normatīvos aktus, kas regulē augu karantīnas un pavairojamā materiāla atbilstības novērtēšanas jomu; kārtu fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu apritē iesaistīto personu reģistru; nosaka izņēmumus attiecībā uz tiem kaitīgajiem organismiem, kuri paredzēti zinātnes, pētniecības vai šķirņu selekcijas vajadzībām; veic augu un augu produktu laboratorisko analīzi un nosaka augu karantīnas un citus bīstamus organismus, ieskaitot nematodes augsnes paraugos; veic augu un augu produktu fumigācijas kontroli importa produkcijai, kā arī veic kaitīgo organismu izplatīšanās riska analīzi.

Prognožu jomā organizē sējumu un stādījumu fitosanitāro monitoringu un izstrādā lauksaimniecības augu kaitēkļu un slimību izplatības un attīstības prognozes.

Sēklu kontrolē nodrošina valsts uzraudzību un kontroli pār sēklu apriti regulējošo normatīvo aktu ievērošanu; veic sēklu sertifikācijas procesa uzraudzību; veic sēklu kvalitātes pārbaudi laboratorijā un pēcpārbaudes kontrollauciņos; kārtu Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistru; pieņem lēmumus par jautājumiem, kas saistīti ar sēklas materiāla apriti regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem, kā arī ievieš normatīvos aktus, kas regulē selekcionāra tiesību aizsardzību un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu.

VAAD struktūrshēma

Reģionālo nodaļu izvietojums un atbildības teritorija

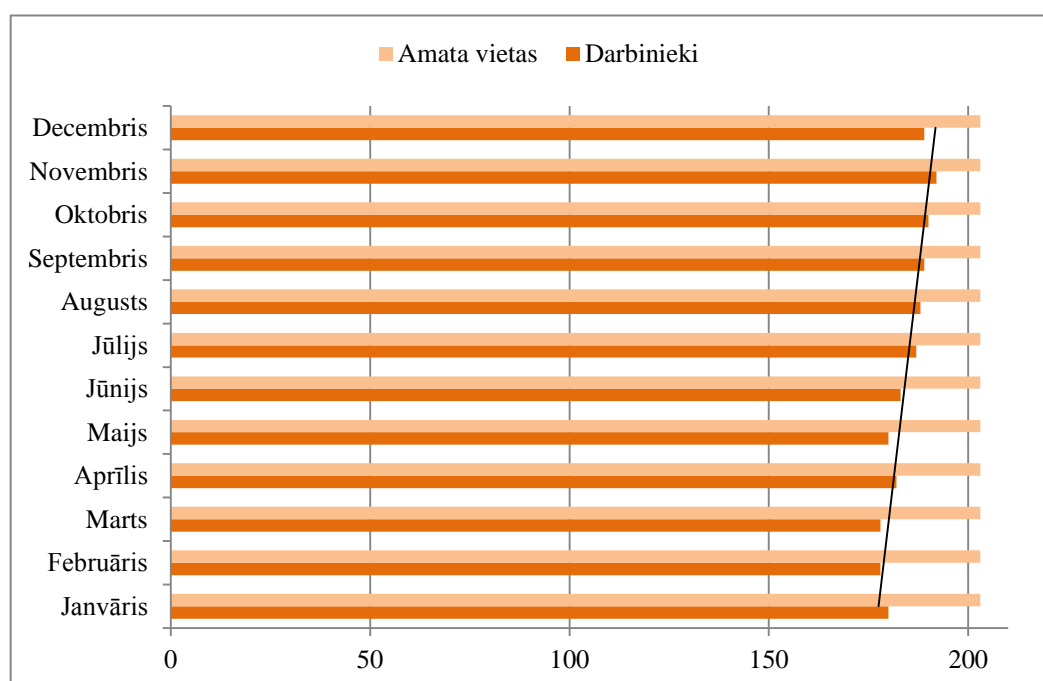
2. Personāls

Saskaņā ar VAAD amatu saraksta datiem 2013.gada beigās dienestā bija 203 amata vietas, faktiskais vidējais personāla skaits - 185, t.sk., vidēji 123 (66%) ierēdņi un 65 (34%) darbinieki.

Pārskata periodā, nepalielinot esošo amata vietu skaitu, Stratēģijas un metodoloģijas departamentā izveidota jauna administratīvā struktūrvienība Personāla nodaļa.

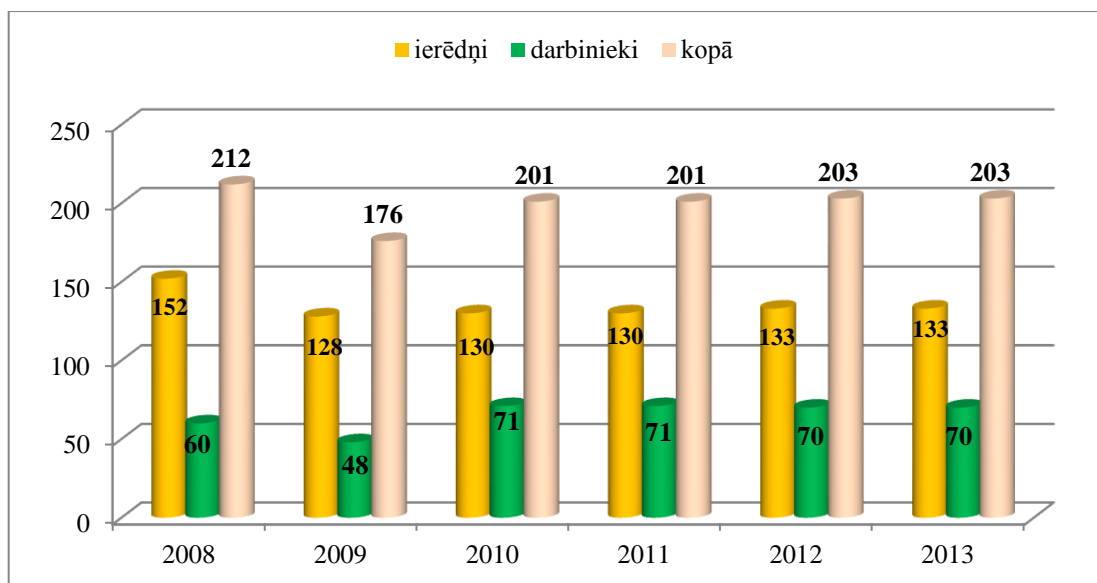
2013.gadā dienestā civildienesta attiecības uzsāka 13 ierēdņi, savukārt darba tiesiskās attiecības uzsāka 11 darbinieki.

2013.gadā dienestā valsts civildienesta attiecības pārtrauca 8 ierēdņi un darba tiesiskās attiecības izbeidza 8 darbinieki. Personāla maiņa pārskata gadā – 21%. Amata vietu un darbinieku skaita izmaiņas 2013.gadā atspoguļotas 2.1.attēlā.

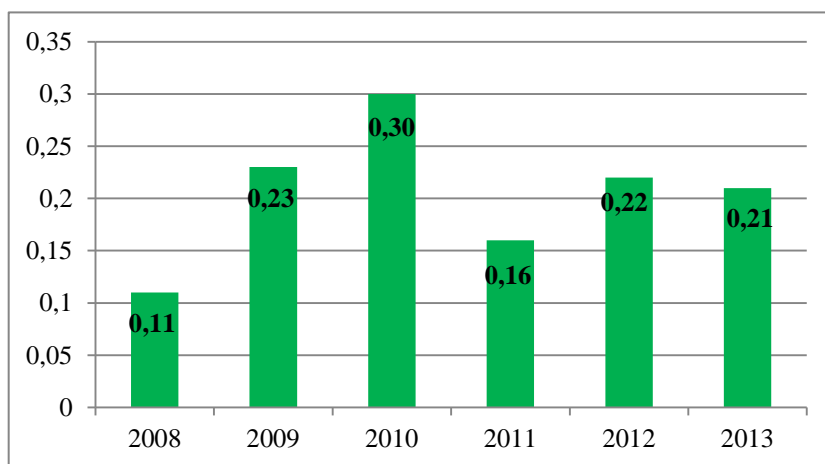

2.1. attēls. VAAD darbinieku un amata vietu skaits 2013.gadā

Pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošajiem rādītājiem, kopējais amata vietu skaits nav mainījies, kā arī sadalījums ierēdņu un darbinieku amatu skaitā saglabājies tāds pats, t.i., 133 ierēdņu amata vietas un 70 darbinieka darbavietas (skat.2.2. attēlu).

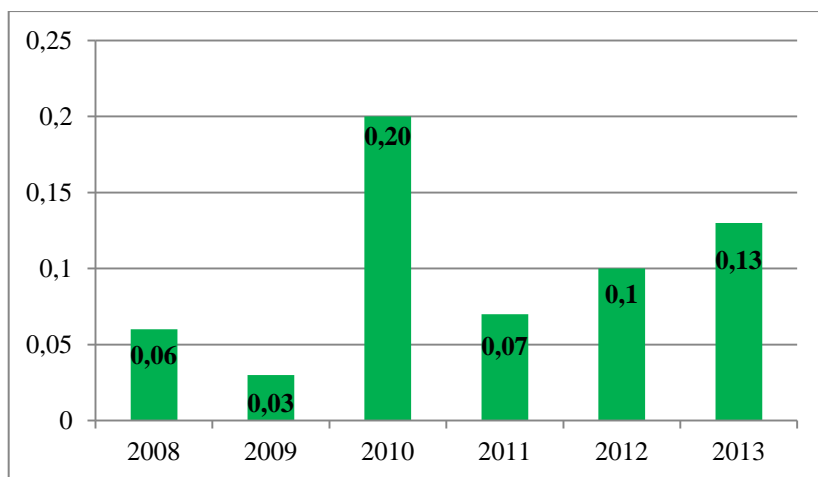

2.2. attēls. Amata vietu izmaiņas 2008. – 2013. gads

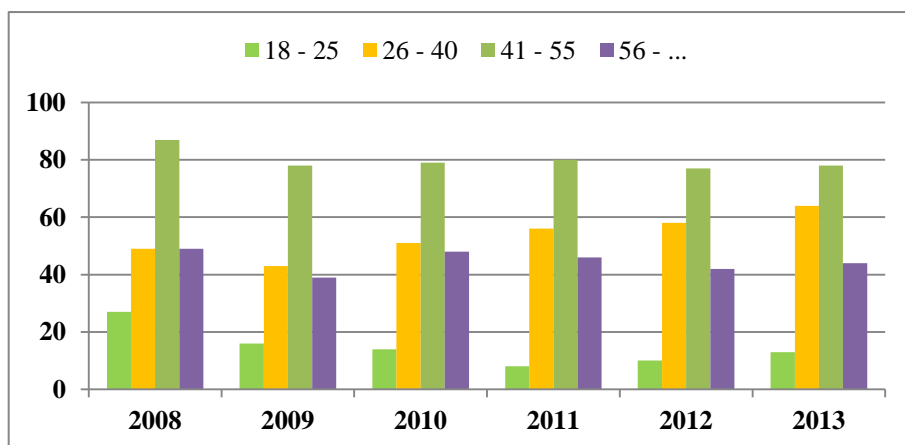
2.3. attēls. Personāla mainības koeficients 2008. – 2013. gads

2013.gada personāla mainību raksturojošie rādītāji ir vērtējami kā salīdzinoši augsti. Dati parāda, ka dienestā dažādos amatos nomainās aptuveni piektā daļa personāla, kas ir salīdzinoši augsts rādītājs. Īpaši jāpievērš uzmanība darbinieku mainībai vadošajos amatos, jo ceturtda daļa no darba attiecības pārtraukušajiem ir vadošo amatu darbinieki. Salīdzinot pret iepriekšējo pārskata gadu palielinājies ir personāla atjaunošanās koeficients (2.4. attēls), t.i., 13% no vidējā amata vietu skaita tika aizpildīti pieņemot darbā jaunus darbiniekus.

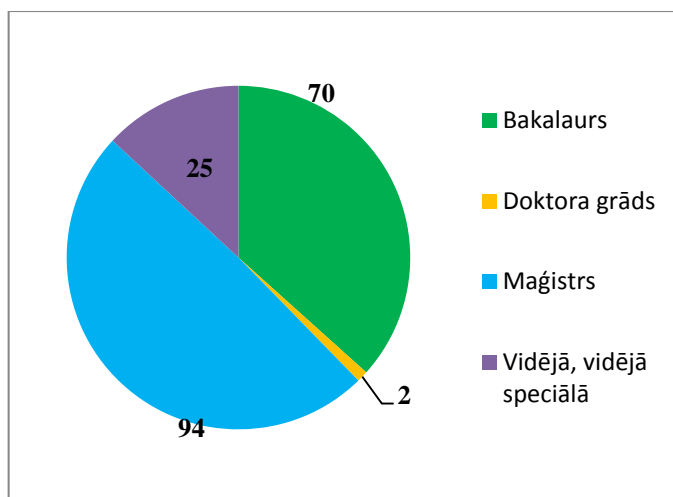
2.4. attēls. Personāla atjaunošanās koeficients 2008. – 2013. gads

VAAD darbinieku dzimumu sadalījums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palicis nemainīgs - dienesta kolektīvu galvenokārt veido sievietes, pārskata gada beigās dienestā strādāja 163 sievietes (84%) un 31 vīrietis (16%). Dienestā lielākais ir to darbinieku skaits, kuru vecums ir 41-55 gadi (2.5. attēls), kas norāda uz dienesta kolektīva novecošanu, taču tajā pašā laikā tas arī nozīmē, ka dienestā darbu turpina pieredzējuši, profesionāli un lojāli speciālisti.

2.5. attēls. Personāla vecuma raksturojums

Dienestā ir augsts darbinieku izglītības līmenis, jo 89 % no darbinieku vidējā skaita pārskata periodā ir augstākā izglītība, tai skaitā 2 darbiniekiem ir doktora grāds, divi darbinieki šobrīd studē doktorantūrā, 94 darbiniekiem ir maģistra grāds (darbinieki, kas ieguvuši izglītību līdz 1991.gada 1.jūlijam, ir iesnieguši dokumentu par iegūtās kvalifikācijas pielīdzināšanu maģistra grādam), 25 darbiniekiem ir vidējā speciālā izglītība vai vidējā izglītība. Dienesta darbinieki neapstājas pie sasniegtā, jo vairāki darbinieki studē, lai iegūtu vēl vienu augstāko izglītību vai paaugstinātu esošo kvalifikāciju.

2.6. attēls. Personāla kvalifikācija

Lai apgūtu ar dienesta darbību saistītās speciālās zināšanas notiek regulāras dienesta vecāko inspektoru apmācības par profesionālajiem jautājumiem (agronomija, sēklkopība, kontroļu veikšanas kārtība u.c.). Mācību pasniedzēji ir bijuši gan dienesta speciālisti, gan arī citu iestāžu un uzņēmumu speciālisti. Dienests 2013.gadā rīkojis 28 iekšējās mācības par profesionāliem jautājumiem šādās jomās:

- ML aprites jomā;
- AAL uzraudzības jomā;
- Augu slimību un kaitēkļu prognožu jomā;
- Augu karantīnas jomā;
- Sēkļu kontroles jomā.

Lai pilnveidotu profesionālās zināšanas, t.sk., par valsts pārvaldi, administratīvajiem procesiem, specifiskiem laboratoriju darbību reglamentējošiem jautājumiem 2013.gadā darbinieki ir apmeklējuši Valsts administrācijas skolas un citu mācību iestāžu rīkotos kursus un seminārus, piemēram, korupcijas novēršanā, atbildības likuma normu piemērošanā, IT jomā, par datu apstrādi, analīzi un pārskatu sagatavošanu, ārējo normatīvo aktu projektu izstrādē, par eiro ieviešanu, mediju treniņš, par LATAK kvalitātes politiku un iekšējās kontroles jomā.

Dienesta darbinieki profesionālās zināšanas papildināja piedaloties starptautiskos semināros, pieredzes apmaiņas pasākumos un konferencēs, piemēram, Latvijas Lauksaimniecības universitātes konferencē „Lauksaimniecības zinātne veiksmīgai saimniekošanai”, EK mācībās augu karantīnas jomā „EU Internal Plant Quarantine Regime”, Latvijas Ģenētiķu un selekcionāru biedrības konferencē u.c.

2013.gadā par profesionālu darbu divi dienesta darbinieki saņēma ZM apbalvojumu - medaļu „Par centību” un diviem darbiniekam piešķirts ZM Atzinības raksts.

Pārskata periodā ir ieviesta personāla darbības rezultātu novērtēšanas sistēma. Personāla atlases procesā tiek izmantoti kritēriji saistīti ar amata kompetencēm.

2013.gadā ir izsniegtas 15 amatu savienošanas atļaujas, divos gadījumos amatu savienošanas atļauja atteikta, jo tas varēja kaitēt tiešo pienākumu veikšanai.

3. Finanšu resursi

VAAD normatīvajos aktos deleģētās funkcijas realizē budžeta programmā 27.00.00. „**Augu veselība un augu aprites uzraudzība**”.

VAAD darbu vada dienesta direktors, kurš darbojas saskaņā ar Ministru Kabineta (turpmāk – MK) 2004.gada 16. novembra Noteikumiem Nr.944 “ Valsts augu aizsardzības dienesta nolikums”.

Dienests ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku augu aizsardzības, sēkļu aprites, ML aprites un selekcionāru tiesību aizsardzības jomā un ZM pārraudzībā darbojas visas Latvijas sabiedrības interesēs.

Dienests veic valsts deleģētās funkcijas, kas aptver agronomiskos procesus no augsnes līdz ražai un sekmē augu un mežu veselību, radot priekšnoteikumus produkcijas starptautiskajai tirdzniecībai.

Dienesta darbības mērķis ir:

Nodrošināt valsts fitosanitāro drošību, veicot efektīvus uzraudzības pasākumus, lai valsti pasargātu no bīstamām augu slimībām un kaitēkļiem un nodrošināt augu un augu produktu eksportu, kā arī radīt priekšnoteikumus, lai nesamazinātos augsnes auglība un lai lauksaimniekiem būtu pieejams vesels un kvalitatīvs pavairojamais un sēklas materiāls, un līdzekļi, kas palīdz aizsargāt augus un iegūt augstākas ražas, un, lai tie neatstātu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, dzīvniekiem un vidi.

2013. gadam VAAD atbilstoši likumam „Par valsts budžetu 2013.gadam” (uz.01.01.2013.) budžeta programmas 27.00.00. realizācijai piešķirts budžets – resursi Ls 2 501 507 apjomā, izdevumi Ls 2 501 507 apjomā.

2013.gada laikā saskaņā ar Finanšu ministrijas rīkojumiem papildus piešķirti līdzekļi, tādējādi paredzot resursus Ls 2 536 345 apjomā, izdevumus Ls 2 553 265 apjomā.

- paredzēts izmantot pašu ieņēmumu no sniegtajiem maksas pakalpojumiem atlikumu uz gada sākumu Ls 16 920 apjomā to paredzot atlīdzībai,
- veicot pārdali starp Finanšu ministrijas budžeta apakšprogrammu 31.02.00 „Valsts parāda vadība” par Ls 29 500 palielināti izdevumi pamatkapitāla veidošanai, lai dienests varētu iegādāties 2 jaunus dienesta vieglos automobiļus nozares specifisko funkciju veikšanai;
- Saņemta valsts dotācija Ls 5 338, lai atbalstītu ēnu ekonomikas apkarošanā iesaistīto darbinieku motivēšanu, saskaņā ar MK 2013.gada 27.novembra rīkojumu Nr.566 "Par ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu īstenošanā iesaistīto institūciju amatpersonu

(darbinieku) motivēšanu un apropriācijas palielinājumam novirzāmo finansējumu". Galvenās VAAD aktivitātes ēnu ekonomikas apkaršanā un godīgas konkurences veicināšanā bija vērstas uz nelegālo AAL un ML tirdzniecības ierobežošanu, legālo narkotisko vielu apkaršanā;

2013.gadā budžeta programmas ietvaros veikta pārdale Ls 25 000 apmērā starp ekonomiskās klasifikācijas kodiem, paredzot samazināt izdevumus atalgojumam, bet palielināt izdevumus atlīdzībai, lai dienests varētu norēķināties ar darbiniekiem par darba devēja valsts sociālajām apdrošināšanas obligātajām iemaksām, pabalstiem un kompensācijām, kā arī veikta pārdale Ls 37500 apmērā, paredzot samazināt izdevumus precēm un pakalpojumiem, bet palielināt izdevumus pamatkapitāla veidošanai, lai dienests varētu iegādāties 3 dienesta vieglos automobiļus nozares specifisko funkciju veikšanai;

Turklāt dienestam 2013.gadā piešķirts:

1. valsts atbalsts no budžeta apakšprogrammas 21.01.00 „Valsts atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai (subsīdijas)” Ls 112 861 apmērā, tai skaitā:
 - 1.1. Ls 67 726 apjomā kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai;
 - 1.2. Ls 45 135 augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai.
2. Tehniskā palīdzība no budžeta apakšprogrammas 65.05.00 “Tehniskā palīdzība Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007.-2013)” Ls 391 139 apmērā, tai skaitā:
 - 2.1. Ls 40 000 augšņu agroķīmiskai izpētei, lai iegūtu informāciju par nepastrādāto lauksaimniecībā izmantojamo zemi 5000 ha platībā;
 - 2.2. Ls 97 512 Nacionālās fitosanitārās laboratorijas siltumnīcas pirmās kārtas renovācijai;
 - 2.3. Ls 40 092, lai ieviestu izmaiņas Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmā (turpmāk - KUVIS) sadarbību nodrošināšanai starp zemkopības nozarē paredzētajiem koplietošanas risinājumiem un nodrošinātu savstarpēju datu apmaiņu.
 - 2.4. Ls 158 397 pārbaužu nodrošināšana savstarpējās atbilstības un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros;
 - 2.5. Ls 55 138 Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādei un kaitīgo organismu monitoringa nodrošināšanai.
3. *Budžeta apakšprogrammā 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākuma „Ukrainas atbalsts pietuvinot tās fitosanitāro jomu regulējošo likumdošanu un pārvaldi Eiropas standartiem” /Twinning ref:UA11/ENP/-PCA/HE/32”), ietvaros Ls 50 765.*
4. *Budžeta apakšprogrammā 70.06.00. CESPI/ZM/007 - „Iniciatīvas „Mācības drošākai pārtikai” ietvaros mācību organizēšana un ieviešana augu veselības kontrolē, augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanā un reģistrēšanā, to izplatīšanas un lietošanas kontrolē galvenokārt ES dalībvalstīm” īstenošanai Ls 60 765 valsts dotācija (kas pār ārvalstu finansējuma saņemšanas tiks novirzīts atmaksai valsts budžetā par veiktajiem uzturēšanas izdevumiem) un Ls 25 812 ārvalstu finanšu palīdzība.*

Programmas 27.0000 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” ietvaros, apakšprogrammas 21.01. “Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai” ietvaros un

apakšprogrammas 65.05.00 "Tehniskā palīdzība Eiropas lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007.-2013)", apakšprogrammas 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākuma „Ukrainas atbalsts pietuvinot tās fitosanitāro jomu regulējošo likumdošanu un pārvaldi Eiropas standartiem”, un pasākuma „Iniciatīvas „Mācības drošākai pārtikai” ietvaros mācību organizēšana un ieviešana augu veselības kontrolē, augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanā un reģistrēšanā, to izplatīšanas un lietošanas kontrolē galvenokārt ES dalībvalstīm” īstenošanai 2013.gadā izlietoti līdzekļi Ls 2 915 446, kas ir 90,6 % no plānotā.

Programma 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība”

2013.gadā valsts dotācija no vispārējiem ieņēmumiem salīdzinot ar 2012.gadu palielinājusies tikai par Ls 4055.

2013.gadā ieņēmumi no maksas pakalpojumiem sastādīja Ls 802 863, kuri salīdzinot ar iepriekšējo gadu samazinājušies par Ls 77 319 vai par 8,8 %, sakarā ar to, ka 2013.gadā tādās lielās preču grupās kā graudi, graudu produkti, sojas spraukumi, kūdra u.c. samazinājušās fitosanitārās pārbaudes un izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits, jo samazinājies iepriekš minēto augu un augu produktu eksporta apjoms, kā arī graudiem viena fitosanitārā pārbaude un fitosanitārais sertifikāts tiek izdots uz lielāku apjomu (kuģi ar lielāku ietilpību). Ieņēmumi par maksas pakalpojumiem samazinājušies arī par AAL novērtējuma sagatavošanu to iekļaušanai AAL reģistrā saistībā ar jaunās zonālās sistēmas ieviešanu.

Izdevumi 2013.gadā salīdzinot ar iepriekšējo gadu samazinājušies par Ls 178 204 vai par 5,8%, sakarā ar ieņēmumu samazināšanos no maksas pakalpojumiem, tāpēc netika veiktas plānotās aktivitātes (plānotie telpu remontdarbi, automašīnu remonts, u. c).

Izdevumi atlīdzībai 2013.gadā salīdzinot ar 2012.gadu samazinājušies par Ls 26 913 vai par 1,6% sakarā ar to, ka netika ieņemti plānotie ieņēmumi par maksas pakalpojumiem, no kuriem daļa tika plānota arī atlīdzībai, kā arī ir liela kadru mainība dienestā un ne vienmēr ar pirmo reizi noslēdzas konkursi par vakantajām amatu vietām.

Izdevumi precēm un pakalpojumiem 2013.gadā izlietoti 84,5 % no plānotā sakarā ar to, ka netika ieņemti plānotie ieņēmumi par maksas pakalpojumiem, no kuriem daļa plānota arī precēm un pakalpojumiem.

Izdevumu kapitālieguldījumiem apgūti 100% no plānotā.

2013.gadā izlietots ieņēmumu par sniegtajiem maksas pakalpojumiem atlikums uz 2013.gada 1.janvāri Ls 16920 apmērā, kas izmantoti atlīdzībai.

Uz 2014.gada 1.janvāri kontā ir palicis atlikums no ieņēmumiem par maksas pakalpojumiem Ls 39 189, bet sakarā ar to, ka kontā ieskaitīti 2013.gada decembra beigās, tie netika izmantoti.

Budžeta apakšprogrammas 21.01.00. „Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai” ietvaros 2013.gadā ir apgūti Ls 112 861 augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai un atbalstam kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai.

Budžeta apakšprogrammā 65.05.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007-2013)” ietvaros 2013.gadā apgūti Ls 376 548, tas ir 96,3 % no plānotā.

2013.gadā īstenotie pasākumi:

1. Iegūta informāciju par augšņu auglības agroķīmiskajiem rādītājiem neapstrādātā lauksaimniecībā izmantojamā zemē 5 000 ha lielā platībā (Ls 39 997);
2. Ieviestas izmaiņas KUVIS, nodrošinot sadarbību starp zemkopības nozarē paredzētajiem koplietošanas risinājumiem un savstarpēju datu apmaiņu (Ls 40 092);
3. veikta karantīnas organismu diagnosticēšanas laboratorijas siltumnīcas renovācijas otrā kārtā (Ls 97 511). 2013.gadā izstrādātas iekšējo inženiertīklu tehniskās shēmas, renovācijas otrās kārtas rezultātā ir uzlabots siltumnīcas tehniskais stāvoklis, uzstādītas jaunas inženiertehniskās iekārtas - ventilācijas sistēma, kondicionēšanas sistēma, gaisa mitrināšanas sistēma, elektroapgādes sistēma, kas saistīta ar bīdāmo galdu sistēmu, un automātikas sistēma, kā rezultātā siltumnīcā ir nodrošināta automātiskā klimata kontrole, kas iekļauj esošo gāzes apkures katlu kā apkures avotu. Otrās kārtas renovācijas izmaksas iekļautas siltumnīcas vērtībā, palielinot siltumnīcas uzskaites vērtību par Ls 97511,12.
4. Pēc vērtības palielināšanas siltumnīcas uzskaites vērtība uz 2013.gada 31.decembri sastāda Ls 240 872,14, nolietojums Ls 76 845,60 un atlikusī vērtība Ls 164 026,54. Ar 2014.gada 1.janvāri Nacionālās fitosanitārās laboratorijas siltumnīcai ir noteikts atlikušais lietderīgās lietošanas laiks 10 gadi (120 mēneši) (kategorija-1, grupa-1.1., apakšgrupa-1.1.5.- viegla konstrukcijas ēka un pārējās ēkas), nolietojums mēnesī – Ls 1366,89, gadā – Ls 16 402,68.
5. Pārbaužu nodrošināšanai savstarpējās atbilstības un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros ir izlietoti Ls 158 397.
6. Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādei un kaitīgo organismu monitoringa nodrošināšanai 2013.gadā izlietoti Ls 40 551. Kopumā netika izlietoti Ls 14 587, kas sākotnēji tika paredzēti brīdinājuma sistēmas par kaitīgo organismu izplatīšanos pilnveidošanai un atbilstoša inspektoru aprīkojuma iegādei, kas netika īstenots un ko nepieciešams pārceļ uz 2014.gadu.

Budžeta apakšprogrammā 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākumam „Ukrainas atbalsts pietuvinot tās fitosanitāro jomu regulējošo likumdošanu un pārvaldi Eiropas standartiem/Twinning ref:UA11/ENP/-PCA/HE/32”), ietvaros 2013.gadā apgūti Ls 24 474. Neapgūtais finansējums pārcelts uz 2014.gadu.

Projekta ietvaros 2013.gadā notikušas 13 ekspertu vizītes un 4 vadības komitejas (69,5 eksperta dienas) Ukrainā. Eksperti piedalījušies visās projekta komponentēs, gan par likumdošanu, gan par centrālās administrācijas kapacitātes, gan par reģionālo struktūru darba uzlabošanu, tāpat arī par fitosanitāro laboratoriju darba uzlabošanu.

Latvijā notikuši 2 mācību braucieni 12 ukraiņu speciālistiem par fitosanitāro sistēmu Eiropas Savienībā un 1 stažēšanās 2 ukraiņu laboratorijas speciālistiem VAAD Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā par kvalitātes sistēmas vadību.

Ikdienas projekta darba organizēšanu uz vietas Ukrainā nodrošina dienesta darbinieks kā Pastāvīgais mērķsadarbības padomnieks (RTA).

Budžeta apakšprogrammā 70.06.00 „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” projekta CESPI/ZM/007 - „Iniciatīvas „Mācības drošākai pārtikai” ietvaros mācību organizēšana un ieviešana augu veselības kontrolē, augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanā un reģistrēšanā, to izplatīšanas un lietošanas kontrolē galvenokārt ES dalībvalstīm” īstenošanā apgūti Ls 54 394.

Projekta ietvaros dienests noorganizēja un koordinēja divus apmācību ciklus, kas norisinājās Rīgā: „ES iekšējais režīms augu karantīnā” un „Kartupeļu karantīnas režīms”.

Apmācībās piesaistīti Eiropas Savienības dalībvalstu un dienesta lektori. Apmācību dalībnieki - par augu veselības jomu atbildīgo iestāžu darbinieki no ES dalībvalstīm un no valstīm, kas nav ES dalībvalstis, – vidēji 30 cilvēku katrā mācību kursā.

2013.gadā dienests ir saņēmis tikai pirmo ārvalstu maksājumu. Pēc pārskatu akceptēšanas atbildīgajās institūcijās un Eiropas Komisijā 2014.gadā tiks veikti nākamie 2 maksājumi un dienests nodrošinās atgūtā ārvalstu finansējuma ieskaitīšanu valsts pamatbudžeta ieņēmumos 54 698 latu apmērā saskaņā ar MK 2013.gada 26.aprīļa sēdes protokola lēmumu Nr. 24.§. Neizmantotais ārvalstu finansējumu Ls 8503 apmērā tiks pārcelts uz 2014.gadu, lai varētu veikt darbības, kas paredzētas līgumā (vadības un administratīvās izmaksas).

3.1.tabula: Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums latos

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (2012.g.) (faktiskā izpilde), Ls	Pārskata gadā (2013.g.)	
			apstiprināts likumā, Ls	faktiskā izpilde, Ls
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2722426	3201156	2946219
1.1.	dotācijas	1813658	2131342	2093070
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	880588	969768	802863
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	5180	100046	50286
1.4	transferti	23000	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	2781690	3218076	2915446
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	2570124	2975764	2673136
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	0	0	0
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	2570124	2952295	2673136
2..2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	211566	242312	242310

2013.gadā dienestam kopumā noteiktas 203 amata vietas.

Faktiski (bez māmiņām, kas atradās bērnu kopšanas atvaļinājumā, un vakancēm) uz 2013.gada sākumu dienestā ir 179 darbinieki, t.sk. 118 ierēdņi, 61 pārējie darbinieki, faktiski uz 2013.gada beigām ir 186 darbinieki, t.sk. 123 ierēdņi, 63 pārējie darbinieki, vidēji gadā 182 darbinieki.

2013.gadā dienestā darba attiecības izbeiguši 20 darbinieki, pieņemti darbā 24 darbinieki. Ņemot vērā zemo vidējo atalgojumu dienestā, kas vidēji bija Ls 626, pastāv risks, ka spējīgie darbinieki atstāj darbu dienestā. AAL reģistrācijas jomā strādājošiem salīdzinājumā ar Ziemeļvalstu ekspertiem ir salīdzinoši zems atalgojums. Situācijā, kad dienesta ekspertiem būtu jākonkurē ar attiecīgo Ziemeļvalstu ekspertiem, dienestam būtu jāreaģē un jāpalielina atalgojums.

Pārskata gadā dienests nodrošināja uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā, lai sekmētu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan Eiropas Savienības valstīm. Lai nodrošinātu nepārtrauktu eksporta un reeksporta kravu plūsmu, Rīgā darbojās diennakts fitosanitārās kontroles punkts lidostā „Rīga”, tikai pēc komersantu iepriekšēja pieprasījuma kravu kontrole tiek nodrošināta ārpus dienesta noteiktā darba laika Liepājā, Ventspilī, Daugavpilī.

Dienests aktīvi piedalījās ES Padomes Roosendaal darba grupas sanāksmēs, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.

2013.gadā dienests turpināja sistēmas izstrādi, lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā.

2013.gadā dienests Latvijā noorganizēja FAO sadarbībā ar Eiropas un Vidusjūras Augu Aizsardzības Organizācijas (EPPO) semināru par ziņošana sistēmu par kaitīgo organismu atklāšanas gadījumiem, kā arī Baltijas un Ziemeļvalstu augu aizsardzības organizāciju ikgadējo sanākumi.

Saskaņā ar MK 2009.gada augusta rīkojumu Nr. 558 apstiprinātām „Integrētās augu aizsardzības pamatnostādnes 2009-2015.gadam”, un ar MK 2013.gada 12.aprīļa rīkojumu Nr. 146 apstiprināto „Latvijas rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2017.gadam”, 2013.gadā veikti pasākumi integrētās augu aizsardzības sistēmas izveidošanai.

2013.gadā valstī ieviesta jauna profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēma, pie kuras ieviešanas dienests aktīvi darbojās sagatavojot priekšlikumus normatīvajiem aktiem, apmācību programmām, kā arī uzraugot ieviešanas procesu.

2013.gadā valstī sāk ieviest jauno smidzinātāju uzraudzības sistēmu. Dienests ir izsniedzis pirmo sertifikātu AAL iekārtu pārbaudītājam.

Pārskata gadā turpinās darbs pie kaitīgo nekarantīnas organismu brīdinājuma sistēmas pilnveidošanas.

2013.gadā veiktas kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā uzraudzībai mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās, kā arī kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei AAL lietošanas jomā.

Lai nodrošinātu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.1107/2009 par AAL laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EK un 91/414/EK (turpmāk – Regula), ieviešanu, kas būtiski maina AAL reģistrācijas sistēmu – tiek ieviesta AAL zonālā reģistrācija, t.i., turpmāk

AAL izvērtē viena valsts zonā un uz šī novērtējuma pamata citas valstis zonā (Lietuvā, Latvijā, Igaunijā, Dānijā, Somijā, Zviedrijā) pieņem lēmumu AAL reģistrāciju savā valstī.

Regula nosaka, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka kompetentajām iestādēm ir pietiekami daudz atbilstīgi kvalificētu un pieredzējuši darbinieki, lai efektīvi un iedarbīgi veiktu šajā Regulā paredzētos pienākumus. Neskatoties uz to, ka ir nokomplektēts nepieciešamo ekspertu sastāvs Augu aizsardzības departamentā, taču mazā atalgojuma dēļ pastāv risks, ka darbinieki var izbeigt darba attiecības ar dienestu.

Dienests 2013.gadā pārstāv Latviju Eiropas Kopienas vienotajā darbīgo vielu novērtēšanas procedūrā, kā līdzziņotājai dalībvalstij turpinot uzsākto divu darbīgo vielu - piridāta un pikolinofēna novērtēšanu atkārtotai iekļaušanai Eiropā reģistrēto darbīgo vielu sarakstā.

Pārskata periodā dienests veicis šādus kapitālos ieguldījumus Ls 242 311 apjomā.

Saskaņā ar Nacionālās fitosanitārās laboratorijas, Nacionālās sēkļu kontroles laboratorijas, Agroķīmijas laboratorijas uzturēšanu atbilstoši akreditācijas prasībām, pārskata periodā iegādātas laboratoriskās iekārtas par Ls 37 368.

Pārskata periodā turpinās datortehnikas un biroja iekārtu iegāde atbilstoši datortehnikas atjaunošanas plānam. Datortehnika un biroja tehnika 2013.gadā iegādāta par Ls 15 175.

Pārskata periodā iegādāti pieci jauni dienesta transportlīdzekļi nozares specifisko funkciju veikšanai Ls 70 259 apjomā.

Kapitālais remonts (otrās kārtas renovācijas darbi Nacionālās Fitosanitārās laboratorijas siltumnīcā) veikts Ls 97 511 apjomā.

Nemateriālie ieguldījumi – ĢIS licences iegādātas par Ls 21998.

Likumā "Par valsts budžetu 2014.gadam" 2014.gadam dienestam budžeta programmā. 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” dienestam piešķirti resursi EUR 3 922 419 apjomā un pieļauti izdevumi EUR 3 922 419 apjomā.

2014.gadā programmā „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” kopējais valsts dotācijas palielinājums pārrēķināts latos ir 232 184 lati salīdzinot ar 2013.gada apstiprināto budžetu (uz 01.01.2013.). Palielinājumu veido papildus piešķirtais finansējums jaunās politikas iniciatīvas īstenošanai – jaunu dienesta automašīnu iegādei dienesta autoparka atjaunošanai. Iai dienests varētu nodrošināt tam deleģēto funkciju izpildi, veicot nepieciešamo uzraudzību dažādos objektos pie augu, augu produktu eksportētājiem, lauksaimniekiem, lai uzraudzītu AAL, ML lietošanu, izplatīšanu, nodrošinātu kaitīgo organismu izplatības uzraudzību. Palielinājumu veido arī finansējums sakarā ar minimālās darba algas celšanu un mēnešalgas izlīdzināšanu, elektrības un komunālo maksājumu sadārdzinājuma kompensācija un uzturēšanas izdevumu palielinājums sakarā ar 2013.gadā veiktajiem kapitālajiem ieguldījumiem.

Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem plānoti 2013.gada plāna apjomā.

Maksas pakalpojumu atlikumu Ls 39 189 (EUR 55762) uz 2014.gada 1.janvāri plānots novirzīt atlīdzībai.

Lai nodrošinātu statistisku par pesticīdu izmantošanu lauksaimniecības kultūrām saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes 2009.gada 25.novembra Regulas (EK) Nr.1185/2009 2.pielikumu, ir piešķirti transferti EUR 32 726 apmērā, lai veiktu apsekojumus, iegūstot statistikas datus par pesticīdu pielietošanu kartupeļiem, kukurūzai (lopbarībai), dārzeņiem, augļu kokiem. Papildus piešķirtie līdzekļi plānoti atlīdzībai EUR 22 783 un degvielai EUR 9943.

2014.gadā 24 amata vietām mainīts finansēšanas avots: tās tiks finansētas no valsts budžeta apakšprogrammas 65.05.00 Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007-2013).

2014.gadam paredzēts finansējums arī no budžeta programmas 65.00.00. „Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) projektu un pasākumu īstenošana” apakšprogrammas 65.05.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007-2013) EUR 669 949, tai skaitā šādiem pasākumiem:

1. Savstarpējās atbilstības sistēmas ietvaros un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros veiktajām pārbaudēm EUR 399 603 apmērā, tai skaitā atlīdzībai EUR 231 278;
2. Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādei un kaitīgo organismu monitoringa nodrošināšanai EUR 270 346, tai skaitā atlīdzībai EUR 118 586.

2014.gadam saskaņā ar MK 2013.gada 17.decembra noteikumiem Nr.1524, „Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai” paredzēti līdzekļi budžeta apakšprogrammā 21.01.00. „Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai” EUR 172 023 apmērā augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai un atbalstam kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai.

2014.gadā turpināsies Twinning projekta „Ukrainas atbalsts pietuvinot tās fitosanitāro jomu regulējošo likumdošanu un pārvaldi Eiropas standartiem” realizācija 70.06.00. apakšprogrammā „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai EUR 26 558 apmērā.

2014.gadā saskaņā ar minētiem pasākumiem „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam” un „Latvijas rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2017.gadam” atbilstoši piešķirtajam finansējumam dienests nodrošinās pētījumu turpināšanu par kultūraugu kaitīgo organismu kritiskajiem sliekšņiem, par minimālās augsnes apstrādes ietekmi uz augsnes auglības saglabāšanu, kaitīgo organismu attīstību un izturību, ražu un tās kvalitāti bezmaiņas sējumos, nodrošinās pētījumu par kultūraugu šķirņu izturību pret kaitēkļiem un slimībām Latvijas agroklimatiskajos apstākļos.

Lai 2014.gadā ieviestu direktīvu par AAL ilgtspējīgu lietošanu, un Latvijā ieviestu integrēto augu aizsardzību, dienests gatavo priekšlikumus normatīvajiem aktiem par integrētās augu aizsardzības principiem un prasībām.

Dienests turpinās pilnveidot kultūraugiem kaitīgo organismu novērošanas sistēmu, pilnveidos izveidoto profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmu, pilnveidos jauno smidzinātāju uzraudzības sistēmu.

Dienesta darbinieki sadarbojoties ar zinātniekiem, ekspertiem, praktizējošiem agronomiem uzsāks darbu pie 19 Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādes, sagatavos metodisko materiālu par kultūraugu attīstības stadijām.

Dienests 2014.gadā turpinās pārstāvēs Latviju Eiropas Kopienas vienotajā darbīgo vielu novērtēšanas procedūrā, kā līdzziņotājai dalībvalstij turpinot uzsākto divu darbīgo vielu - piridāta un pikolinofēna novērtēšanu atkārtotai iekļaušanai Eiropā reģistrēto darbīgo vielu sarakstā, uzsākot aktivitātes 6 darbīgo vielu pārvērtēšanas procesā (3 vielām kā ziņotājvalstis un 3 vielām kā līdzziņotājvalstij).

Dienests 2014.gadā turpinās iesaistīties Baltijas - Ziemeļvalstu kopprojektā Ziemeļu zonas ietvaros par AAL reģistrāciju savstarpējo atzišanu. 2014.gadā ir saņemts ievērojams skaits pieteikumu, salīdzinot ar pārējām Ziemeļu zonas valstīm. Lai uzturētu ekspertu kvalitāti, iegūtu zināšanas un pieredzi, 2014.gadā darbinieki aktīvi piedalīsies starptautiskos semināros, sanāsmēs, darba grupās.

2014.gadā tiks turpinātas kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā uzraudzībai mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās, kā arī AAL lietošanas uzraudzībā.

Dienests turpinās uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā, lai nodrošinātu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan Eiropas Savienības valstīm. Ņemot vērā, ka palielinās tirdzniecība, ar augiem un augu produktiem starp Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā arī starp pasaules valstīm, nenodrošinot augu karantīnas organismu uzraudzību pienācīgā līmenī, var tikt apdraudēts Latvijas fitosanitārais stāvoklis, kas ilgtermiņā ietekmēs lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanu un konkurētspēju.

2014.gadā dienestam jāturpina sistēmas izstrāde, lai Latvijā neieviestos jauni karantīnas organismi, rīcības plāna izstrāde, lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā.

Dienests 2014.gadā turpinās līdzdalību jaunas augu veselības politikas izstrādē Eiropas Savienībā, piedaloties darba grupās par importu un uzraudzību, par augu pasēm un aizsargājamām zonām, oficiālajām kontrolēm.

Sakarā ar izmaiņām direktīvā, kurā tiek pārvērtēts karantīnas organismu statuss un noteiktas aizsargzonas, tiks sagatavoti priekšlikumi grozījumiem attiecīgos Ministra kabineta noteikumos.

Lai uzturētu atbilstošu kvalitātes vadības sistēmu, Nacionālā fitosanitārā laboratorija turpinās veikt akreditēto metožu *Clavibacter michiganensis subsp. Sepedonicus* un *Ralstonia solanacearum* noteikšanai revalidāciju.

Dienests 2014.gadā aktīvi turpinās piedalīties ES Padomes Roosendaal darba grupas sanāksmēs, organizēs dažādu pārstāvju tikšanās, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.

Izvērtējot iespējamo risku, 2014.gadā, lai pierādītu neatbilstošu AAL lietošanu, tiks palielināts ņemto kontroles paraugu skaits AAL kvalitātes noteikšanai un paraugu skaits augu un augu produktu analīzēm AAL atliekvielu noteikšanai, sevišķu uzmanību pievēršot glifosātu saturošo AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanai graudaugu un rapša sējumos pirms raža novākšanas.

2014.gadā netiks veikta ar latvāņiem aizņemto platību uzmērīšana, tādējādi nebūs iespējams konstatēt ar latvāņiem aizņemto platību izplatības attīstību. Uzraudzība par latvāņu ierobežošanas pasākumu veikšanu tiks veikta, tikai izskatot iesniegtās sūdzības.

Netiks veikta sēklu tirdzniecības vietu kontrole, tiks reagēts vienīgi uz iesniegtām sūdzībām.

Netiks uzsākta ģenētiski modificēto organismu uzraudzība dienestam noteiktajā kompetences sfērā.

Izdevumi par pakalpojumiem un precēm optimizēti līdz minimumam, lai varētu nodrošināt funkciju izpildi.

Taja pat laikā, netiek plānots, ka samazināsies dienesta sniegto pakalpojumu apjoms visās jomās, tāvad uzņēmējiem un lauksaimniekiem tiks nodrošināta pakalpojumu pieejamība esošajā līmenī un apjomā, veicot plānu pārskatīšanu un pārstrukturēšanu dienesta iekšienē.

Lai nodrošinātu dienestam deleģēto funkciju izpildi un akreditācijas prasību ieviešanu Nacionālā fitosanitārā laboratorijā, tās siltumnīcā, Nacionālā sēklu kontroles laboratorijā, Agroķīmijas laboratorijā Lielvārdes ielā 36/38, Rīgā, 2014.gadā tiks veikti nepieciešamie uzlabojumi ēkām, inženiertehniskām sistēmām. Tiks pārskatīts darba vietu izvietojums reģionālajās nodaļās, optimizējot adrešu skaitu un telpu platību.

Dienests 2014.gadā plāno aktīvi piedalīties ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu īstenošanā, veicot darbības saistībā ar nelegālu vai viltotu AAL tirdzniecības un lietošanas ierobežošanu, kā arī veiks darbības noziedzīgu nodarījumu atklāšanas sekmēšanā AAL, sēklu aprites, ML aprites un augu karantīnas jomā.

Gatavojoties Latvijas Prezidentūrai Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā, 2014.gadā dienests aktīvi iesaistās atbilstošās darba grupās, uzlabo zināšanas angļu valodā un dažādos Eiropas Prezidentūras jautājumos, plānots veidot kontaktus ar partneriem Padomes ģenerālsēkretariātā un Eiropas Komisijā. Pēc ZM pieprasījuma tiks sagatavoti priekšlikumi darbības stratēģijai Pārtikas Kodeksa un citās AAL un to atliekvielu jomās.

2015.gadam un turpmākiem gadiem dienests kā jaunās politikas iniciatīvas ar atbilstošu finansējumu izvirzīs:

1. Pasākumi augkopības produkcijas ražošanas un eksporta produkcijas palielināšanai, paredzot līdzdalību jaunas augu veselības politikas izstrādē Eiropas Savienībā, kā arī

- bīstamā augu karantīnas organisma - priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus*, kas izraisa skujkoku masveida bojā eju, izplatības ierobežošanas vai apkarošanas pasākumu īstenošanas programmas izstrādi;
2. Augsnes un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas augkopības jomā, tajā ietverot arī Latvijas rīcības plānā AAL ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2017.gadam paredzētos pasākumus;
 3. VAAD administratīvās kapacitātes palielināšana – atlīdzības palielināšana, novecojušā autoparka atjaunošana u.c. pasākumi.

4. 2013.gada DARBĪBAS REZULTĀTI un 2014.gada prioritāte

4.1. AUGU AIZSARDZĪBAS joma

4.1.1. AAL REĢISTRĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Izmaiņas 2013. gada laikā

2013.gadā augu aizsardzības jomā turpināta 2009.gada 21.oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai, prasību pārņemšana Latvijas likumdošanā. Pabeigts iepriekšējos gados uzsāktais darbs pie noteikumu izstrādes par profesionālo AAL lietotāju, AAL lietošanas operatoru, AAL pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību -2013.gada 19.martā pieņemti MK noteikumi **Nr.147 «Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību un apliecību izsniegšanas kārtību».**

Tā kā 2013.gada sākumā pieņemti jauni MK noteikumi attiecībā uz augu aizsardzības jomas apmācību sistēmu, 2013.gadā viens no galvenajiem uzdevumiem bija VAAD iekšējo normatīvo aktu izstrāde, informācijas gatavošana reģionālajām nodaļām klientu informēšanai semināros par jaunumiem likumdošanā, grozījumu un papildinājumu veikšana mācību materiālos u.t.t. 2013.gadā izveidots reģistrs apmācīto personu reģistrēšanai un izstrādāta un apstiprināta VAAD 19.09.2013.gada instrukcija Nr.1.1-3/24 "Instrukcija, kas nosaka kārtību, kādā VAAD atestē un personas izsniedz tām apliecības augu aizsardzības jomā".

Pabeigts darbs pie rīcības plāna izstrādes AAL ilgtspējīgai izmantošanai un 2013.gada 12.aprīlī izdots MK rīkojums **Nr.146** (prot. Nr.18 34.§) **«Par Rīcības plānu augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.-2015.gadam»** ar mērķi mazināt AAL radīto risku un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, kā arī lai sekmētu integrētās augu aizsardzības un alternatīvu pieeju vai metodiku izstrādi un ieviešanu.

Pamatojoties uz Augu aizsardzības likumu, komersantam, kas laiž tirgū AAL, jānodrošina tā aprīte un uzskaitē, AAL izplatīšanas, glabāšanas un lietošanas regulējošos normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un katru gadu līdz 1.aprīlim jāiesniedz VAAD informācija par iepriekšējo

kalendāra gadu, norādot, kuri AAL un kādā daudzumā realizēti lietotājiem. Lai atvieglotu šīs sistēmas darbību un mazinātu administratīvo slogu komersantiem, pārskata gadā VAAD pabeidza darbu pie e-pakalpojuma „Pārskats par izplatītajiem augu aizsardzības līdzekļiem”, kas pieejams Lauku atbalsta dienesta E-pieteikšanās sistēmā (LAD EPS). Šajā sistēmā datus iespējams ievadīt gan manuāli, gan lielāku datu apjoma ievadei izmantot CSV faila ielādi. Lai pārskatu iesniegtu izmantojot LAD EPS, komersantam jāpiereģistrējas Lauku atbalsta dienesta klientu reģistrā un jāparaksta Lauku atbalsta dienesta elektroniskās pieteikšanās sistēmas līgums. Sīkāka informācija par dokumentiem, kurus nepieciešamo aizpildīt un to iesniegšanas kārtību pieejama Lauku atbalsta dienesta tīmekļa vietnē.

2013.gadā jaunu AAL izvērtēšana un reģistrācija Latvijā notika tikai saskaņā ar 2009.gada 21.oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu 1107/2009/EK par AAL laišanu tirgū. Jaunā kārtība, paredz zonālo AAL izvērtēšanas procedūru, taču, lai šo procedūru īstenotu, vienai valstij zonā ir jāuzņemas procesa koordinētāja pienākumi. 2013.gada VAAD veica Ziemeļu zonas koordinatores valsts pienākumus, šajā darbā nomainot Somiju. Kopumā 2013.gadā organizējām un vadījām septiņas Ziemeļu zonas Rīcības komitejas telekonferences un vienu visu Ziemeļu zonas ekspertu klātienes sanāksmi Rīgā.

AAL pārbaūžu nodrošināšanai sagatavotas un apstiprinātas iekšējās instrukcijas:

- 2013.gada 26.marta instrukcija Nr. 5 "Kārtība, kādā pārbauda un vērtē augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas savstarpējās atbilstības obligātās pārvaldības prasības«;
- 17.12.2013 instrukcija Nr. 1.1-3/30 "Kārtība, kādā nodrošina pārskata par izplatītajiem augu aizsardzības līdzekļiem pieņemšanu no komersanta«;
- 2013.gada 26. marta instrukcija Nr. 6 "Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta instrukcijā 2012.gada 17.aprīļa instrukcijā Nr. 18 "Kārtība, kādā pārbauda augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanu«;
- 2013.gada 26.marta instrukcija Nr.7 "Kārtība, kādā pārbauda augu aizsardzības līdzekļu lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanu"

Sniegtie pakalpojumi

AAL izvērtēšanas, reģistrācijas, pārreģistrācijas un atļauju izsniegšanas joma

2013.gadā Latvijā reģistrēto AAL sarakstā iekļauti **40** jauni AAL:

- ¾ no tiem ķīmiskie AAL (iekavās lietošanas kategorija)- *Avaunt (I), Baytan Trio (K/F), Biathlon 4D (H), Caryx (AR), Credo (F), Darcos (F), Difo 250 EC (F), Eforia 065 ZC (I), Fonet 4 OD (H), Fonet 6 OD (H), Kyleo (H), Leopard (H), Nando 500 SC (F), Nuprid (K/I), Propulse (F), Python (H), Quick 50 EC (H), Rubric (F), Samson 4 OD (H), Samson 6 OD (H), Stomp CS (H), Sultan Super (H), Tebusha 25 EW (F), Variano Xpro (F), Sultan Super (H), Cuadro 250 EC (AR), Revus Top (F), Trico (R), Difend (F), Manfil 75 WG (F), Manfil 80 WP (F)*. No tiem **4** AAL reģistrēti, piemērojot citas valsts reģistrācijas atzīšanas procedūru.

-No tiem **10** jauni AAL, kas satur dzīvos organismus dažādu kaitīgo organismu-insektu ierobežošanai- *Afidius sistēma*, *Afidoletes sistēma*, *Ambliseijus sistēma*, *Diglifus sistēma*, *Enkarsijas sistēma*, *Fitoseiulus T- sistēma*, *Fitoseiulus sistēma*, *Hipoaspis sistēma*, *Makrolofus sistēma*, *Svirski sistēma*.

Kopumā 2013.gadā reģistrēti divi insekticīdi (I), divas kodnes (K/F, K/I), 12 fungicīdi (F), 12 herbicīdi (H), divi augu augšanas regulatori (AR) un 10 AAL, kas satur dzīvos organismus.

2013.gadā no reģistra anulēti **pieci** AAL- *Cruiser OSR (K/I)*, *Eforia 065 ZC (I)*, *Grasps 400 s.k (H)*, *Lintūrs 70 d.g.(H)*, *Raksils Ekstra 515 š.k. (K/F)*. Divi no šiem AAL anulēti saistībā ar ES regulu par daļējo insekticīdas ietekmes darbīgo vielu -neonikotinoīdu aizliegumu.

2013.gadā pieņemts **91** lēmums par izmaiņām reģistrētu AAL dokumentācijā - mainīts reģistrācijas īpašnieks, iepakojuma lielums u.t.t.

2013.gadā pabeigti **12** reģistrētu AAL atkārtotas novērtēšanas novērtējumi, lai noteiktu AAL atbilstību reģistrācijas nosacījumiem pēc tā sastāvā esošās darbīgās vielas apstiprināšanas Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) reģistrēto darbīgo vielu sarakstā. Kā arī uzsākti un daļēji pabeigti vēl **9** reģistrētu AAL atkārtotas novērtēšanas novērtējumi.

Kopumā saistībā ar jaunu AAL reģistrāciju, jau esošo pārreģistrāciju un lēmumiem par izmaiņām dokumentācijā izvērtēti un apstiprināti **104** AAL marķējumu teksti.

2013.gadā sagatavoti **27** novērtējumi atļauju izsniegšanai AAL lietošanai jeb 5.4 reizes vairāk, nekā plānots. Tajā skaitā 8 neregistrētu AAL novērtējumi, 14 novērtējumi AAL demonstrācijas izmēģinājumiem un 5 novērtējumi jau reģistrētu AAL mazo lietojumu atļaujām.

Atļauti mazie lietojumi sekojošiem AAL: *Actara 25 WG (I)* burkānu sējumos; *Basta (H)* krūmmelleņu stādījumos, *Dithane NT (F)* bumbieru stādījumos, *Mistrāls 70 d.g. (H)* burkānu sējumos.

Tāpat kā iepriekšējos gadus, pārskata periodā esam turpinājuši sadarbību ar Latvijas dārzu audzētājiem. Dārzu audzētājiem izsniegta viena atļauja neregistrētu AAL izplatīšanai un lietošanai, kā arī atļaujas 2 reģistrētu AAL lietošanas jomas paplašinājumam. Neregistrētu AAL izplatīšanai ir izsniegtas trīs atļaujas Latvijas Valsts mežiem, viena atļauja kokmateriālu eksportētājiem uz trešajām valstīm.

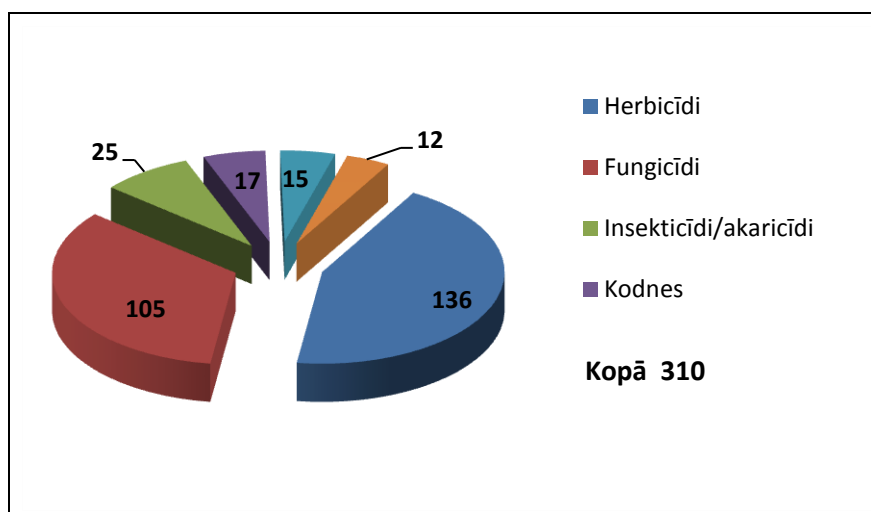
2013.gadā izsniegtas atļaujas trīs AAL paralēlajai tirdzniecībai (*Litagra Previkurs E 840 š.k. (F)*, *OSCAR Plus (H)*, *Wizard 500 EC (I)*) un viena AAL atļauja anulēta (*Litagra Glorija 450 s.k.(F)*), līdz ar to izsniegto paralēlās tirdzniecības atļauju skaits gada beigās bija **16**.

Kopumā uz 2013.gada beigām AAL reģistrā bija **335** AAL.

No tiem 310 AAL ir ķīmiskie, 2 mikrobioloģiskie un 23 dzīvus organismus saturošie AAL.

No 310 ķīmiskajiem AAL herbicīdi ir 136 (43,8% no ķīm. AAL), fungicīdi 105 (~34%), insekticīdi 25 (8%), kodnes 17 (5,5%), augu augšanas regulatori 15 (~5%), citi 12 (~4%)(repelenti, rodenticīdi, desikanti, limacīdi, dezinfekcijas līdzekļi, koku brūču aizsarglīdzekļi) (4.1.attēls).

Joprojām skaitliski visvairāk AAL reģistrā ir herbicīdu un fungicīdu.

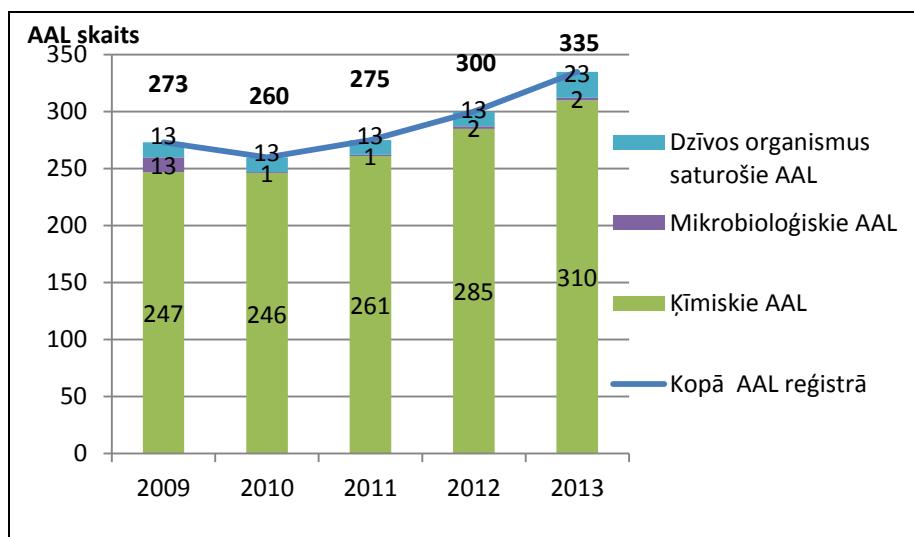

4.1. attēls: 2013.gada beigās AAL reģistrā esošo ķīmisko AAL skaits pēc lietošanas kategorijām

Pēdējo gadu gaitā pieaudzis reģistrēto AAL skaits. 2009.gadā Latvijā kopā bija reģistrēti 273 AAL, bet 2013.gadā 335 AAL (4.2.attēls). Neskatoties uz to, Latvijā trūkst AAL g.k. dārzeniem un ne tik plaši audzētiem kultūraugiem, jo AAL reģistrācijas pieteicēji g.k. iesniedz pieteikumus AAL ar lietojumiem graudaugiem, rapsim un kartupeļiem.

Termins „Mazais lietojums” augu aizsardzības likumdošanā attiecināms uz AAL lietošanu valstī augiem un augu produktiem, kurus audzē nelielās platībās vai audzē lielās platībās, bet kaitīgais organisms nerada kaitējumu katru gadu vai arī kaitējums netiek nodarīts visā audzējamā platībā. VAAD 2013.gadā izveidoja funkcionālo e-pasta adresi mazie.lietojumi@vaad.gov.lv mazo lietojumu problēmu apzināšanai Latvijā. 2013.gadā VAAD apkopoja gan audzētāju organizāciju 2013.gadā iesniegto informāciju, gan informāciju, kas iesūtīta uz mazie.lietojumi@vaad.gov.lv un arī citu dienesta rīcībā esošo informāciju par AAL iztrūkumu „mazajiem lietojumiem” un ievietoja VAAD tīmekļa vietnē.

Šo informāciju par AAL iztrūkumu „mazajiem lietojumiem” VAAD, sadarbojoties ar AAL reģistrācijas īpašniekiem, izmantoja risinājumu meklēšanai un 2013.gada nogalē uzsāka izvērtējumus sešu AAL lietojumu papildināšanai. 2014.gadā VAAD turpinās izskatīt iespējas jaunu AAL reģistrācijai vai kontaktējoties ar pieprasītāju/iem izskatīs iespējas atsevišķu atļauju izsniegšanai vismaz 10 AALiem. Tādēļ VAAD tīmekļa vietnē vēl joprojām ir aktuāls aicinājums gan profesionālajām lauksaimniecības organizācijām, gan profesionālajiem AAL lietotājiem sniegt informāciju par AAL vajadzību kaitīgo organismu ierobežošanai audzējamos kultūraugos „mazajiem lietojumiem”.

4.2. attēls: Reģistrēto AAL skaits no 2009.-2013.gadam

Arī 2013.gadā turpinājām iepriekšējos gados uzsāktu sadarbību ar Ziemeļu - Baltijas valstu ekspertiem AAL izvērtēšanas un reģistrācijas jomā, piedaloties 5 telefonkonferencēs (t.sk 1-toksikoloģijas, 1 vides un 3 ekotoksikoloģijas ekspertiem). 12 VAAD darbinieki 2013.gada novembrī piedalījās ekspertu darba grupas sanāsmē Rīgā par AAL novērtējumu harmonizāciju Ziemeļu zonā.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.1107/2009/EK par AAL laišanu tirgū ietvaros Ziemeļu zonā 2013.gadā Latvija bija nominēta par ziņotāju dalībvalsti piecu jaunu AAL novērtējuma sagatavošanai, kā arī par ziņotāju dalībvalsti 10 jau reģistrētu AAL atkārtotai novērtēšanai.

Pārskata periodā izsniegts sertifikāts SIA AgroLab Baltic par tiesībām veikt normatīvajos aktos par AAL reģistrāciju noteiktos efektivitātes pārbaudes izmēģinājumus (9 izmēģinājumu veidi). Saskaņā ar MK noteikumu Nr.909. „Kārtība, kādā izsniedz sertifikātu augu aizsardzības līdzekļu efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu veikšanai”, veiktas sertifikātu īpašnieku – SIA „AgroLab Baltic” un VSAI „Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs” uzraudzības pārbaudes.

Eiropas Padomes Direktīvas 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai, prasība par integrētās augu aizsardzības ieviešanu stājas spēkā no 2014. gada 1. janvāra.

2013. gadā spēkā bija 2009.gada 15.septembra noteikumi Nr.1056 „Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība” (turpmāk – noteikumi Nr.1056). Tā kā integrētā augu aizsardzība ir integrētās augu audzēšanas sastāvdaļa, tad integrētās augu aizsardzības principus un prasības bija paredzēts iestrādāt šajos noteikumos Nr.1056 kā noteikumu grozījumus. 2013. gada janvārī ar VAAD vēstuli Nr. 1.4-7/63 informētas sabiedriskās organizācijas, aicinot piedalīties projekta izstrādē, deleģējot savus pārstāvjus darba grupām. Minēto darba grupu, VAAD un ZM kopīgā darba rezultāts bija noteikumu Nr.1056 grozījumu projekts, kas 2013. gada 16. decembrī bija nosūtīts nevalstiskajām organizācijām (turpmāk – NVO) apspriešanai.

Pēc noteikumu Nr.1056 grozījumu apstiprināšanas MK, šīs prasības būs obligātas visiem profesionālajiem AAL lietotājiem, kā arī personām, kam nav apliecības otrās reģistrācijas klases AAL iegādei un lietošanai, bet kuras izmanto sniegtos pakalpojumus augu aizsardzības jomā. Pēc aptuvenām aplēsēm tādas varētu būt apmēram 17 000 saimniecības Latvijā.

4.1.2. AAL UZRAUDZĪBAS JOMA

Politikas un darbības rezultatīvo rezultātu un rādītāju izpildes analīze

Rezultatīvais rādītājs „Izsniegtas apliecības augu aizsardzības jomā apmācītām personām ” ir izpildīts par 105,7%. Plānots bija AAL lietošanas jomā apmācīt 1750 pretendentes, kuriem izsniegt apliecības, kas dod tiesības pirkt, uzglabāt un lietot AAL. Kopumā apliecības izsniegtas 1765 personām. Izsniedzamo apliecību skaits atkarīgs no pretendentu skaita, kā arī 2013.gadā to ietekmēja izmaiņas likumdošanā par AAL lietotāju apmācības un apliecību izsniegšanas kārtību.

Rezultatīvais rādītājs „Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas prasību izpildes kontrole” izpildīts par 107%. Bija plānots 2013.gadā veikt 226 pārbaudes, bet veiktas 242 pārbaudes. Plāna pārpilde skaidrojama ar to, ka pagājušajā gadā AAL izplatīšanas vietu skaits, kurām izsniegtas speciālas atļaujas (licences) ir palielinājies par 38 vietām.

Rezultatīvais rādītājs „Augu aizsardzības līdzekļu kvalitātes laboratoriskā testēšana” ir izpildīts par 85%. Bija paredzēts veikt laboratorisku testēšanu 13 AAL paraugiem, bet laboratoriskā testēšana veikta 11 AAL. Tā kā vienam AAL konstatēta neatbilstība reģistrācijas nosacījumiem, veikta tā atkārtota laboratoriskā testēšana, kas prasīja papildus līdzekļus, līdz ar to samazinājās laboratoriskai testēšanai paredzēto AAL skaits.

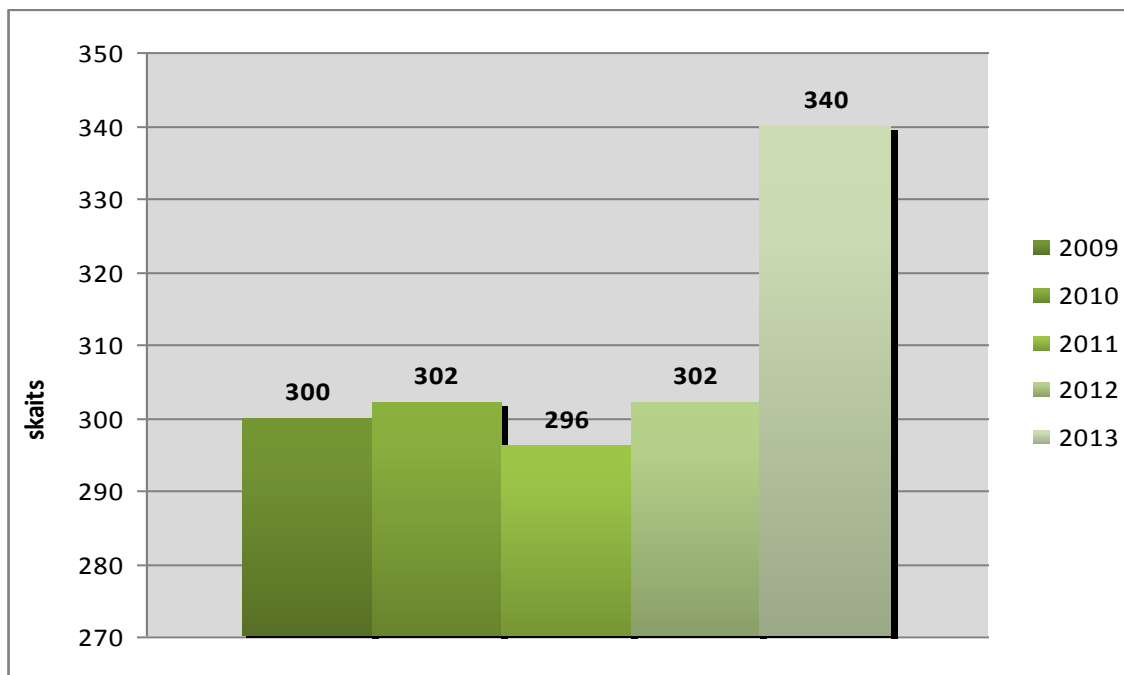
Rezultatīvā rādītājs „Augu aizsardzības līdzekļu lietošanas prasību izpildes kontrole” izpildīts par 100,5 %. Bija plānotas 1000 AAL lietotāju pārbaudes, bet kopumā veiktas 1005 AAL lietotāju pārbaudes. Tas izskaidrojams ar to, ka pārskata gadā nācās veikt papildus pārbaudes pēc iedzīvotāju sūdzībām, laikā kad plāna paredzētās pārbaudes bija izpildītas.

Rezultatīvais rādītājs „ AAL lietojuma pārbaude, veicot augu un augu produktu laboratorisko testēšanu” ir izpildīts par 104 %. Plānoto 50 augu un augu produktu paraugu vietā paņemti 52 paraugi, jo bija atsevišķas situācijas, kad lai pierādītu pārkāpēja vainu bija jāņem vairāki paraugi.

Rezultatīvais rādītājs „Integrētās audzēšanas prasību izpildes kontrole” izpildīts par 89,2 %. Bija paredzēts pārbaudīt 316 lauksaimniecības produktu integrētajā reģistrā iekļautās personas, bet pārbaudītas tikai 282 personas. Šo pārbažu skaits atkarīgs no personu skaita, kas vēlas savus kultūraugus audzēt integrēti, lai saņemtu atbalsta maksājumus vai piedalītos programmā „Skolas auglis” vai marķētu savu produkciju ar „Zaļo karotītes” zīmi.

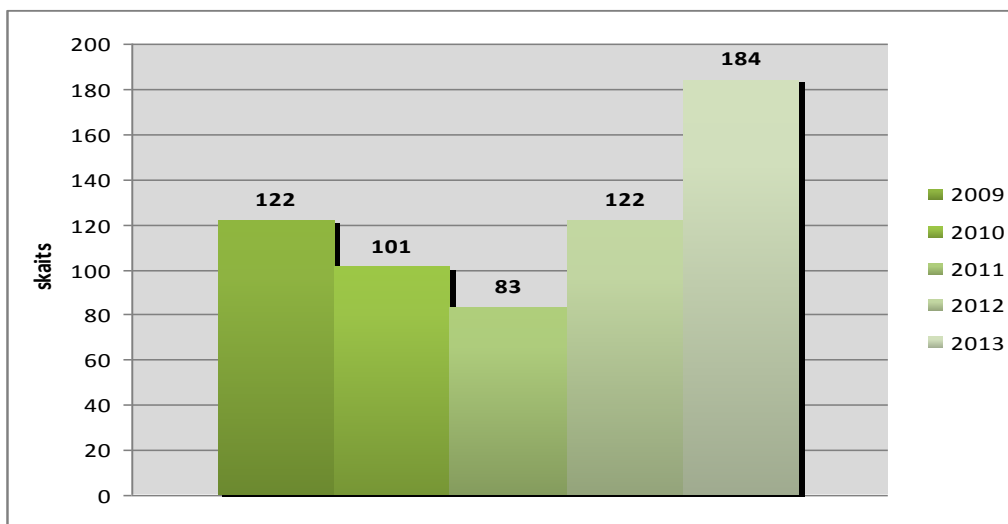
Sniegtie pakalpojumi

VAAD pamatojoties uz Augu aizsardzības likumu nodrošina, ka komersanti, kas laiž AAL tirgū ir saņēmuši speciālu atļauju (licenci) AAL uzglabāšanai un izplatīšanai. Pagājušajā gadā izplatīšanas vietu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palielinājies par 38 vietām.

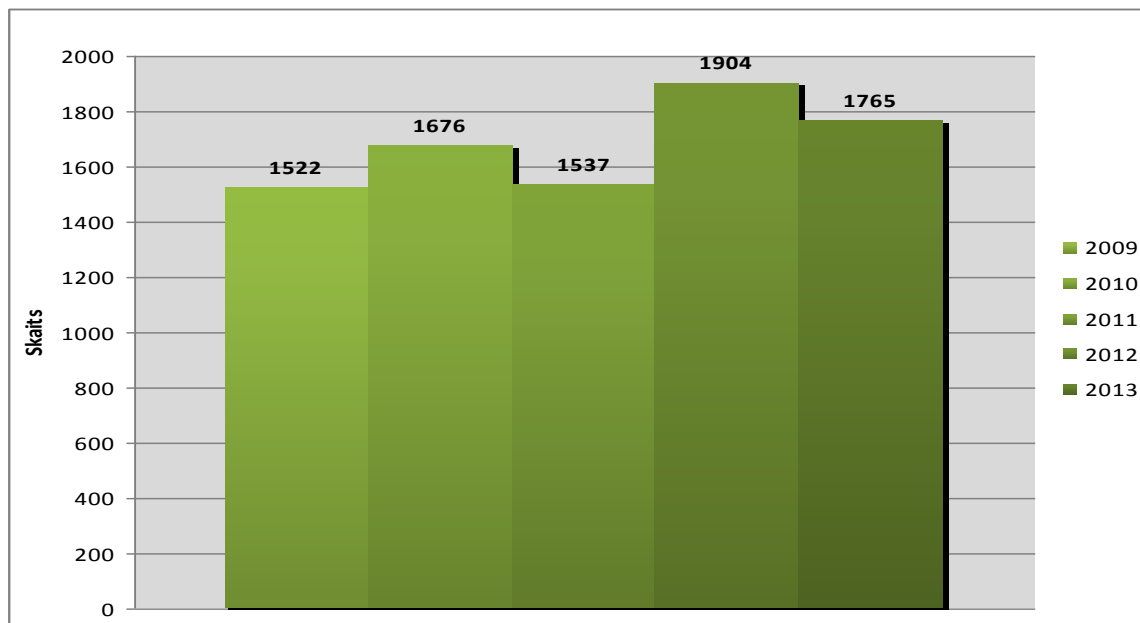
4.3. attēls: 2009. - 2013.gadā licencēto AAL vietu skaits

Dienests uzrauga, lai katrā AAL izplatīšanas vietā, kura saņēmusi speciālu atļauju (licenci) ir darbinieks pārdevējs ar augu aizsardzības konsultanta apliecību, kas informē par darba drošību darbā ar AAL. Dienesta apstiprināta komisija pieņēmusi eksāmenu četras reizes un kopumā izsniegusi 184 iepriekšminētās apliecības.

4.4. attēls: 2009. - 2013.gadā apmācīto AAL konsultanti – pārdevēji

Dienests apmāca personas, pieņem eksāmenu un izsniedz "Apliecības par augu aizsardzības zināšanu minimuma apguvi", kas dod tiesības pirkt, uzglabāt un lietot AAL.

4.5. attēls: 2009. - 2013.gadā izsniegto apliecību, kas ļauj iegādāties un lietot 2.reģistrācijas klases AAL, skaits.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

VAAD kompetence ir veikt valsts uzraudzību un kontroli par augu aizsardzības jomas normatīvo aktu prasību ievērošanu. Dienests šo uzraudzību veic pie personām, kas izplata un kultūraugiem kaitīgo organismu ierobežošanai lieto AAL.

4.6. tabula: AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību pārbaudes

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārbaūžu veidi</i>	<i>Skaitis</i>
1.	AAL izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudes pie personām, kas vēlas saņemt speciālas atļaujas (licences)	47
2.	AAL marķējuma pārbaudes	32
3.	AAL kvalitātes laboratoriska testēšana	13
4.	Dienesta piedalīšanās parauga ņemšanā AAL, kam beidzies derīguma termiņš, lai pieņemtu lēmumu par tālāku tā izplatīšanu vai aizliegumu izplatīt	34
5.	Pārbaudes AAL izplatīšanas vietās, kuras saņēmušas speciālas atļaujas (licences)	163

AAL izplatīšanas vietai, kurai paredzēts izsniegt speciālu atļauju (licenci), kas dod tiesības izplatīt AAL, jāatbilst AAL jomu regulējošo normatīvo aktu prasībām. 2013.gadā dienesta inspektori kopumā veikuši 47 AAL izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudes, kurās konstatēts, ka izplatīšanas vietas var nodrošināt augu aizsardzības jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu, lai tās saņemtu speciālu atļauju (licenci).

Arī AAL marķējuma atbilstība dienestā apstiprinātajam marķējumam, kurā esošā informācija ir ļoti svarīga AAL lietotājiem, pārbaudīta operatīvajās pārbaudēs, kuras nozīmētas pēc informācijas saņemšanas par AAL ieviešanu Latvijā. Kopumā veiktas 17 AAL marķējuma pārbaudes, kuru laikā pārbaudīti 33 AAL marķējumu atbilstība. Normatīvie akti paredz, ja persona ir konstatējusi, ka Latvijā ievestam AAL ir nebūtiskas neatbilstības, tad tas var dienestam rakstīt iesniegumu par konstatēto neatbilstību un priekšlikumu, kā šo neatbilstību novērst. Gadā kopumā dienests ir izsniedzis astoņas atļaujas iepriekšminēto neatbilstību

novēršanai. Šāds AAL marķējumā konstatēto neatbilstību risināšanas veids liek komersantiem būt uzmanīgākiem, kā arī izvairīties no administratīvajiem sodiem.

AAL kvalitātes laboratoriskā testēšana veikta 11 AAL. Prioritāte piešķirta tiem AAL, kuriem izsniegtas atļaujas AAL paralēlam importam. Viena AAL darbīgās vielas daudzums neatbilda reģistrētajam darbīgās vielas daudzumam un pieņemts lēmums apturēt AAL izplatīšanu līdz pilnībā tiek noskaidrota AAL atbilstība reģistrētajam AAL sastāvam. Lai pārliecinātos par AAL kvalitāti veiktas atkārtotas analīzes. Atkārtotu analīžu rezultāti uzrādīja atbilstību reģistrētajam darbīgās vielas daudzumam produktā, un pieņemtais lēmums par AAL izplatīšanas apturēšanu bija atcelts.

VAAD inspektori ir piedalījušies AAL paraugu ņemšanā, kam beidzies derīguma termiņš. Kopumā pagājušā gadā attiecībā uz šiem AAL pieņemti 34 lēmumi par to, ka AAL atbilst reģistrācijas nosacījumiem un uz kā pamata tos var turpināt izplatīt tālāk.

2013.gadā kopumā veiktas 163 AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudes. Izplatīšanas vietu pārbaudēs kopumā konstatēti 48 maznozīmīgi pārkāpumi. Viens no biežāk konstatētajiem maznozīmīgajiem pārkāpumiem ir drošības datu lapas neesamība pārbaudes brīdī izplatīšanas vietā. Pārējie pārkāpumi ir konstatēti nenozīmīgā apjoma 1-5 reizes.

4.7. tabula: AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudēs konstatētie maznozīmīgie pārkāpumi

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Izplatīšanas normatīvo aktu pārkāpumi</i>	<i>skaits</i>
1.	Nav ierīkota ventilācija ar atbilstošu gaisa cirkulāciju	1
2.	Nav individuālie aizsardzības līdzekļi	1
3.	AAL nav izvietoti atsevišķā telpā	2
4.	Par Latvijā ievesto augu aizsardzības līdzekli 7 darbdienu laikā VAAD nav iesniegts kvalitātes sertifikāts	2
5.	Nav uzrādāmi grāmatvedības reģistri	1
6.	Nav lēmums par atļauju labot neatbilstošu marķējumu	5
7.	Nav novietota licences kopija pircējam redzamā vietā, lai pēc pircēja pieprasījuma to varētu uzrādīt	3
8.	Nav AAL drošības datu lapa	13
9.	Nav pārdevējs ar konsultanta pārdevēja apliecību	1
10.	Augu aizsardzības līdzeklim neatbilstošs marķējums	1
11.	Uzskaitē par tiem, kas atrodas noliktavā nav uzrādīts atlikums, no noliktavas izsniegto AAL daudzums	5
12.	Uzskaitē par izplatītiem AAL nav norādīts apliecības numurs	1
13.	Nav brīdinājuma uzraksti	2
14.	Nav uzraksts „Pārdod aizliegts”	4
15.	Nav absorbējošs materiāls	1
16.	Nav informācija par pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu	3
17.	Uzglabāšanas vieta nav iekārtota atbilstoši ugunsdrošības noteikumiem	1
18.	Uzskaites dokumentācija nav korekta un pilnīga	2

2013.gadā kopumā par AAL izplatīšanas nosacījumi neievērošanu ir ierosinātas sešas administratīvās pārkāpumu lietas, kas ir trīs reizes mazāk nekā iepriekšējā 2012.gadā. Kā

viens no biežāk konstatētajiem būtiskajiem pārkāpumiem ir AAL izplatīšana bez speciālas atļaujas (licences).

4.8.tabula: AAL izplatīšanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārkāpuma būtība</i>	<i>skaits</i>
1.	Izplatīta Latvijā neregistrētu ALL (kā arī tirgotājs nav saņēmis VAAD izdotu speciālo atļauju (licenci))	2
2.	Izplata AAL bez VAAD speciālas atļaujas (licences)	2
3.	AAL tiek tirgots un uzglabāts vienā telpā ar lopbarību un pārtikas produktiem	1
4.	Izplata AAL personām, kurām nav speciālas atļaujas (licences) AAL izplatīšanai vai apliecības par tiesībām konsultēt par AAL lietošanu, vai apliecības par tiesībām lietot AAL	1

Lai nodrošinātu uzraudzību par AAL lietošanu VAAD savas kompetences ietvaros veic pārbaudes pie personām, kas audzē kultūraugus un kaitīgo organismu ierobežošanai lieto AAL. Šajās pārbaudēs pārbauda, vai AAL lieto tikai tam mērķim un pret tiem kaitīgajiem organismiem, kas minēti marķējumā, nepārsniedzot norādīto devu, kā arī ievērojot marķējuma prasības par AAL atšķaidīšanu un maisījumu gatavošanu pirms lietošanas, kultūrauga attīstības stadiju, apstrāžu skaitu sezonā, nogaidīšanas laiku no pēdējās apstrādes līdz ražas novākšanai un ierobežojumus attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzību, kā arī vajadzības gadījumā ņem augu un augu produktu paraugus, lai konstatētu AAL atliekvielu klātbūtni.

4.9.tabula: AAL lietošanas normatīvo aktu prasību pārbaudes

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārbaudīto veidi</i>	<i>Skaits</i>
1.	Augu un augu produktu paraugu AAL pārbaudei	52
2.	Pārbaudes pie AAL lietotājiem	517
3.	Pārbaudes par AAL jomas obligāto savstarpējās atbilstības pārvaldību prasību ievērošanu	488
4.	Pārbaudes pie personām, kas lauksaimniecības kultūraugus audzē integrēti	282

Veicot pārbaudes personu sūdzību gadījumos vai saņemot informāciju par iespējamo pārkāpumu, pārskata gada laikā paņemti 14 augu un augu produktu paraugi. Ar šo paraugu analīžu rezultātiem konstatēta lietoto AAL darbīgo vielu klātbūtne, kas ir pierādījums normatīvo aktu pārkāpumiem.

VAAD sākot no 2008.gada atvēlēto budžeta līdzekļu ietvaros veic pārbaudes un ņem graudaugu un rapša paraugus ražas novākšanas laikā, lai pārbaudītu vai darbīgā viela glifosāts nepārsniedz maksimāli pieļaujamās normas. Iepriekšējos gados, kā arī 2013.gada paņemtajos 38 paraugos nav konstatētas darbīgās vielas glifosāta atliekas, kas pārsniedz maksimāli pieļaujamās normas.

4.10.tabula: Informācija par augu un augu produktu paraugu analīžu rezultātiem

<i>Gads</i>	<i>Kopējais paraugu skaits</i>	<i>Testēšanas rezultāti</i>	
		<i>Skaits</i>	<i>Rezultāts</i>
2013.	38	13	zem analītiskās noteikšanas limita < 0.05 mg/kg,
		25	pieļaujamās robežās 0,056 – 2,330 mg/kg

2013.gadā VAAD veica monitoringu pamatojoties uz Eiropas Komisijas Īstenošanas Regulu (ES) Nr. 485/2013, ar ko groza Īstenošanas Regulu (ES) Nr.540/2011 attiecībā uz darbīgo vielu klotianidīna, tiametoksama un imidakloprīda (turpmāk – neonikotinoīdi) apstiprināšanas nosacījumiem un tādu sēklu izmantošanas un tirdzniecības aizliegšanu, kuras apstrādātas ar AAL, kas satur minētās darbīgās vielas.

Monitoringa mērķis ir iegūt rezultātus, lai varētu sniegt priekšlikumus ZM un Eiropas Komisijai proporcionālu pasākumu noteikšanā, kas samērīgi ar riskiem, nevis pilnīga aizlieguma piemērošanu, kas var radīt negatīvo ekonomisko ietekmi uz augkopību un dārzkopību, kā arī veicinātu nelegālo AAL izplatīšanos.

Monitoringu veica VAAD sadarbībā ar Pārtikas veterināro dienestu. Monitoringa ietvaros noņemti 12 ziedošu rapša ziedkopu paraugi, 12 medus un 12 bišu maizes paraugi un kuros neonikotinoīdu saturs netika konstatēts, jeb bija zem analītiskās noteikšanas limita (<0.01 mg/kg).

Pagājušā gadā kopumā AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošana veikta 517 pārbaudēs, kurās kopumā konstatēti 49 maznozīmīgi pārkāpumi. Biežāk konstatētas nepilnības iegādāto un izlietoto pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL uzskaitē.

4.11.tabula: AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudēs konstatētie maznozīmīgie pārkāpumi

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārkāpumu būtība</i>	<i>skaits</i>
1.	AAL netiek uzglabāti aizslēdzamā, bērniem un dzīvniekiem nepieejamā vietā	2
2.	Nav uzrādāmi grāmatvedības reģistri	1
3.	Izlietoto AAL iepakojums līdz iznīcināšanai neglabājas kopā ar AAL	2
4.	Nav ievērotas aizsargjoslu likuma prasības	1
5.	Nav pareizi uzskaitīti iegādātie pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL	10
6.	Nav pareizi uzskaitīti izlietotie pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL	12
7.	AAL netiek uzglabāti plauktos vai uz paletēm	7
8.	AAL tiek uzglabāti kopā ar degvielu	2
9.	Nodarbinātās personas netiek nodrošinātas ar absorbējošiem materiāliem	3
10.	Nodarbinātās personas netiek nodrošinātas ar individuālajiem aizsardzības līdzekļiem	4
11.	Reģistrācijas žurnāls netiek glabāts vismaz trīs gadus	4
12.	Neregistrēta AAL lietošana	1

2013.gadā kopumā par AAL lietošanas nosacījumu neievērošanu ir ierosinātas sešas administratīvās pārkāpumu lietas, kas ir trīs reizes mazāk nekā iepriekšējā 2012.gadā. Biežāk konstatēta noteiktā vēja ātruma neievērošana, kā rezultātā pieļauta AAL nokļūšana tam neparedzētajā teritorijā, kas var piesārņot vidi vai pieļaut AAL atliekvielu klātbūtni produkcijā.

4.12.tabula: AAL lietošanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārkāpuma būtība</i>	<i>skaits</i>
1.	Pieļauta AAL nokļūšana uz citas teritorijas	1
2.	Nav ievērots noteiktais vēja ātrumu un pieļauta AAL nokļūšana uz citiem laukiem	5

2013.gadā VAAD turpināja pārbaudīt AAL jomas obligāto savstarpējās atbilstības pārvaldību prasību ievērošanu pie personām, kas pretendē uz ES atbalsta maksājumiem. Pagājušajā gadā pārbaudītas 488 saimniecības, kurās konstatētas 15 maznozīmīgas šo prasību neatbilstības.

4.13.tabula: Konstatētās neatbilstošās AAL jomas obligātās savstarpējās pārvaldību prasības

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Pārkāpuma būtība</i>	<i>skaits</i>
1.	Nav pareizi uzskaitīti iegādātie pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL	6
2.	Nav pareizi uzskaitīti izlietotie pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL	7
3.	AAL netiek lietoti kaitīgo organismu ierobežošanai	1
4.	AAL netiek lietoti tam mērķim, kas minēts marķējumā	1

2013.gadā VAAD veica 282 lauksaimniecības produktu integrēto audzētāju pārbaudes. Pārbažu skaits ir mazāks, nekā iepriekš, jo no vairākiem klientiem saņemti iesniegumi par to, ka pārbaude nav nepieciešama vai lūgums izslēgt viņus no lauksaimniecības produktu integrētā audzēšanas reģistra. Kopumā pagājušajā gadā piecām saimniecībās 14 kultūraugiem pieņemti lēmumi par to, ka kultūraugi neatbilst lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas prasībām. Kopumā konstatēti 29 gadījumi, kad neatbilst kāda no integrētās audzēšanas prasībām, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir par 11 neatbilstībām mazāk.

4.14.tabula: Konstatētās neatbilstības lauksaimniecības produktu integrēto audzētāju pārbaudēs

<i>Nr. p.k.</i>	<i>Konstatētais neatbilstības gadījums</i>	<i>Skaits</i>
1.	Nav derīgi agroķīmiskās izpētes dati	1
2.	Kultūraugam nav aizpildīts mēslošanas plāns	4
3.	Kultūraugam nav aizpildīts lauka pārbaudes žurnāls	4
4.	Kultūraugam nav aizpildīts lauka vēstures žurnāls	3
5.	Kultūraugi netiek audzēti optimālā biežībā	8
6.	Nav veikti kultūrauga augšanai nepieciešamie agrotehniskie pasākumi	3
7.	Nav veikta līdzsvarota kultūraugu mēslošana	4
8.	Kultūraugam nav nodrošināta optimāla augsnes reakcija	2

4.1.3. KULTŪRAUGIEM KAITĪGO NEKARANTĪNAS ORGANISMU MONITORINGS UN PROGNOZĒŠANA

Lai konstatētu lauksaimniecības kultūraugu sējumos un stādījumos sastopamās nekarantīnas slimības un kaitēkļus, lai informētu sabiedrību par augu slimību un kaitēkļu sastopamību un to izplatības tendencēm, VAAD veic novērojumus kultūraugu sējumos un stādījumos.

Izmaiņas 2013.gadā

Īstenoti kultūraugiem kaitīgo organismu monitoringa jomas galvenie uzdevumi - veikta kaitīgo organismu uzskaitē, diagnosticēšana, izplatīšanās iespēju prognozēšana un iegūtā informācija izmantota sabiedrības informēšanai par kaitīgo organismu izplatību un ierobežošanas iespējām.

2013.gadā uzsākta Latvijas lauku attīstības programmas pasākumu ieviešana monitoringa jomā, tajā skaitā metodiska materiāla par kultūraugu attīstības stadijām izstrādāšana.

Datu bāze „Kaitīgie organismi” papildināta ar 28 jauniem kaitīgo organismu ierakstiem, 28 ieraksti papildināti ar informāciju, izveidoti septiņi jauni kaitīgo organismu apraksti, 61 attēls noformēts un pievienots kaitīgo organismu ierakstiem.

Reģionālajās nodaļās kultūraugiem kaitīgo organismu monitoringa jomā 2013. gadā bija nodarbināti astoņi speciālisti.

Izstrādāti un apstiprināti šādi VAAD ar monitoringa jomu saistīti normatīvie dokumenti:

- 11.06.2012 rīkojums Nr. 1.1-6/29 „Par maršrutiem novērojumu veikšanai kaitīgo organismu konstatēšanai lauksaimniecības kultūraugu sējumos un stādījumos”;
- 09.09.2013 rīkojums Nr. 1.1-6/47 „Par Latvijas Lauku attīstības programmas pasākumu ieviešanas nodrošināšanu”;
- 23.09.2013 rīkojums Nr. 1.1-6/49 „Par grozījumiem VAAD 2013.gada 9.septembra rīkojumā Nr. 1.1-6/47 „Par Latvijas Lauku attīstības programmas pasākumu ieviešanas nodrošināšanu”;
- 30.09.2013 rīkojums Nr. 1.1-6/52 „Par metodiska materiāla par kultūraugu attīstības stadijām izstrādāšanu, publicēšanu un izplatīšanu”.

Sniegtie pakalpojumi/monitoringa rezultāti

2013.gadā:

- kaitīgo organismu konstatēšanai novērojumos iekļauti **36** kultūraugi;
- visā Latvijas teritorijā pavisam veikti **3604** novērojumi;
- novērojumos konstatētas **197** kaitīgo organismu sugas vai to grupas (piemēram, tripši, laputis, spradži, sakņu puves utml.), t.sk. kaitēkļi - **85**, slimības – **112**.

Lai gan 2013.gada pavasarī pēc sniega nokušanas gan graudaugu, gan rapša sējumi bija pelēcīgā, līdz brūnganā krāsā konstatēti, ka gan rapša, gan graudaugu augšanas centri vairumā gadījumu ir dzīvi. Izvērtējot novērojumu rezultātus, varēja secināt, ka sējumi kopumā pārziemojuši labi. No visiem apskatītajiem laukiem par slikti pārziemojušiem varēja uzskatīt tikai pāris ziemas kviešu laukus Madonas pusē un atsevišķus rapša laukus Ventspils un Kuldīgas novados.

Graudzāļu miltrasa 2013.gada veģetācijas periodā konstatēta 36% (2012.gadā 70%) no novērotajiem ziemas kviešu laukiem. Infekcijas attīstības sākums novērots samērā agri – stiebrošanas sākumā, taču nozīmīga slimības izplatība (virs 30%) un slimības attīstības pakāpe (ap 5% un vairāk) veģetācijas periodā konstatēta tikai atsevišķos sējumos. Savukārt vasaras kviešu sējumos miltrasas infekcija bija sastopama 60% no novērotajiem sējumiem (2011.gadā - 36%, 2012.gadā -50%), pirmās pazīmes konstatētas agri – cerošanas sākumā, bet nozīmīgu izplatību un slimības attīstības pakāpi nerasniedza nevienā no novērotajiem laukiem. Rudzu sējumos miltrasa tika konstatēta 35% (2012.gadā 60%) novēroto sējumu, vairumā gadījumu ar nelielu izplatību un attīstības pakāpi. Ziemas miežu sējumos miltrasa bija sastopama reti. Miltrasa bija sastopama vairumā novēroto tritikāles sējumu, taču nozīmīgu izplatību un attīstības pakāpi sasniedza tikai vienā novērotajā laukā. Vasaras miežos miltrasa bija sastopama 30% gadījumu, tāpat kā iepriekšējā sezonā. Auzu sējumos miltrasa bija sastopama dažos laukos piengatavības laikā ar minimālu izplatību.

Kviešu lapu pelēkplankumainība konstatēta 70% (2012.gadā 85%) no novērotajiem ziemas kviešu sējumiem. Salīdzinājumā ar iepriekšējo veģetācijas periodu tās izplatība inficētajos ziemas kviešu laukos bija mazāka – līdz 50% (2011.gadā līdz 60%, 2012.gadā 2-100%) un tikai atsevišķos laukos (sākot ar piengatavības vidus fāzi) sasniedza nozīmīgu attīstības pakāpi. Vasaras kviešu sējumos pelēkplankumainība bija sastopama 65% (2012.gadā 90%) gadījumu un tikai atsevišķos laukos sasniedza nozīmīgu slimības attīstības pakāpi. Pelēkplankumainība novērota vairumā tritikāles sējumu.

Kviešu lapu dzeltenplankumainība ziemas kviešu sējumos bija sastopama 36% (iepriekšējā gadā 65%) gadījumu. Ziemas kviešus tā sāka inficēt stiebrošanas beigās (2011.gadā - karoglapas veidošanās laikā, 2012.gadā stiebrošanas sākumā). Nozīmīga vidējā slimības attīstības pakāpe tika konstatēta vien atsevišķos laukos. Vasaras kviešu sējumos šī slimība atrasta 85% (2012.gadā -75%) no novērotajiem laukiem. Pirmās slimības pazīmes parādījās pirms cerošanas un tās laikā, izplatība novērotajos laukos bija neliela. Atsevišķos laukos piengatavības laikā slimības izplatība un attīstības pakāpe sasniedza nozīmīgus lielumus. Dzeltenplankumainība tika konstatēta visos novērotajos tritikāles sējumos, nozīmīga vidējā slimības attīstības pakāpe netika konstatēta.

Stiebrzāļu gredzenplankumainība ziemas miežu sējumos bija sastopama bieži sākot ar cerošanas fāzes vidu un nozīmīgu slimības attīstības pakāpi sasniedza vairākos laukos sākot ar ziedēšanas vidu, savukārt vasaras miežu sējumos šī slimība bija sastopama 30% no novērotajiem laukiem ar nelielu izplatību. Rudzu sējumos, stiebrzāļu gredzenplankumainība bija sastopama 60% sējumu un nozīmīgu slimības attīstības pakāpi novērotajos laukos nenasniedza. Tritikāles sējumos šī slimība nebija sastopama.

Miežu lapu tīklplankumainības pirmās pazīmes vasaras miežu laukos konstatētas agrās miežu attīstības fāzēs (sākot no vienas lapas stadijas) un tā bija sastopama 80% (2011.gadā – visos laukos, 2012.gadā - 70%) no novērotajiem laukiem, izplatība 2013. gada veģetācijas periodā vairākos gadījumos bija tuvu 100%, un vidējā attīstības pakāpe vairākos laukos sasniedza nozīmīgu līmeni. Ziemas miežu sējumos tīklplankumainība bija sastopama bieži, bet ar nelielu izplatību.

Vārpu plēkšņu plankumainība 2013.gada veģetācijas periodā bija sastopama 40% novēroto ziemas kviešu, 65% (2011.gadā -70%, 2012.gadā -35%) vasaras kviešu, 37% vasaras miežu sējumu. Vārpu fuzarioze bija sastopama atsevišķos ziemas kviešu, vasaras miežu sējumos un vasaras kviešu sējumos daudz retāk kā iepriekšējā gadā (2012.gadā apmēram trešajā daļā no novērotajiem vasaras kviešu sējumiem) ar nenožīmīgu izplatību.

Brūnās rūsas pirmās pazīmes rudzu sējumos konstatētas ziedēšanas sākumā un bija sastopamas pusē novēroto sējumu. Ziemas kviešu sējumos brūnā rūsa bija sastopama reti. Vasaras kviešos brūnā rūsa bija sastopama atsevišķos laukos un ziedēšanas vidū līdz piengatavības beigās (AS 65 -77) sasniedza nozīmīgu izplatību un attīstības pakāpi. Tritikāles sējumos šī rūsa bija ļoti reti sastopama. Miežu pundurrūsa bija sastopama atsevišķos vasaras miežu sējumos.

Dzeltenā rūsa graudaugu sējumos netika konstatēta.

Kā katru gadu, vairumā novēroto auzu sējumu bija sastopama auzu brūnplankumainība. Auzu vainagrūsa bija sastopama apmēram 70% (2012.gadā - 40%) novēroto sējumu un pirmās pazīmes galvenokārt konstatētas ziedēšanas laikā.

Melnie graudi bija sastopami pusē novēroto rudzu sējumu ar minimālu izplatību.

Laputis savu barošanos ziemas kviešu un rudzu sējumos uzsāka agrāk nekā parasti - maija sākumā. Vasaras miežu sējumos laputis parādījās maija pēdējā nedēļā. Masveida laputu savairošanās 2013. gadā novērotajos rudzu, ziemas un vasaras kviešu, vasaras miežu laukos netika konstatēta. Ziemas miežu un tritikāles sējumos laputu izplatība bija nenozīmīga. Laputis konstatētas lielākajā daļā auzu sējumu, taču nelielā skaitā.

Tripši rudzu sējumos parādījās maija sākumā un dažos laukos nozīmīgi savairojās.

Informāciju par graudaugu sējumos konstatētajiem kaitīgajiem organismiem skat. tabulā „Graudaugu sējumos konstatētie kaitīgie organismi 2013.gadā”.

4.15.tabula: Graudaugu sējumos konstatētie kaitīgie organismi 2013.gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Ziemas kvieši	Baltvārpainība Brūnā rūsa Graudzāju miltrasa Graudzāju stiebru rūsa Kviešu lapu pelēkplankumainība Kviešu lapu dzeltenplankumainība Melnais sodrējums Pelēkais sniega pelējums Sakņu puves Sārtais sniega pelējums Vārpu plēkšņu plankumainība Vārpu fuzarioze	Graudaugu zāglapsenes Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Spradži Laputis Sprakšķi Tripši
Vasaras kvieši	Baltvārpainība Graudzāju miltrasa Brūnā rūsa Kviešu lapu dzeltenplankumainība Kviešu lapu pelēkplankumainība Melnais sodrējums Sakņu puves Vārpu fuzarioze Vārpu plēkšņu plankumainība	Graudaugu zāglapsenes Laputis Tripši Sprakšķi Labību spradži Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas
Ziemas mieži	Graudzāju miltrasa Miežu lapu tīklplankumainība Lapu brūnplankumainība Sārtais sniega pelējums Pelēkais sniega pelējums Stiebrzāju gredzenplankumainība Vārpu plēkšņu plankumainība	Labību lapgrauži Laputis Sprakšķi
Vasaras mieži	Baltvārpainība Graudzāju miltrasa Lapu brūnplankumainība Melnais sodrējums Lapu brūnsvītrainība Miežu lapu tīklplankumainība	Graudaugu zāglapsenes Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Spradži Sprakšķi

	Miežu pundurrūsa Miežu putošā melnplauka Sakņu puves Stiebrzāļu gredzenplankumainība Vārpu fuzarioze Vārpu plēkšņu plankumainība	Tripši
Rudzi	Brūnā rūsa Graudzāļu miltrasa Graudzāļu stiebru rūsa Melnais sodrējums Melnie graudi Pelēkais sniega pelējums Rudzu lapu pelēkplankumainība Sakņu puves Sārtais sniega pelējums Stiebrzāļu gredzenplankumainība Vārpu fuzarioze	Graudaugu zāglapsenes Laputis Labību lapgrauži Melnās stiebrmušas Mīkstblaktis Mīkstgliemeži Spradži Sprakšķi Tripši
Auzas	Auzu lapu brūnplankumainība Auzu lapu pelēkplankumainība Auzu putošā melnplauka Auzu vainagrūsa Graudzāļu miltrasa Baltvārpainība	Graudaugu zāglapsenes Laputis Melnās stiebrmušas Mīkstgliemeži Spradži Sprakšķi
Tritikāle	Baltvārpainība Brūnā rūsa Graudzāļu miltrasa Kviešu lapu pelēkplankumainība Kviešu lapu dzeltenplankumainība Melnais sodrējums Sakņu puves Pelēkais sniega pelējums Sārtais sniega pelējums Vārpu plēkšņu plankumainība	Graudaugu zāglapsenes Labību lapgrauži Laputis Melnās stiebrmušas Sprakšķi Tripši

Krustziežu sausplankumainība, bija sastopama attiecīgi 40 un 60% no novērotajiem ziemas un vasaras rapša sējumiem (2011.gadā attiecīgi – 85 un 83%, 2012.gadā 85 un 53%).

Krustziežu sausā puve vasaras rapša sējumos netika konstatēta (2011.gadā 32%, 2012.gadā 16% no novērotajiem vasaras rapša sējumiem). Ziemas rapša sējumos veģetācijas periodā šīs slimības pazīmes tika atrastas 10% (2011.gadā 38%, 2012.gadā 5%) gadījumu. Sausās puves pazīmes konstatētas arī vairākos nākamā gada ražai sētajos ziemas rapša sējumos pirms ziemošanas.

Baltās puves pazīmes ar nelielu izplatību atrastas 15% (2010.gadā 17%, 2011.gadā 44%, 2012.gadā 38%) novēroto ziemas rapša lauku. Baltā puve vasaras rapša sējumos bija sastopama 20% (2011.gadā 39%, 2012.gadā 11%) no novērotajiem sējumiem ar nelielu izplatību.

Atsevišķos vasaras un ziemas rapša sējumos konstatēti krustziežu sakņu augoņi.

Kāpostu cekulkodes kāpuri sāka bojāt vasaras rapsi jūnija sākumā pirms ziedkopu veidošanās un daudzos laukos bija sastopami masveidā. Pirms ziemošanas ziemas rapša sējumos bija kāpostu cekulkodes kāpuri un tauriņi bija sastopami ļoti bieži.

Krustziežu spīdulis ziemas rapša sējumos parādījās maija pirmajā nedēļā, vasaras rapsī jūnija sākumā un vairumā gadījumu vērojama masveida savairošanās.

Informāciju par rapša, linu un kaņepju sējumos konstatētajiem kaitīgajiem organismiem skat. tabulā „Eļļas un šķiedras augu sējumos konstatētie kaitīgie organismi 2013.gadā”.

4.16.tabula: Eļļas un šķiedras augu sējumos konstatētie kaitīgie organismi 2013.gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Ziemas rapsis	Baltā puve Krustziežu miltrasa Krustziežu sakņu augoņi Krustziežu sausā puve Krustziežu sausplankumainība Rapša neīstā miltrasa Pelēkā puve Pelēkais sniega pelējums Sakņu puves	Balteni Kāpostu cekulkode Krustziežu alotājmuša Krustziežu pāksteņu pangodiņš Krustziežu smecernieki Krustziežu spīdulis Krustziežu stublāju smecernieks Krustziežu zāglapsene Laputis Mīkstgliemeži Pūcītes Spradži Vīngliemeži
Vasaras rapsis	Baltā puve Krustziežu miltrasa Krustziežu sakņu augoņi Krustziežu sausplankumainība Rapša neīstā miltrasa Pelēkā puve	Balteni Kāpostu cekulkode Krustziežu alotājmuša Krustziežu pāksteņu pangodiņš Krustziežu smecernieki Krustziežu spīdulis Krustziežu zāglapsene Laputis Mīkstgliemeži Spradži Vīngliemeži
Lini	Linu kalšana Linu iedegas Linu sīkplankumainība	Linu spradži
Kaņepes	Pelēkā puve Lapu plankumainības	Alotājmušas

Kartupeļu lapu sausplankumainības pirmās pazīmes konstatētas jūnija otrās nedēļas sākumā (iepriekšējā sezonā jūnija beigās) un atšķirībā no citiem gadiem, tā visu jūnija un jūlija mēnesi bija biežāk sastopama kā lakstu puve. Pirmās lakstu puves pazīmes konstatētas 13.jūnijā Kuldīgas novadā, 20.jūnijā – Daugavpils un jūnija beigās arī pārējā Latvijas teritorijā. Lakstu puve 2013.gadā attīstījās lēnāk nekā parasti, slimības izplatība sāka nozīmīgi pieaugt vien jūlija beigās.

Pirmās kartupeļu lapgrauža vaboles novērotajos kartupeļu stādījumos konstatētas maija beigās Latgalē un Kurzemē – jūnija sākumā arī pārējā Latvijas teritorijā. Apmēram pēc nedēļas parādījās arī olu dējumi. Pirmie izšķīlušies kāpuri pamanīti jūnija vidū – apmēram divas nedēļas ātrāk kā iepriekšējā gadā.

Tabulā „Kartupeļu stādījumos un uz bumbūliem novērotie kaitīgie organismi 2013.gadā” apkopota informācija par 2013. gadā konstatētajiem kaitīgajiem organismiem kartupeļu stādījumos un noliktavās.

4.17.tabula: Kartupeļu stādījumos un uz bumbūliem novērotie kaitīgie organismi 2013.gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Kartupeļi	Baltkāja Kartupeļu bumbūļu sausā puve Kartupeļu bumbūļu slapjās puves Kartupeļu lakstu puve Kartupeļu lapu sauspilnkumainība Kartupeļu melnais kraupis Kartupeļu melnkāja Sudrabortais kraupis Parastais kraupis Rizoktonioze Stublāju slapjā puve	Kartupeļu lapgrauzis Maijvaboles Sprakšķi Pūcītes Laputis

Ābeļu stādījumos 8.-10.maijā konstatēti pirmie ābeļu ziedu smecernieki.

Pirmie ābolu tinēja tauriņi feromonu slazdā uztverti ābeļu dārzos Alojās, Daugavpils, Līgatnes un Cēsu novados 27.-30. maijā, kas ir par dažām dienām vēlāk kā iepriekšējā gadā. Kritiskais sliksnis (5-10 tauriņi feromonu slazdā nedēļas laikā) vairākos dārzos sasniegts jau jūnija pirmajā nedēļā, 2012.gadā - sākot ar 12.jūniju. Pirmie ābolu tinēja kāpuru bojātie āboli bija konstatējami, sākot ar pirmo jūlija nedēļu. Pīlādžu tīklkodes izlidošana konstatēta samērā vēlu – 19.-28.jūnijā.

Pirmās ābeļu kraupja pazīmes uz lapām konstatētas jūnija sākumā.

Pirmās bumbieru kraupja pazīmes bumbieru stādījumos konstatētas jūnija pirmajās dienās, savukārt bumbieru – kadiķu rūsas pazīmes parādījās, sākot ar jūnija otro nedēļu.

Pirmie plūmju tinēja tauriņi feromonu slazdos notverti maija vidū tāpat kā iepriekšējos gados, savukārt masveida lidošana novērota sākot ar maija beigām līdz jūlija beigām (2011.gadā no 10.jūnija līdz jūlija sākumam, 2012.gadā sākot no maija beigām līdz pat jūlija beigām). Pirmie kāpuru bojājumi konstatēti jūnija beigās. Plūmju zāglapseņu kāpuru bojājumi konstatēti sākot ar jūnija otro nedēļu.

4.18.tabula: Augļu dārzos, augļu noliktavās un ogulāju stādījumos konstatētie kaitīgie organismi 2013.gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Ābeles	Ābeļu kraupis Ābeļu lapu pelēkplankumainība Ābeļu miltrasa Augļu parastā puve Augļu rūgtā puve Lapu koku jeb parastais vēzis	Ābeļu lapu blusiņa Ābeļu lapu pasvilnis Ābeļu lapu tinējs Ābeļu pumpuru tinējs Ābeļu sarkanpangu laputs Ābeļu tīklkode Ābeļu ziedu smecernieks Ābolu tinējs Ābolu zāglapsene Bruņutis Dārza vaboles Laputis Maijvaboles Mazais salnas sprīžmetis Nevienālais mizgrauzis Pīlādžu tīklkode Sarkanā augļu koku tīklērcē Sūreņu zāglapsene
Bumbieres	Augļu parastā puve Bumbieru kraupis Bumbieru – kadiķu rūsa Bumbieru lapu brūnplankumainība Bumbieru lapu pelēkplankumainība	Ābeļu ziedu smecernieks Bumbieru lapu blusiņa Bumbieru lapu pangērcē Lapu koku tinējsmecernieks Laputis
Krūmcidonijas	Augļu parastā puve Ābeļu lapu plankumainība Sausplankumainības	Tinēji
Ķirši	Augļu parastā puve Kaulēnkoku pelēkā puve Kaulēnkoku sausplankumainība Ķiršu lapbire	Ābeļu lapu pasvilnis Ķiršu- madaru laputs Laputis Ķiršu muša Nevienālais mizgrauzis
Plūmes	Augļu parastā puve Kaulēnkoku sausplankumainība Ķiršu lapbire Kaulēnkoku pelēkā puve	Augļu koku tīklkode Plūmju augļu tinējs Plūmju zāglapsenes Laputis
Avenes	Aveņu mizas plaisāšana Pelēkā puve Aveņu iedegas Aveņu lapu baltplankumainība	Avenāju vabole Aveņu dzinumu pangodiņš Aveņu ziedu smecernieks Dārza vabole Laputis
Upenes	Ērkšķogu Amerikas miltrasa Ogu krūmu kausiņrūsa Ogulāju lapu sīkplankumainība Ogulāju stabiņrūsa	Jānogulāju pumpuru kode Jānogulāju stiklspārnis Laputis Ogulāju lapu tinējs Upeņu pumpuru ērcē Upeņu zāglapsene

Jānogas	Ogulāju lapu sīkplankumainība Ogulāju stabiņrūsa Ogulāju lapu iedegas	Jānogulāju sarkanpangu laputs Jānogulāju stiklspārnis Ogulāju lapu tinējs
Zemenes	Zemeņu lapu brūnplankumainība Pelēkā puve Zemeņu lapu baltplankumainība	Aveņu ziedu smecernieks Maijvaboles Zemenāju lapgrauzis Zemeņu ērce
Lielogu dzērvenes		Bērzu lapgrauzis
Krūmmellenes	Pelēkā puve	Mazais salnas sprīžmetis Rožu lapu tinējs

Baltās puves infekcija veģetācijas laikā konstatēta atsevišķos laukos, tā bija sastopama arī noliktavās. Krustziežu sausplankumainības pirmās pazīmes konstatētas kāpostu galviņu veidošanās sākumā un vairākos laukos pirms ražas novākšanas sasniedza izplatību tuvu 100%.

Pirmās pieaugušās cekulkodes un kāpuri kāpostu stādījumos konstatēti jūnija otrajā nedēļā. Vairumā galviņkāpostu stādījumu sezonas laikā bija novērojama masveida cekulkodes kāpuru savairošanās. Balteņu lidošanas sākums novērots jūnija beigās, savukārt kāpuru pirmie bojājumi novēroti jūlija pirmajās dienās. Jūnija beigās feromonu slazdos iekļuvušas pirmās kāpostu pūcītes, to kāpuri nenozīmīgā skaitā konstatēti sākot ar jūlija pēdējo nedēļu. Atsevišķos laukos jūlija vidū novērota laputu savairošanās.

Sīpolu lakstu puskodes bojājumi konstatēti vairāk kā pusē no novērotajiem sīpolu laukiem, taču bojājumi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu bija nenozīmīgi. Sīpolu platībās neīstā miltrasa bija sastopama lielākajā daļā novēroto lauku, tā parādījās sīpolu galviņu veidošanās sākumā un vairākos gadījumos sasniedza nozīmīgu izplatību. Uz atsevišķiem sīpoliem noliktavās konstatēta sīpolu baltā puve.

4.19.tabula: Dārzeņu sējumos, stādījumos un noliktavās novērotie kaitīgie organismi 2013.gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Galviņkāposti	Baltā puve Dārzeņu slapjā puve Krustziežu fuzarioze Krustziežu sakņu augoņi Krustziežu sausplankumainība Krustziežu sausā puve Pelēkā puve	Balteņi Kāpostu agrā muša Kāpostu cekulkode Kāpostu pūcīte Laputis Mīkstgliemeži Spradži Vīngliemeži
Ziedkāposti	Krustziežu sausā puve Krustziežu sausplankumainība	Balteņi Kāpostu cekulkode Kāpostu pūcīte Spradži
Brokoļi	Krustziežu sausplankumainība	Balteņi Kāpostu cekulkode

Burkāni	Baltā puve Burkānu lapu brūnplankumainība Burkānu lapu sausplankumainība Burkānu lapu gaišplankumainība Čemurziežu melnā puve Dārzeņu slapjā puve Sausā puve	Burkānu lapu blusiņa Burkānu muša
Sīpoli	Pelēkā puve Sausplankumainības Sīpolaugu sakņu puves Sīpolu neīstā miltrasa Sīpolu baltā puve	Sīpolu lapu alotājmuša Sīpolu lakstu puskode Sīpolu muša
Puravi	Sīpolaugu sakņu puves Sīpolu lapu melnplankumainības Sīpolu lapu plankumainība	Tripši
Zirņi	Zirņu iedegas Pelēkā puve Zirņu rūsa	Tumšais zirņu tinējs Tauriņziežu smecernieki Laputis
Lauka pupas	Pupu brūnplankumainība Pupu koncentriskā plankumainība Pupiņu iedegas	Pupu laputs Tauriņziežu smecernieki Sēklgrauži
Pupiņas	Pelēkā puve Pupiņu iedegas Pupu brūnplankumainība Pupu koncentriskā plankumainība	Pupu laputs
Galda bietes	Biešu joslainā plankumainība Biešu lapu brūnēšana Biešu lapu sarmplankumainība Biešu lapu sīkplankumainība Biešu serdes un sausā puve Dīgstu puve Parastais kraupis Pelēkā puve	Biešu kapracis Laputis
Lauka gurķi	Dārzeņu slapjā puve	Ķirbjaugu lapu sīkplankumainība

4.20.tabula: Griķu, kukurūzas un kaņepju sējumos konstatētie kaitīgie organismi 2013. gadā

<i>Kultūraugs</i>	<i>Konstatētās augu slimības</i>	<i>Konstatētie kaitēkļi</i>
Griķi	Griķu neīstā miltrasa Sakņu puves Sūreņu lapu plankumainība	Alotājmušas Spradži Blaktis Laputis
Kukurūza	Kukurūzas lapu plankumainība Melns sodrējums Sakņu puves	Sprakšķi

4.2. AUGU KARANTĪNAS joma

4.2.1. NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

2013.gadā turpinājās 2010.gadā iesāktais darbs pie ES augu veselības režīma pārskatīšanas, lai pilnveidotu esošo sistēmu, ņemot vērā jaunās tendences ražošanā un tirdzniecībā. Tā kā arī citās lauksaimniecības jomās, kā, piemēram, sēklas un pavairojamais materiāls, pārtika, dzīvnieku veselība un barība, pārskatīta ES esošā likumdošana, tad Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju tiesību Ģenerāldirektorāts (DG SANCO) nolēma paplašināt ES Padomes Regulas 882/2004/EK par oficiālajām kontrolēm piemērošanas jomu, attiecinot to arī uz augu veselību. Šīs regulas par oficiālajām kontrolēm ietvaros ir plānots TRACES sistēmu - datorizētu, integrētu veterināro jeb Kopienas tirdzniecības kontroles un ekspertu sistēmu - piemērot arī augu veselībā. TRACES sistēma 2013.gadā veiksmīgi ir paplašināta un piemērota arī, ka TRACES sistēmā visas fitosanitārajai kontrolei pakļautās kravas robežkontroles punktos tiks reģistrētas vienotā elektroniskā datu bāzē, kas ļaus izveidot kopējo ES datu bāzi. Līdz ar to varēs iegūt pilnīgu informāciju par no trešajām valstīm ievestajām fitosanitārajai kontrolei pakļautajām kravām, neatkarīgi no ES dalībvalsts, caur kuru krava ir ieviesta.

2013.gadā DG SANCO izstrādātajām sākotnējām versijām gan jaunā Augu veselības likuma, gan Regulas par oficiālajām kontrolēm, gan arī Regulas par maksu piemērošanu projektiem tika vērtēti un gatavoti komentāri un pozīcijas par konkrētiem regulu punktiem. Lai pārliecinātos, ka jautājumos ir pareiza izpratne un apspriestu savus viedokļus, dienesta pārstāvji tikās ar Lietuvas un Igaunijas augu aizsardzības organizāciju pārstāvjiem.

2013.gadā turpinājās arī darbs pie izmaiņām ES normatīvajos aktos par pavairojamo materiālu. Dienests izskatīja sertifikācijas shēmu prasību ieviešanu jaunajos normatīvo aktu projektos - par etiķetes pievienošanas, pavairojamā materiāla aizzīmogošanas un iesaiņošanas prasībām, kā arī par augļu koku un ogulāju pavairojamā materiāla piegādātāju un šķirņu reģistrāciju, sagatavoja un nosūtīja savus komentārus un priekšlikumus.

2013.gadā netika pieņemti jauni normatīvie akti vai veikti grozījumi jau spēkā esošajos normatīvajos aktos.

2013.gadā sagatavotas un apstiprinātas VAAD instrukcijas:

- 2013.gada 29.jūlija instrukcija Nr.1.1-3/21 „Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta 2008.gada 12.augusta instrukcijā Nr.20 „Kārtība, kādā tiek kārtots un uzturēts Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrs”. Instrukcijā tika precizēts 3.pielikums.
- 2013.gada 14.marta instrukcija Nr.1.1-3/4 „Kārtība, kādā izsniedz un anulē atļauju veikt termiskās apstrādes procesa sertifikāciju un veic sertifikācijas institūcijas uzraudzību”. Instrukcija nosaka kārtību kādā dienests izsniedz un anulē atāluju termiskās apstrādes procesasertifikācijai un veic sertifikācijas institūciju uzraudzību.
- 2013.gada 30.jūlija instrukcija Nr.1.1-3/22 „Fitosanitārās kontroles veikšana augiem un augu produktiem pirms to izvešanas(eksporta) un atpakaļizvešanas(reeksporta)”. Instrukcija nomaina iepriekš spēkā esošo instrukciju par fitosanitārās kontroles veikšanu. Instrukcija nosaka kārtību kādā dienestā veic fitosanitāro kontroli augiem un augu

produktiem tirms po eksporta un reeksporta. Fitosanitārā kontrole ietver augu un augu produktu identitātes, viendabīguma un vizuālo pārbaudi ar vai bez paraugu ņemšanu analizēšanai uz vietas vai Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā.

- 2013.gada 2.septembra instrukcija Nr.1.1-3/23 „Fitosanitārā sertifikāta izvešanai (eksportam) un atpakaļizvešanai (reeksportam) izsniegšanas kārtība. Instrukcija nosaka kārtību kādā dienesta inspektors izsniedz fitosanitāro sertifikātu izvešanai (eksportam) un atpakaļizvešanai (reeksportam), un kā dienestā uzglabā un izsniedz fitosanitāro sertifikātu veidlapas.

Starptautiskie pasākumi

Dienesta darbinieki 2013.gadā ir piedalījušies vairākās starptautiskās sanāksmēs, darba grupās un semināros. Sanāksmēs snieguši komentārus tajās izskatāmajiem dokumentiem, strādājuši pie regulējošu dokumentu izstrādes. Darba grupās strādājuši ar aktuāliem jautājumiem, sniedzot ierosinājumus. Semināros noritējusi praktiska un teorētiska pieredzes apmaiņa. Starptautiskos dokumentos iestrādāti Latvijai labvēlīgi nosacījumi un veicināta sadarbība ar citām valstīm, kā arī esam informēti par aktuālāko augu aizsardzībā un attiecīgi nepieciešamo ieviešam praksē.

Dienests piedalījās:

- Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācijas (turpmāk - EPPO) ekspertu darba grupas sanāksmēs par:
 - fitosanitārajiem pasākumiem,
 - invazīvajām augu sugām,
 - diagnostikas kvalitāti un augu kaitīgo organismu diagnostikas jaunākajām metodēm un par tehniskajām prasībām laboratorijām; kurās apsprieda jautājumus par EPPO A1 un A2 sarakstu papildināšanu ar kaitīgajiem organismiem, kurus būtu EPPO dalībvalstīm ieteicams reglamentēt, papildinājumus EPPO brīdinājuma sarakstiem (par jauniem kaitīgajiem organismiem, kuri varētu radīt apdraudējumu) precizēja ekspress jeb ātrās kaitīgo organismu riska analīzes shēmu un lēmumu pieņemšanas shēmu darbību prioritāšu noteikšanai kaitīgo organismu uzliesmojumu gadījumos, izskatīja un papildināja riska pārvaldības pasākumus noteiktiem kaitīgajiem organismiem, kuriem tiek izstrādāta kaitīgo organismu riska analīze,
 - diagnostikas protokolu izstrādi bakterioloģijā;
- EPPO Virusoloģijas darba grupā;
- ES Padomes darba grupas, ES Komisijas darba grupas un EPPO ekspertu darba grupas sanāksmēs par fitosanitārajiem pasākumiem, krieviski runājošo valstu reģionālajā sanāksmē, kurās sniedza priekšlikumus ISPM un nepieciešamajiem grozījumiem jau esošajos standartos, kā arī citiem dokumentiem, kas apstiprināti Fitosanitāro pasākumu komitejas ikgadējā sanāksmē Romā;
- Piedalīšanās (EMN – European Mycological Network) Eiropas mikologu darba grupas ikgadējā sanāksmē;
- Dienests noorganizēja ikgadējo Baltijas – Ziemeļvalstu augu aizsardzības organizāciju vadītāju un ekspertu sanāksmi. Sanāksmes laikā tika izskatīti, izdiskutēti jautājumi par aktuāliem augu veselības jautājumiem reģionā, jauno augu veselības regulas projektu. Apmainījāmies ar informāciju par valstīs konstatētajiem augu karantīnas organismiem;

- Dienests noorganizēja EPPO/FAO semināru par ziņošanu, ja tiek konstatēti augiem kaitīgie organismu un par fitosanitārās informācijas apmaiņu.

Izmaiņas vadības un darbības uzlabošanas sistēmās efektīvas darbības nodrošināšanai

Lai pārbaudītu kā darbojas augu karantīnas sistēma un vai ir nepieciešami kādi uzlabojumi un pilnveidojumi tās darbībā, departaments 2013.gadā veica četras sistēmu darbības pārbaudes. 2013.gadā pārbaudes veiktas divos reģionos, pārbaudot kā tiek veiktas pārbaudes eksportam paredzētajām kravām un fitosanitāro sertifikātu izsniegšana un stādaudzētavu pārbaudes augu pasu izniegšanai (veģetācijas periodā). Pārbaūžu laikā konstatēts, ka inspektori veic pārbaudes saskaņā ar izstrādātajām instrukcijām un vadlīnijām, noņem paraugus un nosūta laboratoriskai testēšanai saskaņā ar dienesta instrukcijās noteikto. Tomēr ir nepieciešami daži uzlabojumi - deklarācijai, ko aizpilda fitosanitārai kontrolei pakļauto perso reģistrā reģistrētās personas, nepieciešams papildināt ar ailēm, kur būtu iespējams ierakstīt komercdārzu platības, izveidot darba lapas, ko izmantot stādaudzētavu pārbaudēs.

2013.gadā inspektoriem, kuri darbojas augu karantīnas jomā, bija jākārt praktiskais eksāmens kartupeļu bumbuļu paraugu ņemšanā uz kartupeļu gredzenpuvēm. Katram inspektoram bija jānoņem kartupeļu bumbuļu paraugs vismaz no vienas partijas. Inspektors praktiski demonstrēja savas iemaņas kartupeļu bumbuļu paraugu ņemšanā, un viņam uzdevuma izpildē asistēja Augu karantīnas departamenta pārstāvis, kurš vērtēja kartupeļu bumbuļu parauga ņemšanas atbilstību dienesta instrukcijā noteiktajai kārtībai. Inspektoram bija arī pareizi jānoformē ņemtie kartupeļu bumbuļu paraugi, nosūtīšanai laboratoriskai testēšanai. Lai inspektoriem, veicot pārbaudes, būtu vieglāk ieraudzīt un pazīt augu karantīnas organismu pazīmes, sagatavoti apraksti inspektoru rokasgrāmatai par: *Pseudomonas syringae pv. actinidiae*, kurā ietverta informācija par šī organisma ģeogrāfisko izplatību, saimniekaugiem, bioloģiju un simptomiem.

Tāpat kā iepriekšējos gados papildināti informatīvie materiāli.

Arī 2013.gadā reģionālo nodaļu inspektoriem augu karantīnas jomā noorganizētas mācības. Kā jau parasti, mācības notika pavasarī, pirms intensīvas pārbaūžu uzsākšanas, lai pievērstu uzmanību svarīgākajiem aspektiem pārbaūžu veikšanā, un rudenī, lai pārrunātu problēmas, kuras radušās darba procesā. Mācībās arī sniegta informācija par izmaiņām normatīvajos aktos un to praktisko izpildi.

Pavasarī uzmanība bija pievērsta informācijas ievadīšanā KUVIS, pārrunājot iepriekš pieļautās kļūdas un neprecizitātes, kuras traucē kvalitatīvi sagatavot pārskatus. Lai pārliecinātos, kā inspektori teorētiski izskatītos jautājumus prot pielietot praksē, organizēts grupu darbs, kad inspektoriem, strādājot kolektīvi vairākās grupās, vajadzēja izanalizēt un izstāstīt savu rīcību jau pavisam reālās situācijās. Uzdevumos bija jāanalizē pārbaudes veikšana stādu tirdzniecības vietā, pārbaude stādaudzētavā un pārbaude koksnes iepakojamā materiāla marķēšanas uzņēmumā. Šāda veida uzdevumi palīdz inspektoriem izanalizēt un izvērtēt situāciju, ņemot vērā praktisko pieredzi un reālo situāciju, dalīties pieredzē savā starpā, kā arī izvērtēt kolēģu rīcību konkrētajā situācijā.

Savukārt rudens mācībās pārrunāti jautājumi par inspektoru uzraudzības pārbaudēs konstatētajām nepilnībām, sniegta informācija par re-eksportu un informatīvo materiālu par

prasībām kūdras eksportam. Inspektori iepazīstināti ar jaunajām instrukcijām par pārbaudīšanu eksporta un reeksporta kravām un eksporta, reeksporta fitosanitāro sertifikātu izsniegšanas kārtību. Arī šajās mācībās inspektoriem tika uzdots darbs grupās, šoreiz par kartupeļu karantīnas organismu pazīmēm, izplatīšanās veidiem, jo šis jautājums kļūst aktuāls tieši rudens periodā.

Tā kā 2012./2013.gada rudens/ ziemas periodā darbu augu karantīnas jomā uzsākuši vairāki jauni inspektori, tad viņi papildus pavasarī apmeklēja vienas dienas mācības „Pamatjautājumi augu karantīnā”. Mācībās inspektoriem sniegta vispārīga informācija par pamatprincipiem augu karantīnā, ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem, pārbaudes aktu noformēšanu un lēmumu pieņemšanu, informācijas par veiktajām pārbaudēm ievadīšanu KUVIS, fitosanitāro sertifikātu izsniegšanu, pavairojamā materiāla pārbaudēm un augu pasēm.

No trešajām valstīm ievestā augu un augu produktu fitosanitārā kontrole ir nodelegēta Pārtikas un veterinārā dienestam (turpmāk – PVD). Departamenta pārstāvji piedalās PVD Robežkontroles departamenta organizētajās sanāsmēs, informējot par aktuālajiem jautājumiem augu karantīnas jomā, kā arī pārrunājot problēmsituācijas importējot augus un augu produktus Latvijā. 2013.gadā departamenta pārstāvji piedalījās PVD Robežkontroles departamenta fitosanitāro inspektoru apmācībās, ar prezentācijām par Starptautiskiem fitosanitāriem standartiem un jaunie normatīviem aktiem (EK Lēmumiem) par jautājumiem, kas saistīti ar importu.

2013.gada galvenās prioritātes:

- aizsargājamās zonas statusa uzturēšana un saglabāšana bakteriālajai iedegai;
- pasākumi priežu koksnes nematodes ieviešanās novēršanai.

4.2.2. AIZSARGĀJAMĀS ZONAS STATUSA UZTURĒŠANA UN SAGLABĀŠANA BAKTERIĀLAJAI IEDEGAI

Bakteriālās iedegas pirmo reizi Latvijas Republikā dienests konstatēja 2007.gadā. Apsekojumi organisma konstatēšanai veikti jau kopš 1965.gada, bet oficiāls monitoringa visā valsts teritorijā uzsākts no 1998.gada.

Lai izskaustu šo baktēriju ierosināto slimību, dienests piemēroja stingrus fitosanitāros pasākumus. Pateicoties ātrajai rīcībai slimības konstatēšanas gadā, intensīvām pārbaudēm un stingrajiem piemērotajiem fitosanitārajiem pasākumiem nākamajos gados, tagad konstatēto jauno perēkļu skaits ir krietni samazinājies. Var uzskatīt, ka pieņemtie fitosanitārie lēmumi ir efektīvi un bakteriālo iedegu izplatība Latvijā ir ierobežota.

2013.gadā bakteriālā iedega tika konstatēta astoņās vietās Rīgas, Zemgales un Kurzemes reģionā.

Erwinia amylovora perēkļi Latvijā 2013. gadā

Pārbaudes tirdzniecības vietās.

Tirdzniecības vietas tiek pārbaudītas veģetācijas periodā, kad var redzēt *E. amylovora* raksturīgos simptomus. Šajās pārbaudēs veic ne tikai vizuālo pazīmju pārbaudi saimniekaugu stādāmajam materiālam, bet arī augu pasu pārbaudi. Pārbaudīta gan vietējā, gan no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm ievestā produkcija. Slimības pazīmes netika konstatētas.

4.21.tabula: Tirdzniecības vietu pārbaudžu rezultāti

Izcelsme	Pārbaudžu skaits	Pārbaudītās vietas	Pārbaudīto <i>E. amylovora</i> saimniekaugu sugas
vietējā	16	12	<i>Malus spp.</i> , <i>Sorbus spp.</i> , <i>Cotoneaster spp.</i> , <i>Amelanchier spp.</i> , <i>Crataegus spp.</i>
ES	5	4	<i>Malus spp.</i> , <i>Sorbus spp.</i> , <i>Cotoneaster spp.</i> , <i>Amelanchier spp.</i> , <i>Crataegus spp.</i>

Pārbaudes stādaudzētavās un to tuvākajā apkārtnē

Ja nepieciešamas augu passes, atbilstības novērtēšanas pārbaudes veic divas reizes sezonā – veģetācijas periodā un pirms stādu izplatīšanas. Paraugi tiek ņemti arī no nesimptomātiskiem bakteriālo iedegu saimniekaugiem, lai noteiktu slimības latento jeb slēpto formu.

Ja augu passes nav nepieciešamas, pārbaudi veic tikai vienu reizi veģetācijas periodā - vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai.

Stādaudzētavās veikta 209 pārbaudes, pārbaudītas 170 stādu audzēšanas vietas un noņemti 389 paraugi, bet slimība netika konstatēta.

4.22.tabula: Stādaudzētavu pārbažu rezultāti

<i>Reģions</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Kurzeme	28	26	53	0
Latgale	25	22	37	0
Rīga	57	42	142	0
Vidzeme	38	35	62	0
Zemgale	61	45	95	0
Kopā:	209	170	389	0

Veicot pārbaudes stādaudzētavās, apskatīti arī tuvākajā apkārtnē augošie organisma saimniekaugi.

Stādaudzētavu tuvējā apkārtnē ir veiktas 49 pārbaudes. Noņemts viens paraugs, jo pazīmes ir bijušas līdzīgas bakteriālo iedegu pazīmēm, arī šajos gadījumos bakteriālā iedega netika konstatēta.

4.23.tabula: Stādaudzētavu tuvākās apkārtnes pārbažu rezultāti

<i>Reģions</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Kurzeme	6	5	0	0
Latgale	10	10	0	0
Rīga	3	3	0	0
Vidzeme	6	5	0	0
Zemgale	24	23	1	0
Kopā:	49	46	1	0

Pārbaudes komercdārzos

Pēc MK 2008.gada 21.jūlija noteikumiem Nr.578 „Bakteriālās iedegas apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība” par komercdārziem noteikti:

- ābeļu stādījumi ne mazāki par vienu hektāru;
- bumbieru un krūmcidoniju stādījumi ne mazāki par 0,5 hektāriem.

Komercdārzos pārbaudes uz bakteriālajām iedegām veic vismaz vienu reizi veģetācijas periodā – vai nu ziedēšanas laikā vai nu jūlija/augusta mēnešos. Paraugus noņem tikai tad, ja redzamas slimības pazīmes.

Kopā komercdārzos veiktas 245 pārbaudes un pārbaudītas 239 saimniecības. Laboratoriskai analizēšanai noņemti 30 paraugi, no kuriem četri bija pozitīvi (Zemgalē).

4.24.tabula: Komercdārzu pārbažu rezultāti

<i>Reģions</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Kurzeme	33	33	0	0
Latgale	84	81	9	0
Rīga	30	30	1	0
Vidzeme	60	58	13	0
Zemgale	38	37	7	4
Kopā:	245	239	30	4

Pārbaudes parkos, savvaļā augošiem saimniekaugiem

Daudzi bakteriālo iedegu saimniekaugi ir izmantoti publisku vietu apzaļumošanā, tāpat nereti redzami veci, pamesti ābeļdārzi vai atsevišķi augoši augļkoki ceļmalās. Arī tie rada risku būt inficētiem ar šo karantīnas organismu un izplatīt to tālāk. Tādēļ būtiski veikt arī šādās vietās esošu saimniekaugu pārbaudi.

Pārbaudes veic aptverot visu reģionu, pēc iespējas dažādākām saimniekaugu sugām, uzmanību pievēršot Lietuvas robežas un buferzonu tuvumam. Vairāk pievērš uzmanību savvaļā augošiem saimniekaugiem un vietām, kuras līdz šim nav pārbaudītas. Pārbaudes veic no jūnija līdz augustam. Paraugi noņemti simptomātiskiem saimniekaugiem. Veiktas 242 pārbaudes 242 vietās, un noņemti 12 paraugi, no kuriem četri bija pozitīvi (divi Rīgas reģionā un divi – Zemgalē).

4.25.tabula: Parkos, savvaļā augošu saimniekaugu pārbaudu rezultāti.

<i>Reģions</i>	<i>Pārbaudu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Kurzeme	50	50	0	0
Latgale	37	37	0	0
Rīga	29	29	4	2
Vidzeme	40	40	3	0
Zemgale	86	86	5	2
Kopā:	242	242	12	4

Pārbaudes piemājas un pamestajos dārzos augošajiem saimniekaugiem

Bakteriālās iedegas saimniekaugus pārbauda arī privātajos un pamestajos dārzos. Pārbaudes veiktas no jūnija līdz augustam. Paraugi noņemti tikai tādos gadījumos, ja konstatētas vizuālās pazīmes.

340 pārbaudēs pārbaudīti 330 piemājas un pamestie dārzi, noņemti 25 paraugi, no kuriem četri bija pozitīvi (viens Kurzemē un trīs Zemgalē).

4.26.tabula: Piemājas un pamestajos dārzos augošu saimniekaugu pārbaudu rezultāti.

<i>Reģions</i>	<i>Pārbaudu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Kurzeme	81	78	4	1
Latgale	56	54	1	0
Rīga	50	45	10	0
Vidzeme	56	56	4	0
Zemgale	97	97	6	3
Kopā:	340	330	25	4

Pārbaudes ģenētisko resursu kolekcijās

Katrā no *Erwinia amylovora* saimniekaugu genofonda kolekcijām (Latvijas Valsts Augļkopības institūtā un Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacijā) veic vismaz: vienu pārbaudi ziedēšanas laikā, vienu pārbaudi jūnija beigās, trīs pārbaudes jūlijā, trīs pārbaudes augustā. Ņem paraugus ar simptomiem. Pārbaudes veic, lai precīzi novērtētu genofonda fitosanitāro stāvokli, jo kolekcijas tiek izmantotas zinātniskajam un selekcijas darbam, tādejādi ļoti svarīgi

ir nodrošināt veselu materiālu. Bakteriālās iedegas ģenētisko resursu kolekcijās nav konstatētas.

4.27.tabula: Ģenētisko resursu pārbažu rezultāti

<i>Ģenētisko resursu uzturētājs</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Noņemto paraugu skaits</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
SIA Pūres Dārzkopības pētījumu centrs	10	4	0
Latvijas Valsts Augļkopības institūts	10	1	0
Kopā:	20	5	0

Pārbaudes iepriekšējo gadu perēkļos

Vietās, kur bakteriālās iedegas ir konstatētas 2011.gadā (perēkļos) pārbaudes veica arī 2013.gadā, lai noteiktu vai 2011.gadā piemērotie fitosanitārie pasākumi ir bijuši pietiekami efektīvi un vai organisms nav izplatījies tālāk, t. i. vai nav inficējušies citi šajā vietā augošie bakteriālo iedegu saimniekaugi.

Perēkļos vizuālo pārbaudi veic reizi mēnesī trīs mēnešu periodā – jūnijā, jūlijā, augustā. Pārbaudes veiktas vienā perēklī. Pārbaudēs paraugi netika noņemti, jo netika konstatētas vizuālās pazīmes.

4.28.tabula: 2011.gada perēkļu uzraudzība

<i>Reģions</i>	<i>Perēkļa gads</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemtie paraugi</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Zemgale	2011	3	1	0	0
Kopā:		3	1	0	0

Pārbaudes perēkļu buferzonās

Nosakot inficēto saimniekaugu vietu par perēkli, nosaka arī buferzonu ap to, kas ir ar 3 km rādiusu. Buferzonā veic apsekojums, kuru laikā pārbauda bakteriālo iedegu saimniekaugus. Katrā buferzonā veic piecas pārbaudes mēnesī no jūnija sākuma līdz augusta beigām Ja netiek konstatēti bakteriālo iedegu simptomi, paraugi netiek ņemti.

Pārbaudē obligāti ietver 1 km rādiusā no perēkļa esošos ražojošos dārzus, stādaudzētavas un komercdārzus. Izvēloties pārbaudes vietas, ņem vērā valdošo vēju virzienu.

2013.gadā konstatēti jauni perēkļi, tas bija par pamatu augustā veikt pārbaudes arī no jauna noteiktajās buferzonās.

Kopumā, buferzonās veiktas 188 pārbaudes, kuru laikā pārbaudītas 181 saimniekaugu augšanas vietas. Noņemti 34 paraugi, 10 paraugi Rīgas reģionā bija pozitīvi.

4.29.tabula: Buferzonu pārbažu rezultāti

<i>Reģions</i>	<i>Pārbažu skaits</i>	<i>Pārbaudīto vietu skaits</i>	<i>Noņemtie paraugi</i>	<i>Erwinia amylovora pozitīvie paraugi</i>
Zemgale	42	35	0	0
Rīga	146	146	34	10
KOPĀ	188	181	34	10

2013.gada veģetācijas periodā bakteriālo iedegu diagnosticēšanai kopā noņemti 507 paraugi laboratoriskām analīzēm (septiņi no tiem bija privātpersonu iesniegti). 23 paraugos konstatēta baktērijas klātbūtne.

Izplatītākie saimniekaugi, no kuriem ņemti paraugi: ābeles (215), bumbieres (104 paraugs) un vilkābeles (58 paraugi).

4.30.tabula: *Erwinia amylovora* noņemto paraugu statistika

Pārbaudītie saimniekaugi (sugas)	Noņemtie un testētie paraugi	<i>Erwinia amylovora</i> pozitīvie paraugi
Ābeles <i>Malus Mill.</i>	215	5
Bumbieres <i>Pyrus L</i>	104	12
Vilkābeles <i>Crataegus L.</i>	58	6
Pīlādži <i>Sorbus L.</i>	39	0
Klintenes <i>Cotoneaster Medik.</i>	41	0
Krūmcidonijas <i>Chaenomeles Lindl.</i>	28	0
Korintes <i>Amelanchier Med.</i>	17	0
Ugunsērķšķi (pirakantas) <i>Pyracantha M.Roem.</i>	1	0
Cidonijas <i>Cydonia Mill.</i>	4	0
Kopā:	507	23

2013.gadā bakteriālās iedegas konstatētas 23 paraugā un pieņemts 21 lēmums par fitosanitāro pasākumu piemērošanu perēkļos. Laika apstākļi 2013.gadā īsti piemēroti bakteriālās iedegas attīstībai. Slimība ir 'viltīga', jo tai raksturīga slēptā jeb latentā forma, kad vizuālās pazīmes nav redzamas, lai gan baktērija jau iekļuvusi augā. Citu valstu pieredze rāda, ka bakteriālās iedegas uzliesmojumi atkārtojas periodiski pēc 7-10 gadiem. Tādējādi par patieso situāciju varēsīm spriest tikai pēc vairākiem gadiem.

4.2.3. PASĀKUMI PRIEŽU KOKSNES NEMATODES IEVIEŠANĀS NOVĒRŠANAI

Eiropas Savienībā priežu koksnes nematode ierobežošanas pasākumi izplatības vietās nav devuši vēlamos rezultātus. Portugālē par invadētu var uzskatīt visu valsts teritoriju un iespējas karantīnas organismu izskaust nav reālas. Priežu koksnes nematode konstatēta arī Spānijā – Portugāles pierobežā, tomēr ātru un kvalitatīvu fitosanitāro pasākumu izpilde pagaidām ir novērsusi tālāku nematodes izplatību.

Lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā, VAAD kopš 2001.gada regulāri veic skujkoku pārbaudes mežaudzēs, pārbauda vietējās izcelsmes zāgmateriālus, kā arī no trešajām valstīm ievesto koksni un koksnes iepakojamo materiālu (turpmāk – KleM). Turpinājās no Portugāles ievestā KleM pārbaudes un paraugu noņemšana. Grūtības sagādā brīvais tirgus starp dalībvalstīm, tādējādi liedzot iespēju pārbaudīt kravas uz dalībvalstu robežām. Taču sadarbojoties ar LR Centrālā statistikas pārvaldi un uzņēmumiem, kas iaved produkciju no attiecīgām valstīm, pārbaudes varēja notikt.

Bez jau iepriekš minētajām pārbaudēm, 2013.gadā pārbaudes veiktas arī riska zonās – mežaudzēs vai atsevišķi augošos saimniekaugos robežkontroles punktu tuvumā, teritorijās ap vietām, kur iaved Latvijas prasībām neatbilstošo koka iepakojamo materiālu iznīcināšanai, teritorijās ap lielām vairumtirdzniecības bāzēm, Rīgas lidostu, ostām, teritorijās ap zāgētavām, kur iaved pārstrāde koksni no Krievijas, t.i. vietās ar paaugstinātu risku ievest

invadētu materiālam un tādējādi kur vispirms būtu iespējams konstatēt PKN.

Kopā PKN konstatēšanai veiktas šādas pārbaudes:

- mežaudzēs un cirmās veikta 91 pārbaude un noņemti 100 paraugi;
- LV zāgmateriāliem un Koka iepakojamam materiālam (KleM) 98 pārbaudēs noņemts 101 paraugs;
- trešo valstu zāgmateriāliem tika veiktas piecas pārbaudes un noņemti pieci paraugi;
- Portugāles un Spānijas izcelsmes koksnes iepakojamam materiālam veikta 41 pārbaude un noņemti 39 paraugi;
- 49 pārbaudes un noņemti 13 paraugi riska zonās;
- 44 stādaudzētavu pārbaudes un noņemts viens paraugs;
- ņemtajos paraugos PKN netika konstatēta.

4.31.tabula: Veiktās pārbaudes priēžu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* noteikšanai 2012.gadā

	<i>Mežaudzes</i>	<i>Latvijas izcelsmes zāgmateriāli</i>	<i>Trešo valstu izcelsmes zāgmateriāli</i>	<i>Portugāles izcelsmes KleM</i>	<i>Riska zonas</i>	<i>Stādaudzētavas</i>
Pārbažu skaits	91	98	5	41	49	71
Pārbaudīto vietu skaits	91	51	5	32	49	44
Noņemto paraugu skaits	100	101	5	39	13	1
Pārbaudītā platība, ha	321,5	-	-	-	-	-

4.2.4. POLITIKAS REZULTATĪVO RĀDĪTĀJU IZPILDES ANALĪZE

Darbu augu karantīnas jomā un šīs darbības rezultātus raksturo divi **politikas rezultatīvie rādītāji**:

1) Nodrošināt, lai Latvijas teritorijā neievieštos jauni augu karantīnas organismi.

Lai nepieļautu jauni augu karantīnas organismu ieviešanos un izplatību Latvijā, dienests veic regulāras pārbaudes Latvijas teritorijā, kā arī pārbauda ievestos augu un augu produktus.

2013.gada pārbaudēs Latvijas teritorijā tika konstatēti septiņi augu karantīnas organismi: *Ditylenchus destructor*, *Clavibacter michiganensis ssp.sepedonicus*, *Globodera rostochiensis*, *Erwinia amylovora*, Pepino mosaic virus, *Mycosphaerella pini*, *Puccinia horiana*.

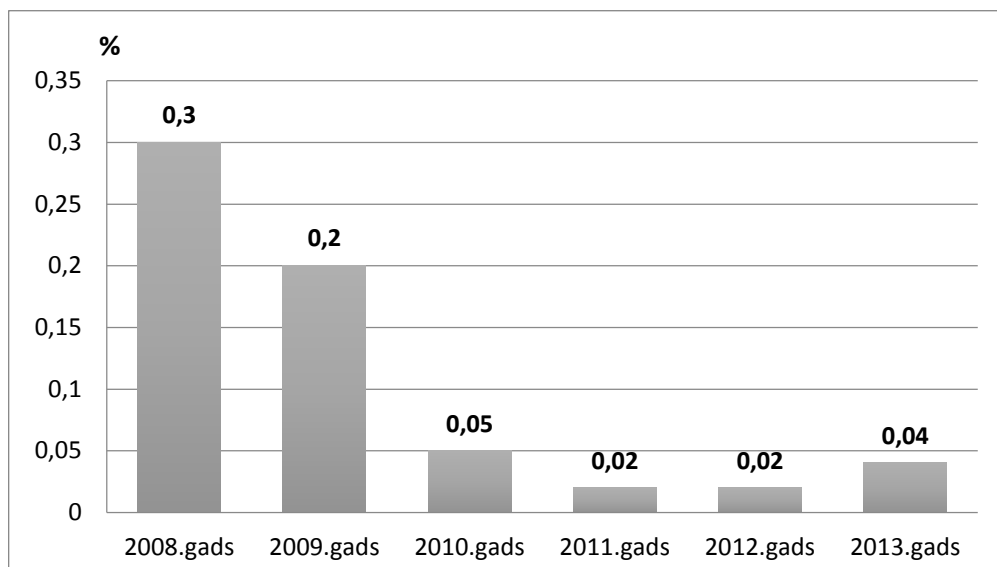
Pēc 2013.gada pārbažu datiem Latvijā kopējais augu karantīnas organismu un augiem sevišķi bīstamo organismu skaits, kas jebkad identificēti VAAD Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā, ir 14.

2) Nodrošināt eksportējamo augu valsts izcelsmes produkcijas kravu atbilstību ievēdējvalsts fitosanitārajām prasībām tā, lai nepalielinātos saņemto notifikāciju skaits par fitosanitāro prasību pārkāpumiem.

Lai nodrošinātu augu un augu produktu kravu eksportu uz trešajām valstīm (valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis), veikta eksportējamo kravu fitosanitārā kontrole, lai noteiktu to atbilstību importētājvalsts fitosanitārajām prasībām un atbilstības gadījumā izsniegtu fitosanitāro sertifikātu.

2013.gada laikā eksportētas 26837 kravas, kurām izsniegti fitosanitārie sertifikāti. No šīm kravām 10 neatbilda importētājvalstu fitosanitārajām prasībām un par tam tika saņemtas notifikācijas. Saņemto notifikāciju skaits sastāda 0,04% no eksportēto kravu skaita.

4.32.attēls: Saņemto notifikāciju skaits no eksportēto kravu skaita 2008.-2013.gadam (%)

Laika posmā no 2008.gada līdz 2011.gadam procentuāli bija vērojama saņemto notifikāciju skaita no kopējo eksportēto kravu skaita samazināšanās. Šajā laika periodā notifikāciju skaits samazinājās par 0,28%. 2011.gadā un 2012.gadā saņemto notifikāciju skaits palika nemainīgs, savukārt 2013.gada laikā notifikāciju skaits pieauga par 0,02%.

4.2.5. NORMATĪVO AKTU IEVĒROŠANAS UZRAUDZĪBA UN KONTROLE

A. Aizsargājamās zonas statusa uzturēšanai un saglabāšanai veiktās pārbaudes

Bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida*

Latvija ir ieguvusi aizsargājamās zonas statusu **bālajai kartupeļu cistu nematodei *Globodera pallida***, tas nozīmē, ka katru gadu tiek veiktas mērķtiecīgas pārbaudes, lai atklātu šo augu karantīnas organismu.

Pārbaudes laikā ņemti augsnes paraugi, pēc tam tie ir sūtīti uz Nacionālo Fitosanitāro laboratoriju, kur notiek paraugu testēšana uz *Globodera pallida* klātbūtni.

Paraugi noņemti sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās un stādaudzētavās. Pavisam 2013.gadā noņemti 1172 paraugi, kas par 200 paraugu vairāk nekā iepriekšējā gadā. Kopā inspektori pārbaudīja 89 saimniecības, ar kopplatību 1235,82 ha.

Kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās augsnes paraugi noņemti gan no sēklas kartupeļu audzēšanas laukiem, gan no pārtikas kartupeļu audzēšanas laukiem. 2013.gadā pārbaudīta kartupeļu audzēšanas platība 24 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās, noņemot 924 augsnes paraugu no 898,85 ha lielas platības.

Jau ceturto gadu turpinās uzsākts 2010.gadā monitorings kartupeļu cistu nematožu izplatības noteikšanai pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās. 2013.gadā VAAD pārbaudīja 51 saimniecībā kartupeļu audzēšanas laukus 325,09 ha platībā, noņemot 207 augsnes paraugus un 19 augsnes saslauku paraugus no kartupeļu glabāšanas vietām.

Kartupeļu cistu nematožu atklāšanai pārbaudes tiek veiktas arī stādaudzētavās. 2013.gadā stādaudzētavās noņēma 22 paraugus no 11,879 ha lielas platības. Kopā pārbaudītas 14 stādaudzētavas.

Eksportam paredzētajās kravās – kūdrā, mulčā, kā arī augu produktos, kuri satur augsni arī ņem paraugus *Globodera pallida* testēšanai. 2013.gadā noņemti 126 šādi paraugi, kartupeļu cistu nematodes tajos netika konstatētas.

Bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida* atšķirībā no zeltītās kartupeļu cistu nematodes *Globodera rostochiensis*, kas Latvijā ir sastopama, visos gadījumos netika konstatēta.

Zeltītā kartupeļu cistu nematode *Globodera rostochiensis*

No pārbaudītās 89 saimniecības, zeltītā kartupeļu cistu nematode tika konstatēta 4 sēklas kartupeļu audzēšanas saimniecībās 31 ha platībā laukos, kuros 2013.gadā bija plānots audzēt kartupeļus un 13 pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās 53,87 ha platībā.

4.33.tabula: Veiktas pārbaudes kartupeļu cistu nematožu *Globodera pallida* un *Globodera rostochiensis* izplatības noteikšanai 2013.gadā

	Sēklas kartupeļi	Pārtikas kartupeļi	Stādāmais materiāls	Kopā
Pārbaudīto saimniecību skaits, gab.	24	51	14	89
Pārbaudītā platība, ha	898,85	325,09	11,879	1235,82
Noņemto paraugu skaits, gab.	924	226	22	1172
Invadēto saimniecību skaits, gab.	4	13	-	17
Invadēta platība, ha	31	53,87	-	84,87

Veģetācijas periodā veiktas pārbaudes 77 saimniecībās, kurās iepriekšējos gados konstatēta zeltītā kartupeļu cistu nematode, 297,2765 ha platībā, lai pārbaudītu, vai tiek ievēroti noteiktie fitosanitārie pasākumi. Deviņu saimniecību vienpadsmit laukos 52,88 ha platībā zeltītā kartupeļu cistu nematode konstatēta atkārtoti, līdz ar to iepriekš noteikti fitosanitārie pasākumi šīm saimniecībām jāievēro vismaz vēl trīs nākamajos gados, kad atkal varēs noņemt augsnes paraugus un veikt laboratorisko testēšanu. Turpmāka fitosanitāro pasākumu piemērošana atcelta 13 saimniecībās 15 laukiem 12,8875 ha liela platībā, jo noņemtajos augsnes paraugos dzīvas nematožu cistas netika konstatētas.

B. Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā. Augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu uzraudzība

Pārbaudes vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai veiktas gan stādāmā un pavairojamā materiāla audzēšanas vietās, gan ražojošajos stādījumos, kā arī citās vietās, kur būtu iespējams izplatīties augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamajiem augu kaitīgajiem organismiem. Tāpat veiktas pārbaudes konkrētu augu kaitīgo organismu izplatības noteikšanai, pievēršot īpašu uzmanību šo organismu saimniekaugiem.

Botāniskie dārzi

Botāniskajos dārzos ir plašas kolekcijas, kas pastāvīgi papildinātas. Svarīgi pārbaudīt, lai šajās kolekcijās augošie augi ir veseli un tajos nav augu karantīnas organismu. 2013. gadā veiktas piecas pārbaudes abos Latvijas Botāniskajos dārzos – pa divām pārbaudēm gan Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā Rīgā piecas pārbaudes, gan Nacionālajā Botāniskajā dārzā Salaspilī. Kopā apsekota 112, 71haha platība ar dažādiem stādījumiem – rododendriem, rozēm, skuju kokiem, dažādiem bakteriālās iedegas saimniekaugiem, noņemti 14 paraugi.

Plūmju virālās bakas *Plum pox virus*

2013.gadā pārbaudes veiktas stādaudzētavās gan stādiem, gan arī mātes augiem, ražojošajos dārzos – gan mazajos piemājas, gan lielajos komercdārzos. Pārbaudīti konteinerstādi stādaudzētavās un tirdzniecības vietās. Kopā veiktas 120 pārbaudes, kurās pārbaudīti dažādi saimniekaugi - plūmes, ķirši, persiki, aprikozes. Kopā noņemti 73 paraugi. Plūmju virālās bakas netika konstatētas.

Kartupeļu vēzis *Synchytrium endobioticum*

Kartupeļu vēža ierosinātājs augsne var saglabāties pat 20 un vairāk gadus. Latvijā šī sēne pirmo reizi konstatēta 1948.gadā. Pašlaik mūsu valsts teritorijā ir septiņi kartupeļu vēža perēkļi 1,93 ha platībā. Tajos katru gadu VAAD veic pārbaudes, lai pārlicinātos, vai tiek ievēroti fitosanitārie pasākumi – netiek audzēti kartupeļi un stādīšanai paredzētais materiāls.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve

Pārbaudes kartupeļu gaišās gredzenpuves izplatības noteikšanai dienests uzsāka 1998. gadā, kad pirmo reizi šo augu karantīnas organismu atklāja septiņās Latvijas saimniecībās, un turpināja nākamajos gados, pārbaudot kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības.

VAAD turpina regulāri pārbaudīt dienestā reģistrētos (Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā) sēklas un pārtikas kartupeļu audzētājus.

Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā jāreģistrējas tiem kartupeļu audzētājiem, kuri audzē kartupeļus platībās, kas ir lielākas par vienu hektāru, vai ja tie paredzēti tirdzniecībai.

ES tiek uzskatīts, ka jau viens atklāts kartupeļu gaišās gredzenpuves gadījums var radīt nopietni ekonomiskos zaudējumus konkrētas valsts kartupeļu audzētājiem.

Latvijai 2009.gada ražā bija trešajā vietā pēc atklāta kartupeļu gaišās gredzenpuves gadījuma skaita, bet 2012.gada ražā mūsu valstij jau bija 5.vieta, ievērojam labu tendenci.

4.34.tabula: Pārbaudes kartupeļu gaišās gredzenpuves *Clavibacter michiganensis subsp. Sepedonicus* izplatības noteikšanai

	2008.gada kartupeļu ražā	2009.gada kartupeļu ražā	2010.gada kartupeļu ražā	2011.gada kartupeļu ražā	2012.gada kartupeļu ražā	2013.gada kartupeļu ražā
Pārbaudīto saimniecību skaits	411	373	306	320	320	325
Noņemto paraugu skaits, gab.	1157	908	1129	811	821	765
Inficēto saimniecību skaits (konstatēts pirmo reizi)	57	25	24	18	17	13
Inficētās platības, ha	106,7	55,5	99,6	35,15	6,64	51,38

Kopā 2013.gadā VAAD pārbaudīja 325 kartupeļu audzēšanas saimniecības, kurās noņēma kartupeļu bumbuļu paraugus – tai skaitā 25 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības, 258 pārtikas un pārstrādes kartupeļu audzēšanas saimniecības un 42 neregistrētās kartupeļu audzēšanas saimniecības. Noņemti 140 sēklas kartupeļu paraugi, 574 pārtikas kartupeļu un 51 pārstrādei paredzēto kartupeļu paraugi. Veicot pārbaudi konstatēts, ka 36 saimniecības ar kartupeļu audzēšanu vairs nenodarbojas.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve pirmo reizi konstatēta 13 saimniecībās, kas ir 3.6% no pārbaudītajām saimniecībām, bet kopā karantīnas organisms 2013.gadā tika atklāts 17 saimniecībās.

Administratīvo pārkāpumu lietas ierosinātas piecās saimniecībām, par to ka 2013. gadā kartupeļu sēklas materiālu nav atjaunots ar sertificētiem sēklas kartupeļiem vismaz 10% apmērā no apstādāmās platības un piemērots naudas sods par kopējo summu 160 Ls.

VAAD veica 21 pārbaudi pārtikas kartupeļu tirdzniecības vietās, kurās noņēma 3 paraugu no tirdzniecībā esošajiem Latvijas kartupeļiem un 19 paraugus no citu ES dalībvalstu (Dānijas, Polijas, Lietuvas, Itālijas, Zviedrijas, Francijas, Nīderlandes, Grieķijas, Igaunijas, un Rumānijas) izaudzētajiem kartupeļiem, kā arī 5 paraugus no trešajām valstīm (Marokas un Ēģiptes ievestajiem kartupeļiem). Kartupeļu gaišā gredzenpuve un kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta.

VAAD turpināja no ES valstīm ievestā kartupeļu sēklas materiāla pārbaudes. Noņemti un laboratoriski testēti 56 paraugi - 41 Vācijas, 10 Nīderlandes, 4 Dānijas un 1 Lietuvas izcelsmes sēklas kartupeļu paraugi. Ne kartupeļu gaišā gredzenpuve, ne kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve var samazināt kartupeļu ražu pat līdz 50% un būtiski samazina tās kvalitāti, tādējādi radot zaudējumus ne tikai zemniekiem, bet kartupeļu ražošanas nozarei kopumā. Runājot par kartupeļu gaišo gredzenpuvi, jāatzīst, ka joprojām daļa no zemniekiem neapzinās tās radītos draudus. Viens no iemesliem ir tas, ka Latvijas klimatiskajos apstākļos kartupeļu gaišajai gredzenpuvei ir raksturīga latentā jeb slēptā infekcijas attīstības stadija,

kad simptomi nav novērojami. Patogens augsnē nepārziemo, bet tas var pārziemot uz lauka palikušajos kartupeļu bumbuļos vai citos saimniekaugos un vēlāk inficēt jaunus stādījumos. Slimība galvenokārt tiek izplatīta ar inficētiem kartupeļu bumbuļiem, gadu no gada stādot neatjaunotu kartupeļu sēklas materiālu. Lai ierobežotu kartupeļu gaišo gredzenpuvi, kartupeļu audzētājiem katru gadu jāatjauno sēklas materiāls ar sertificētiem sēklas kartupeļiem. MK noteikumos Nr.365 „Kartupeļu gaišās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība” 5.punktā, ir teikts, ka personai, kas audzē kartupeļus, katru gadu ir jāatjauno sēklas kartupeļi ar sertificētiem sēklas kartupeļiem vismaz 10% apmērā no apstādāmās platības.

Kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum*

Kartupeļu tumšā gredzenpuve, ko ierosina baktērija *Ralstonia solanacearum*, līdz šim Latvijā nav konstatēta. Tās atklāšanai analizēti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas noņemti kartupeļu audzēšanas saimniecībās un kartupeļu tirdzniecības vietās kartupeļu gaišās gredzenpuves atklāšanai. Šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Vairākas ES dalībvalstis (Polija, Čehija, Spānija) ir konstatējušas kartupeļu tumšās gredzenpuves ierosinātāju ņemtajos ūdens paraugos. Ja šādu ūdeni izmanto kartupeļu laistīšanai, tad tie inficējas ar šo slimību. Tādēļ VAAD inspektori kartupeļu tumšās gredzenpuves atklāšanai pārbauda ne tikai kartupeļu bumbuļu paraugus, bet papildus ņem arī ūdens un kartupeļu tumšās gredzenpuves savvaļas saimniekaugu - melnās naktenes *Solanum nigrum* un bebrukārkliņa *Solanum dulcamarum* - paraugus. Ūdens paraugi ņemti vietās, kur tuvumā aug kartupeļi, kā arī no kartupeļu pārstrādes uzņēmumu notekūdeņiem. 2013.gadā laboratoriskas analīzes veiktas 26 ūdens paraugiem un 26 savvaļas saimniekaugu paraugiem: 20 bebrukārkliņa un sešiem melnās naktenes paraugiem. Arī šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*

Kartupeļos izplatīta kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*, kas ir augu karantīnas organisms stādīšanai paredzētiem kartupeļu bumbuļiem. Kartupeļu bumbuļu nematodes atklāšanai pārbaudīti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas ņemti kartupeļu gaišās un tumšās gredzenpuves noteikšanai. Salīdzinājumā ar 2012.gadu, kad kartupeļu ražā *Ditylenchus destructor* konstatēta tikai vienā saimniecībā, 2013.gadā situācija ir izmainījusies uz sliktu pusi, jo 21 saimniecībā tika atklāta šī nematode. Kopā ir inficēti 33.36 ha.

Pārbaudes augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu klātbūtnes noteikšanai Latvijas teritorijā

VAAD, pamatojoties uz ES lēmumiem, katru gadu veic pārbaudes ES aktuāliem augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamiem kaitīgiem organismiem, kuri rada nopietnus ekonomiskos zaudējumus, lai savlaicīgi atklātu tos, noteiktu to izplatību Latvijā un novērstu tālāku to izplatīšanos un ieviešanos.

Pārbaudes augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu klātbūtnes noteikšanai Latvijas teritorijā

Dienests, pamatojoties uz ES lēmumiem, katru gadu veic pārbaudes ES aktuāliem augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamiem kaitīgiem organismiem, kuri rada nopietnus ekonomiskos zaudējumus, lai savlaicīgi atklātu tos, noteiktu to izplatību Latvijā un novērstu tālāku to izplatīšanos un ieviešanos.

Pepino mozaīkas vīruss

Pepino mozaīkas vīrusa saimniekaugu loks ir ļoti šaurs. Tas inficē nakteņu *Solanaceae* dzimtas augus un vienīgie nozīmīgie saimniekaugi Eiropā ir tomāti *Lycopersicon esculentum*. Lielāko kaitējumu vīruss var nodarīt, ja tiek izplatīts ar inficētu stādāmo materiālu, tas spēj ļoti ātri izplatīties un tas var izraisīt ievērojamus tomātu ražas zudumus. Pastāv arī risks vīrusa infekciju pārnest uz citiem nakteņu dzimtas augiem. Pepino mozaīkas vīruss ir izplatījies daudzās Eiropas valstīs - Nīderlande, Lielbritānija, Vācija, Francija, Spānija, Itālija u.c.

Apsekojumos pārbaudītas stādu audzētavas, ražojošie stādījumi, tomātu sēklaudzēšanas vietas un augļu tirdzniecības vietas.

33 pārbaudes veiktas stādu audzētavās un tur noņemti 25 paraugi. Pepino mozaīkas vīruss netika konstatēts.

19 tirdzniecības vietās veiktas 23 pārbaudes, kuru laikā noņemti 18 paraugi. Astoņos no šiem paraugiem konstatēts Pepino mozaīkas vīruss. Inficēto tomātu izcelsmes valsts - Nīderlande.

64 pārbaudes veiktas 53 ražojošo stādījumu vietās, kur noņemti 56 paraugi. No tiem neviens nebija pozitīvs.

Tomātu sēklu sertifikācijai veiktas divas pārbaudes divās vietās, un katrā vietā noņemti paraugi. Arī šajos paraugos Pepino mozaīkas vīruss netika konstatēts.

Phytophthora ramorum

Sēnei *Phytophthora ramorum* Werres et al. ir plašs saimniekaugu loks un tā ir bīstams slimības ierosinātājs dekoratīvo koku un krūmu kokaudzētavās, apstādījumos un dārzos, kas labi attīstās vēsos un mitros apstākļos. Labvēlīgākā temperatūra sēnes attīstībai ir no +10°C līdz +19°C.

2013.gadā *Phytophthora ramorum* izplatības noteikšanai veiktas 197 pārbaudes veģetācijas periodā un pārbaudīti šādi saimniekaugi – *Acer* spp., *Aesculus hippocastanum*, *Camellia* spp., *Fagus sylvatica*, *Fraxinus excelsior*, *Magnolia* spp., *Quercus* spp., *Quercus robur*, *Rhododendron* spp., *Rosa* spp., *Salix* spp., *Syringa* spp., *Taxus* spp., *Viburnum* spp.) dekoratīvo augu stādaudzētavās, vietējās izcelsmes materiālam (pārbaudes dārzkopības centros, apstādījumos), kā arī tirdzniecības vietās un stādaudzētavās ES dalībvalstu izcelsmes materiālam. Šo pārbaudīto laikā tika noņemti 27 paraugi.

Sēne *Phytophthora ramorum* Latvijas teritorijā 2013.gadā netika konstatēta.

Kukurūzas vabole *Diabrotica virgifera*

Kukurūzas vabole *Diabrotica virgifera* ir viena no bīstamākajiem kukurūzas kaitēkļiem, kuru bojājuma rezultātā var būtiski samazināties kukurūzas raža. Kukurūzas vabole ir plaši izplatījusies Savienības teritorijā.

Kaut arī kukurūza nav viena no galvenajām monokultūrām Latvijā, taču kopš 2010.gada audzētās kukurūzas platība ir palielinājusies trīs reizes, un četras reizes kopš 2007.gada.

2013.gadā kukurūzas vaboles *Diabrotica virgifera virgifera* Le Conte noteikšanai veiktas 55 vizuālās pārbaudes. Pārbaudītas 25 kukurūzas audzēšanas saimniecības, 1041 ha platībā. Apsekojumos izmantoti 29 feromonu slazdi vaboļu tēviņu pievilināšanai, kas, pēc to noņemšanas, nosūtīti uz VAAD Nacionālo fitosanitāro laboratoriju sugu noteikšanai.

Kukurūzas vabole netika konstatēta Latvijas teritorijā.

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis*

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis* ir lapu koku kaitēkļi, kas apdraud izplatītākās lapu koku sugas – bērzus, alkšņus, kļavas, apses, vītulus un citas sugas. Šie kaitēkļi ar tirdzniecībā izmantotu koksnes iepakojamo materiālu un stādāmo materiālu no Āzijas valstīm ir ievesti vairākās ES valstīs, kur tie rada būtiskus ekonomisko zaudējumus, jo invadētie koki ļoti strauji aiziet bojā. Pēdējo gadu pieredze rāda, ka tie var pārziemot Viduseiropas klimatiskajos apstākļos – Vācijā, Nīderlandē, Austrijā, tādējādi pastāv risks, ka šie ūsaiņi varētu pārziemot un ieviesties arī Latvijas teritorijā.

2013.gadā veiktas 49 pārbaudes 37 dekoratīvo koku un meža kultūru stādaudzētavās, 19 pārbaudes 10 tirdzniecības vietās. Kaitēkļu konstatēšanai noņemti 11 paraugi (kukaiņi vai augi ar raksturīgiem bojājumiem), kuri nosūtīti testēšanai uz laboratoriju. Veiktas 47 pārbaudes 18 uzņēmumu teritorijās, kur no Āzijas valstīm (Ķīnas) ievad akmens kravas, izmantojot koksnes iepakojamo materiālu. Pārbaudīts gan koksnes iepakojamais materiāls (noņemti 4 paraugi), kas atrodas šī uzņēmuma teritorijā, gan uzņēmuma teritorijā un tā tuvākajā apkārtnē augošos ūsaiņu saimniekaugus.

Citrusu un Āzijas ūsainis šajās pārbaudēs netika konstatēti.

Kartupeļu vārpstveida viroīds *Potato spindele tuber viroid (PSTV'd)*

2013.gadā veiktas 33 pārbaudes un noņemti 27 paraugi PSTV'd noteikšanai, kuru laikā pārbaudīti: sēklas kartupeļi (sertificēšanai), genofonda kartupeļi, tomātu sēklu audzēšanas saimniecības, dekoratīvo stādu audzētavas un tirdzniecības vietas.

Kopā veiktas deviņas pārbaudes divās kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās. Noņemti 20 paraugi no augsto kategoriju (B1, IS, PB2, PB1) sēklas kartupeļiem, kuros viroīds netika konstatēts.

Kartupeļu genofonda pārbaudē tika veikta viena pārbaude vienā saimniecībā, kur noņemti divi paraugi. PSTV'd netika konstatēts.

Pārbaudītas divas tomātu sēklu audzēšanas saimniecības un noņemti divi paraugi no sēklu ieguvei paredzētajiem tomātiem. Viroīds šajos paraugos netika konstatēts.

Veiktas sešas pārbaudes sešās dekoratīvo stādu audzētavās, kurās pārbaudīti petūniju enģeļtauru (brugmansiju) u.c. stādi un noņemti divi paraugi. Viroīds netika konstatēts.

Tirdzniecības vietās veiktas 15 pārbaudes 13 tirdzniecības vietās, kurās pārbaudīti vietējās un ES izcelsmes dekoratīvo augi – petūnijas, enģeļtaures u.c. Laboratoriskai testēšanai paņemts tikai viens paraugs, taču vīruss netika apstiprināts.

Kartupeļu spradži *Epitrix* spp.

Saskaņā ar 2012.gada 16.maija ES lēmumu Nr.2012/270/ES par ārkārtas pasākumiem, lai novērstu kartupeļu spradžu ieviešanu un izplatīšanos ES, Latvija jau otro gadu veic apsekojumus, lai pārbaudītu, vai šis kaitīgais organisms nav ieviesies valstī. Kartupeļu spradži ir konstatēti Spānijā un Portugālē. VAAD 2013.gadā pārbaudes kartupeļu spradžu atklāšanai veica vienlaicīgi ar monitoringu kartupeļu gaišās un tumšās gredzenpuves izplatības noteikšanai. Sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās kopā noņemti un pārbaudīti 845 kartupeļu bumbuļu paraugi. Pārbaudīti arī no citām ES dalībvalstīm (Vācijas, Nīderlandes, Dānijas un Lietuvas) ievestie sēklas kartupeļi. Ne Latvijas, ne ievestajos kartupeļos kartupeļu spradži netika konstatēti.

Gibberella circinata

Šo sēņu izraisītā slimība ir konstatēta ES Dienvidu valstīs – Spānijā un Portugālē. Jau no 2007.gada VAAD veic pārbaudes meža reproduktīvā materiāla kokaudzētavās, pārbaudot priežu stādāmo materiālu, lai pārliecinātos, ka Latvijā nav ievests šis kaitīgais organisms. Slimība ir bīstama tieši stādāmajam materiālam, jo augi var aiziet bojā. 2013.gadā pārbaudītas 24 kokaudzētavas, kurās audzē priežu stādus un noņemts 21 paraugs. Trīs no tiem noņemti uz sēklām. Ne stādu, sēklu paraugos slimība netika konstatēta.

Pārbaudes stādāmajam un pavairojamam materiālam

Veicot pārbaudes stādāmajam un pavairojamam materiālam, nodrošināta veselīga un kvalitatīva Latvijas izcelsmes stādāmā materiāla aprīte. Inficēts stādāmais un pavairojamais materiāls ir galvenais slimību un kaitēkļu pārnēsātājs un var apdraudēt valsts fitosanitāro stāvokli, radīt lielus ekonomiskus zaudējumus, t.sk. ierobežot tirdzniecību ar citām valstīm.

Lai nepieļautu augu karantīnas organismu izplatīšanos, VAAD veic mērķtiecīgas pārbaudes augu karantīnas organismu atklāšanai (fitosanitārās pārbaudes). Papildus VAAD veic atbilstības pārbaudes, vai izaudzētais materiāls ir kvalitatīvs, t.i. vai tam nav kaitīgie organismi, kas ietekmē stādu kvalitāti un vai tas ir labi attīstīts.

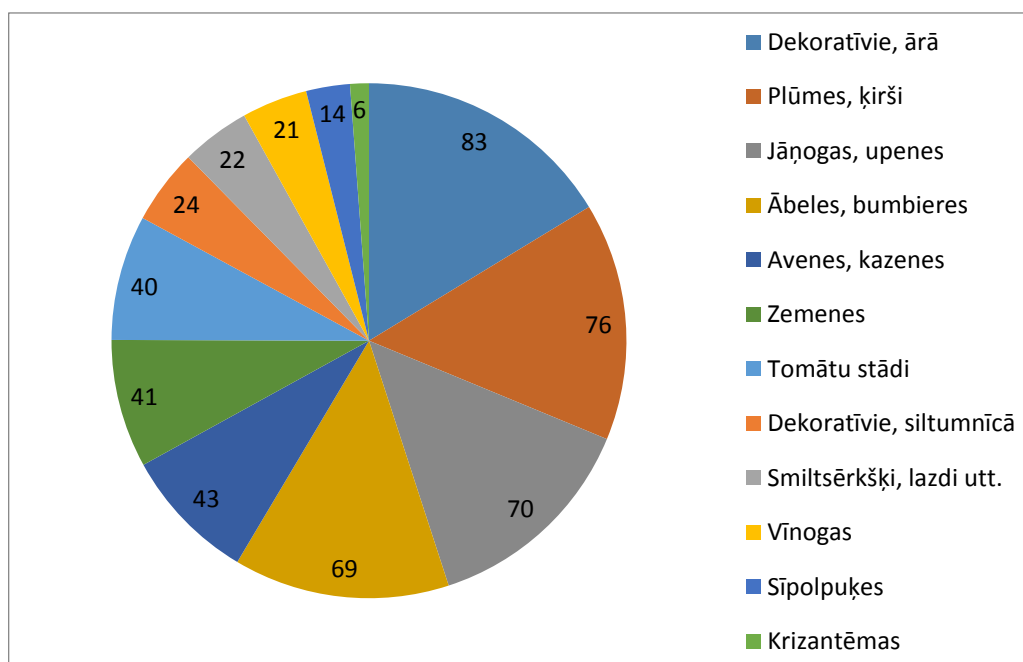
Stādaudzētavās obligātā pārbaude veikta veģetācijas periodā (vasarā), kad kaitēkļu un slimību pazīmes vislabāk pamanāmas. Šajā laikā apskatīti gan stādi, gan mātesaugi, no kuriem tie iegūti. Ja stādaudzētavā audzē bakteriālās iedegas saimniekaugus, veģetācijas periodā tiek pārbaudīta arī stādaudzētavas tuvākā apkārtnē. Veģetācijas periodā VAAD pārbauda gan tās audzētavas, kas materiālu ražo savām vajadzībām, gan tās, kuras audzē stādus tirgošanai.

Tirdzniecībai paredzēto materiālu vēlreiz pārbauda pirms izplatīšanas – rudenī vai pavasarī.

2013.gadā veiktas 851 stādāmā un pavairojamā materiāla pārbaudes 501 dažādās saimniecībās. Liela daļa saimniecību audzē dažāda veida pavairojamo materiālu – gan augļu kokus, gan ogulājus, gan dekoratīvos augus, daudzviet audzē dekoratīvos kokaugus un krūmus, un meža stādāmo materiālu.

Tāpat kā iepriekšējos gados, visvairāk pārbaudītas dekoratīvo koku un krūmu stādu audzētavas (195 pārbaudes 83 stādaudzētavās). Šajās audzētavās ir daudzveidīgs stādu sortiments, īpaša uzmanība tiek pievērsta bakteriālo iedegu *Erwinia amylovora* saimniekaugiem (korintes, pīlādži u.c.), *Phytophthora ramorum* saimniekaugiem (rododendri un irbenes).

Daudz pārbaudītas arī augļu koku stādu audzētavas – 69 ābeļu un bumbieru stādaudzētavās veiktas 160 pārbaudes, kur pārbaudīta vairāk nekā 70 ha platība, 76 plūmju, ķiršu un persiku audzēšanas vietās veiktas 124 pārbaudes. Pārējo augu grupu stādu audzēšanas vietas pārbaudītas mazāk, jo tām nav vajadzīgas augu pases un etiķetes, ja stādus audzē un tirgo tikai gala lietotājam personiskām vajadzībām (tirgū, gadatirgū). Pārbaudīto stādaudzētavu skaitu pa augu grupām var apskatīties attēlā.

4.35.attēls

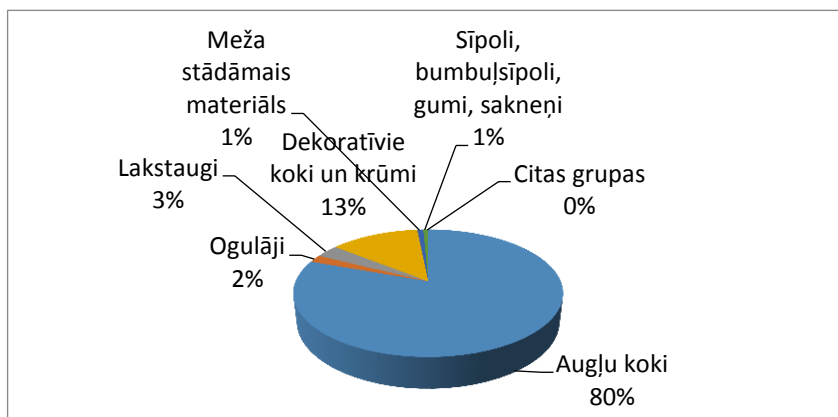
2013.gadā tika pārbaudīti ap 5.5 miljoni stādu, papildus fitosanitārā pārbaude veikta 186 miljoniem meža reproduktīvā materiāla stādiem.

Augu pases un etiķetes

Augu pases un etiķetes ir dokumenti, ko pievieno pavairojamam materiālam to tirgojot kā apliecinājumu, ka stādaudzētavā ir veiktas visas obligātās pārbaudes, nav konstatēti augu

karantīnas organismi un gan audzēšanas vieta, gan materiāls atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kvalitātes kritērijiem.

Augu pasēs un etiķetes var sagatavot dienests vai paši audzētāji, kuriem dienests devis šādu atļauju. 2013.gadā dienests šādu atļauju ir izsniedzis 11 reģistrētām personām. Salīdzinoši ar 2012.gadu šis skaits ir būtiski palielinājies, jo 2012.gadā šāda atļauja tika izsniegta tikai vienai personai.

4.36.attēls. 2013.gadā sagatavotās augu pasēs un etiķetes

2013.gadā VAAD Augu karantīnas departaments kopā izsniedza 18 661 augu pasi un etiķeti, kas salīdzinoši ar 2012.gadā izsniegto augu pasu un etiķešu skaitu - 31 592 ir krietni samazinājies. Viens no galvenajiem iemesliem šādam skaita samazinājumam ir audzētājiem izsniegtās atļaujas augu pasēs izgatavot pašiem.

Pirmajā vietā pēc sagatavoto augu pasu un etiķešu skaita ir augļu koki, kas ir nemainīgi salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem un sastāda 80% no kopējā izsniegto augu pasu un etiķešu skaita. Lielākoties starp tiem ir bakteriālās iedegas *Erwinia amylovora* saimniekaugiem – ābeļu un bumbuļu stādāmajam materiālām izsniegtās augu pasēs, kā arī plūmju, ķiršu un citu augļu koku stādāmajam materiālam.

Otrajā vietā pēc sagatavoto augu pasu un etiķešu skaita ir dekoratīvie koki un krūmi, kas ir nemainīgi ar iepriekšējo 2012.gadu, taču augu skaits, kādam ir izsniegtas augu pasēs un etiķetes, ir krietni samazinājies. Starp dekoratīvajiem kokiem un krūmiem, kam izsniegtas augu pasēs lielākoties ir rododendri, irbenes, klintenes, un vilkābeles.

Trešajā vietā pēc izsniegto augu pasu un etiķešu skaita ir lakstaugi. Šis skaits ir mazliet pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, taču ne būtiski, toties palielinājies ir augu skaits, kam izdotas aizvietotājpases.

Ceturtajā vietā izsniegto augu pasu un etiķešu skaita ir ogulāji. Augu skaits, kam izsniegtas augu pasēs un etiķetes ir samazinājies ar iepriekšējo gadu. Starp ogulājiem visvairāk augu pasēs un etiķetes ir izdotas mellenēm un avenēm.

Piekto vietu līdzīgās daļās daļa meža stādāmais materiāls un sīpoli un sakneņi. Meža stādāmā materiāla apjoms, kam izdotas augu pasēs ir būtiski samazinājies nekā iepriekšējā 2012.gadā,

taču sīpolu un sakneņu apjomam izdots augu pasu un etiķešu skaits ir samazinājies gandrīz par pusi kā iepriekšējā gadā.

2013.gadā augu pases un etiķetes tika izsniegtas arī sēklām.

4.37.tabula: Sagatavotās augu pases un etiķetes 2013.gadā

Augu grupa	Izsniegto augu pasu vai etiķešu skaits			Augu skaits kādam izsniegtas augu pases (gab.)		
	2011.g.	2012.g.	2013.g.	2011.g.	2012.g.	2013.g.
Augļu koki	28725	28 086	15026	44287	61219	55712
Dekoratīvie koki un krūmi	13289	2574	2376	31866	279456	16672
Ogulāji	439	164	354	54 052	164 078	120077
Meža stādāmais materiāls	369	230	162	1483960	1721000	384500
Lakstaugi	457	525	611	1598427	1373832	1651962
Sīpoli, bumbuļsīpoli, gumi, sakneņi	200	-	130	10000	-	5900
Sēklas kartupeļi	-	12	-	-	12000kg	-
Citas grupas (miza)	-	1	-	-	84,15 m3 (iepakojums)	-
Sēklas	-	-	2	-	-	14,48 kg

Latvāņu izplatības ierobežošanas programma 2006.-2012.gadam ieviešana

Dienests 2013.gadā veica invazīvās sugas Sosnovska latvāņa ierobežošanas uzraudzība un kontroletiek veikta tikai uz sūdzību pamata. Uz sūdzību pamata 2013.gadā veikta 51 pārbaude, kopā pārbaudot 76 kadastrus.

Balstoties uz datiem, kas iegūti precīzā izplatības noteikšanā, uzmērot dienestam zināmās invadētās teritorijas, dienests veicis precīzu izplatības noteikšanu.

Importa kravu kontrole

No trešajām valstīm ievestās produkcijas pārbaudi robežkontroles punktos veic PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkti. Ja ieviešanas punktā nav iespējams veikt augu un augu produktu pārbaudi un kravām ir zems fitosanitārais risks, importēto kravu kontroli veic VAAD kravu saņemšanas vai glabāšanas vietās.

2013.gadā kravu saņemšanas vietās tika veikta 313 pārbaude, no tām 303 bija koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes, sešas no tām bija augļu pārbaudes (citrusi), 9 dārzeņu pārbaudes (baziliks un kartupeļi) un divu dekoratīvo augu stādāmā materiāla pārbaude (dažādi dekoratīvie augi). Salīdzinot veikto pārbaudžu rādītājus ar 2012.gadu, pārbaudžu skaits ir samazinājies par 8 pārbaudēm.

Veicot koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes kravu saņemšanas vietās:

- 301 gadījumos – veiktas pārbaudes pēc PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkta saņemtā paziņojuma par fitosanitāro noteikumu pārkāpumiem. No tām 30 gadījumos tika veiktas uzraudzības pārbaudes, lai veiktu neatbilstoša koksnes iepakojamā materiāla iznīcināšanu VAAD uzraudzībā, 6 gadījumos – lai noteiktu koksnes iepakojamā materiāla atbilstību fitosanitārajām prasībām, jo ieviešanas punktā krava

nebija redzama un 37 gadījumos tika veikta atkārtotā pārbaude, kad tika uzraudzīti uzliktie fitosanitārie pasākumi fitosanitārajām prasībām neatbilstošajam koksnes iepakojamajam materiālam – koksnes iepakojamā materiāla iznīcināšana, kad produkciju nav bijis iespējams uzreiz atbrīvot no neatbilstošā koksnes iepakojamā materiāla u.c.

- 2 gadījumos – veiktas pārbaudes pēc VID reģionālās iestādes muitas pārvaldes paziņojuma. Šajos gadījumos tika veikta uzraudzība, lai noteiktu koksnes iepakojamā materiāla atbilstību fitosanitārajām prasībām.

Šajās pārbaudēs noņemti 8 paraugi laboratoriskai testēšanai priežu koksnes nematodes *Bursaphelchus xylophilus* noteikšanai. Laboratoriskajā testēšanā šī nematode netika konstatēta, bet 3 gadījumos konstatēts nekarantīns organisms – nematode *Bursaphelchus mucronatus*. Pārbaudēs tika noņemts arī viens paraugs *Arhopalus fesus* un viens paraugs *Monochamus* spp. laboratoriskai testēšanai. Testēšanas rezultātos tika konstatēts nekarantīns organisms *Arhopalus fesus*.

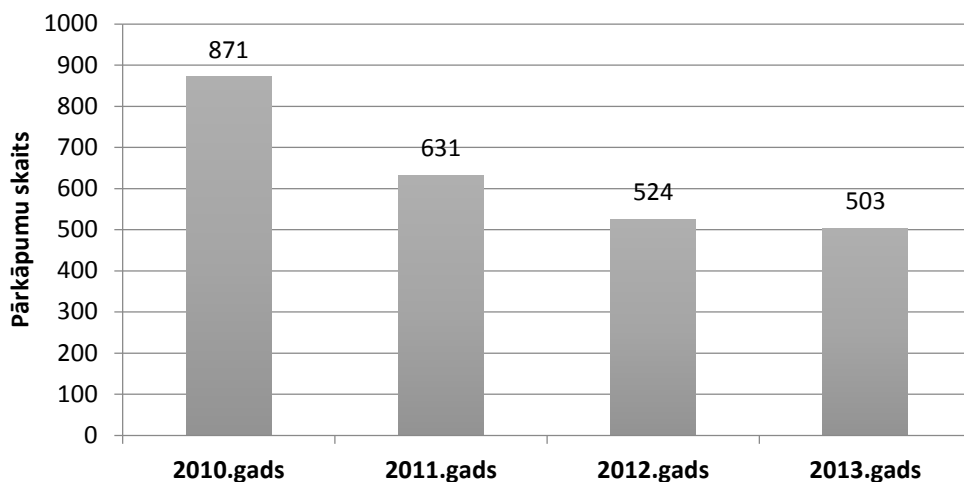
PVD Robežkontroles departamenta robežkontroles punktiem veicot kravu kontroli no trešajām valstīm importētajām augu un augu produktu kravām, 2013.gadā konstatēti 509 pārkāpumi. Salīdzinoši ar 2012.gadu pārkāpumu skaits ir samazinājies par 4,3 %. Par šiem pārkāpumiem VAAD sagatavoja notifikācijas (paziņojumus) un nosūtīja tās eksportētājvalstīm, kā arī informēja Eiropas Komisiju un ES dalībvalstis.

4.38.tabula: Konstatēto pārkāpumu skaits augu un augu valsts produktu kravās

<i>Eksportētājvalsts</i>	<i>Koksnes iepakojamais materiāls</i>	<i>Zāgma-terīāli</i>	<i>Augļi, dārzeņi</i>	<i>Grieztie ziedi</i>	<i>Augsne</i>	<i>Kopā</i>
Amerikas Savienotās Valstis	4					4
Armēnija	1					1
Baltkrievija	14					14
Indija	7					7
Indonēzija	1					1
Izraēla			2		1	3
Kanāda	2					2
Kazahstāna	2					2
Krievijas Federācija	431					434
Ķīna	3					3
Malaizija	4					4
Norvēģija	5					5
Pakistāna	1					1
Serbija	1					1
Turcija	15					15
Ukraina	10					10
Vācija	2					2
Kopā	503		2		1	509

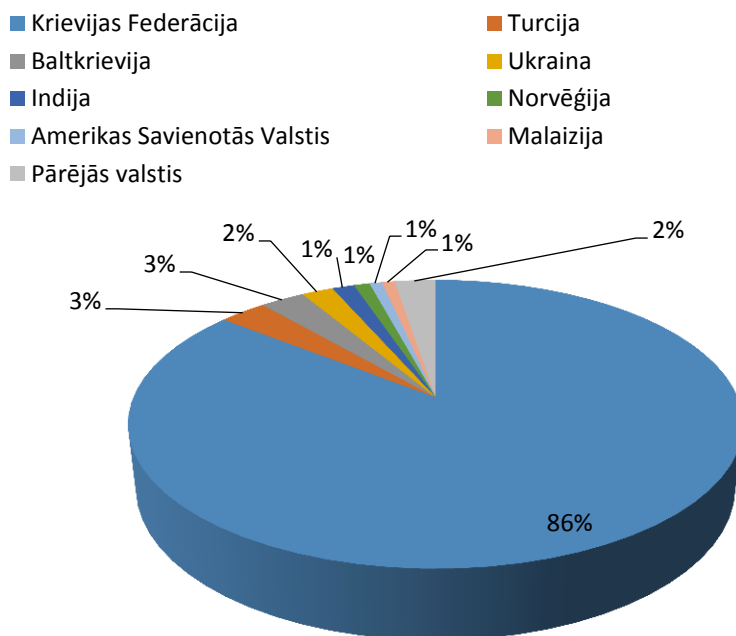
503 pārkāpumi konstatēti koksnes iepakojamā materiāla kravās, kurām nav ievērotas prasības, kas noteiktas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas Fitosanitāro pasākumu starptautiskajā standartā Nr.15 „Starptautiskajā tirdzniecībā izmantotā koksnes iepakojamā materiāla reglamentācija” (ISPM 15) (nav marķējums, marķējumā nav iekļauta visa noteiktā informācija, marķējums ir izplūdis, nesalasāms vai marķētā koksnes iepakojamā materiālā konstatēti dzīvi augiem kaitīgie

organismi). 2013.gadā pārkāpumu skaits koksnes iepakojamā materiāla kravās sastāda 98,8 % no kopējā konstatēto pārkāpumu skaita.

4.39.attēls: Konstatēto pārkāpumu skaits kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls 2010.-2013.gadam

Pēdējos 5 gados ir vērojama tendence samazināties konstatēto pārkāpumu skaitam kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls. Laika periodā 2010.-2013.gadam pārkāpumu skaits ir samazinājies par 42%. Salīdzinot 2013.gada rādītājus ar iepriekšējo gadu, konstatēto pārkāpumu skaits ir samazinājies par 4%.

4.40.attēls: Konstatēto pārkāpumu skaits trešo valstu kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls 2013.gadā

2013.gadā vislielākais pārkāpumu skaits, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls konstatēts Krievijas Federācijai, tas sastāda 86%. Salīdzinoši liels pārkāpumu skaits konstatēts arī Turcijai (3%), Baltkrievijai (3%) un Ukrainai (2%).

2013.gadā 490 gadījumos neatbilstošais koksnes iepakojamais materiāls tika iznīcināts, 10 gadījumos tas tika nosūtīts atpakaļ uz eksportētājvalsti un tikai 5 gadījumos reeksportēts uz citām trešajām valstīm, kur nav ieviesta prasība par obligātu apstrādi un marķējumu atbilstoši ISPM Nr.15 standarta prasībām.

4.41.tabula: Konstatētie pārkāpumi trešo valstu kravās, importējot augus un augu valsts produktus (izņemot koksnes iepakojamo materiālu)

<i>Eksportētājvalsts</i>	<i>Kravu skaits</i>	<i>Produkcijas nosaukums</i>	<i>Neatbilstības iemesls</i>	<i>Daudzums</i>	<i>Veiktie pasākumi</i>
Izraēla	2	Baziliks (Ocimum basilicum)	Konstatēts karantīnas organisms <i>Bermisia tabaci</i>	119 kg	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
	1	Zeltgalvītes (<i>Solidago</i> spp.)	Konstatēti karantīnas organismi <i>Liriomyza huidobrensis</i> un <i>Liriomyza sativae</i>	900 gb.	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
Krievijas Federācija	2	Zāgmateriāli	Fitosanitārajā sertifikātā nav aizpildīta papildus deklarācija	51,7 m ³	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
	1	Augsnes substrāts	Ievešanai aizliegtais produkts	50 l	Iznīcināt

Augu un augu produktu valsts importa kravās, izņemot koksnes iepakojamo materiālu, 2013.gada laika tika konstatēti 5 pārkāpumi no 2 trešajām valstīm.

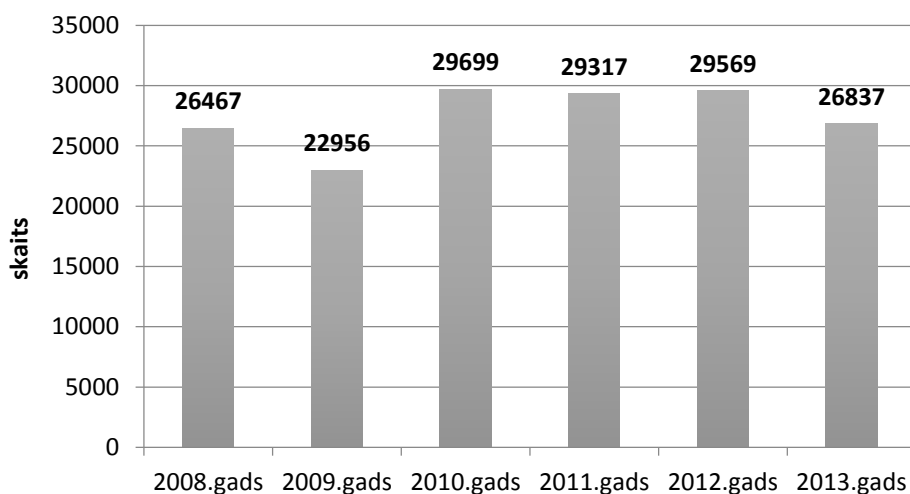
Trīs pārkāpumi konstatēti Izraēlas izcelsmes kravās: divās kravās tika ievests baziliks (119 kg), kur laboratorijas testēšanas rezultāti konstatēja karantīnas organismu *Bermisia tabaci*, savukārt 1 kravā tika ievesti 900 gabali griezto ziedu – *Solidago* spp. – kur tika konstatēti karantīnas organismi *Liriomyza huidobrensis* un *Liriomyza sativae*. Visas kravas ar pārkāpumiem tika nosūtītas atpakaļ uz eksportētājvalsti.

Trīs pārkāpumi konstatēti arī Krievijas Federācijas izcelsmes kravās, kur divās kravās ievesti 51,7 m³ zāgmateriālu. Šajās kravās fitosanitārajā sertifikātā nebija aizpildīta papildus deklarācija. Abas kravas nosūtītas atpakaļ uz eksportētājvalsti. Viens pārkāpums konstatēts kravai ar augsnes substrātu (50 l), kuru ir aizliegts ievest Latvijā. Kravu bija nolemts iznīcināt.

Eksporta kravu kontrole un fitosanitāro sertifikātu izsniegšana

2013.gadā ir veiktas 5056 pārbaudes, lai pārbaudītu nosūtamo kravu atbilstību importētājvalsts fitosanitārajām prasībām, un izsniegti 26837 fitosanitārie sertifikāti. No

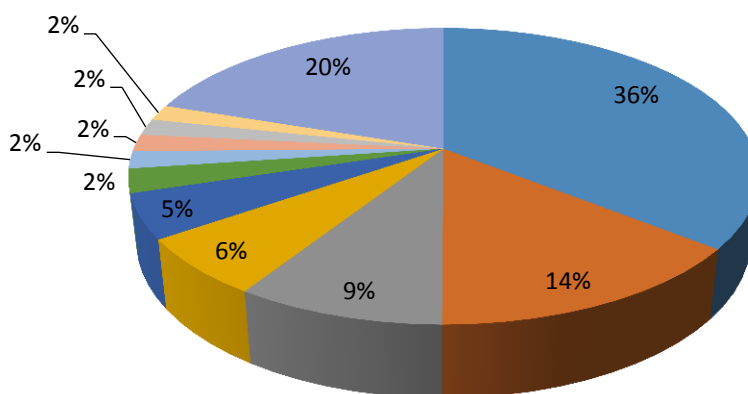
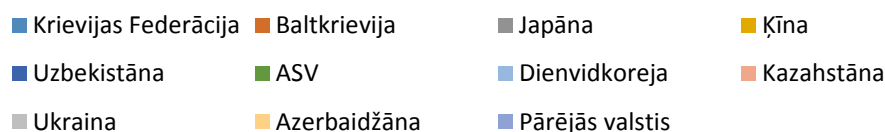
izsniegtajiem fitosanitārajiem sertifikātiem 26119 ir izsniegti eksportam un 718 – reeksportam.

4.42.attēls: Izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits 2008.-2013.gadam

Kopumā laika posmā 2008.-2013.gadam ir vērojama izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita paaugstināšanās. Salīdzinot 2013.gada rādītājus ar 2012.gadu, fitosanitāro sertifikātu skaits ir samazinājies par 9,2%. Lielākās izmaiņas ir notikušas izsniedzot reeksporta sertifikātus – reeksporta sertifikātu skaits ir samazinājies par 15%.

2013.gadā augu un augu produktu kravām fitosanitārie sertifikāti izsniegti uz 110 valstīm, kas ir par 8 valstīm vairāk nekā 2012.gadā. Fitosanitārie sertifikāti izsniegti 11 jaunām eksportētājvalstīm – Ruanda, Uganda, Nikaragva, Kosova, Šeiselas, Benina, Bermudas, Džibuti, Gaijāna, Jemena, Kotdivuāra.

4.43.attēls: Trešās valstis, uz kurām izsniegti fitosanitārie sertifikāti augu produkcijas eksportam (%)

2013.gadā vislielākais izsniegto fitosanitāro sertifikātu īpatsvars ir eksportētajai produkcijai uz Krievijas Federāciju. Uz Krievijas Federāciju izsniegti 36% (9709 FS) fitosanitārie sertifikāti no kopējā izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita. Samēra liels fitosanitāro sertifikātu īpatsvars izsniegts arī Baltkrievijai – 14% (3912 FS), Japānai – 9% (2458 FS), Ķīnai – 6% (1708 FS) un Uzbekistānai – 5% (1321 FS).

4.2.6. EKSPORTĒTĀS AUGU PRODUKCIJAS APJOMI

Izsniegtais fitosanitāro sertifikātu skaits tikai daļēji atspoguļo augu produktu izvešanu uz trešajām valstīm. Ja pēc izsniegto fitosanitāro sertifikātu daudzuma saraksta augšgalā izvirzās mūsu kaimiņvalstis – Krievija un Baltkrievija, tad pēc nosūtītās produkcijas apjoma sadalījums ir citāds – jo ar vienu fitosanitāro sertifikātu var izvest gan nelielu kravu automašīnā vai par paraugu pasta sūtījumā, gan vairākus simtus tonnu lielu kuģi.

Pēc apjoma visvairāk eksportēti šādi augu izcelsmes produkti – graudi un graudu produkti, kokmateriāli un koka izstrādājumi, spraukumi – eļļas ieguves blakusprodukti, kūdra, iesals, kokvilna, tabaka, augu šķiedras, cukurbiešu granulas, kā arī svaigi, saldēti un žāvēti augļi un dārzeņi.

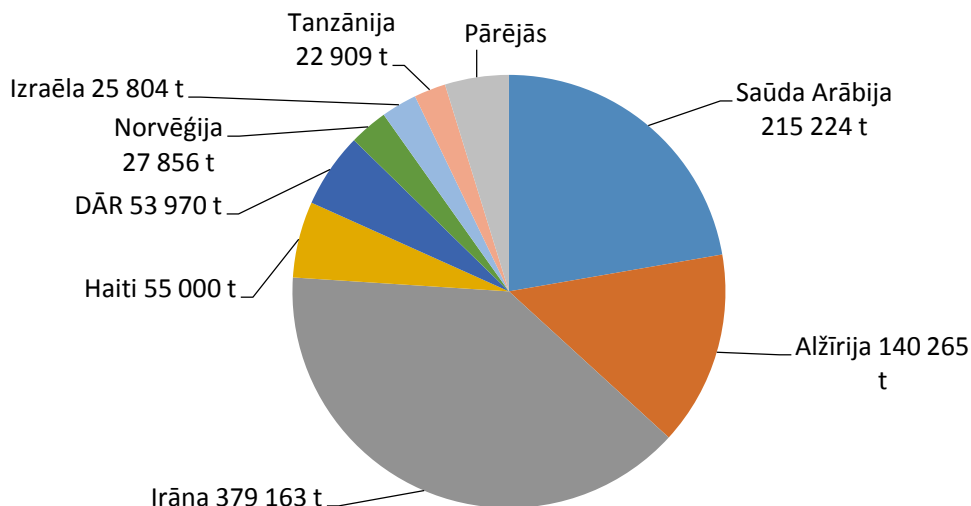
4.44.tabula: Eksportētais augu un augu produktu daudzums 2013.gadā

Produkcijas nosaukums	Fitosanitārajā sertifikātā norādītā mērvienība		
	t	gab.	m ³
Graudi un produkti	971 491	-	-
Koksne un kokmateriāli	444	19 747	1 043 285
Sojas u.c. eļļas augu spraukumi	509 821	-	-
Kūdra	246 027	13 395	6 477
Iesals	72 054	-	-
Gatavi koksnes izstrādājumi	183	434 795	79 238
Dažādi augu produkti (kokvilna, tabaka, kokosa šķiedras, cukurbiešu granulas u.c.)	29 889	-	-
Svaigi un saldēti augļi un dārzeņi	18 977	-	-
Žāvēti augļi un rieksti	12 449	-	-
Kartupeļi (sēklas)	11 993	-	-
Kafija un kakao	5 290	-	-
Sēklas pārtikai	2 597	-	-
Stādāmais materiāls un augi podos	808	54 540 513	-
Kartupeļi (pārtikai, pārstrādei)	744	-	-
Mulča	133	272	1 476
Augu daļas (griezti ziedi un zaļumi)	1 589	168 809 413	-

Graudi un graudu produkti ir pēc apjoma lielākā eksportētā augu produktu grupa – 2013.gadā fitosanitārie sertifikāti izsniegti 971 491 tonnai graudu. Eksportētie graudi ir dažādas izcelsmes – Latvijas, Lietuvas, Krievijas, Kazahstānas u.c. Reeksports – tādas kravas tālāka izvešana uz trešo valsti, kad krava jau ir pārbaudīta citā valstī un tai jau ir pievienots fitosanitārais sertifikāts, gan graudu gadījumā sastāda nelielu daļu – tikai 0,15% no

eksportētā apjoma.

2013.gadā graudi eksportēti uz 36 valstīm, lielākie daudzumi – uz Irānu, Alžīriju un Saūda Arābiju. Salīdzinot ar 2012.gadu, saņēmējvalstu loks ir paplašinājies (36 valstis 2013.gadā salīdzinot ar 24 valstīm 2012.gadā), bet eksportētās produkcijas kopējais apjoms – samazinājies par aptuveni 40%.

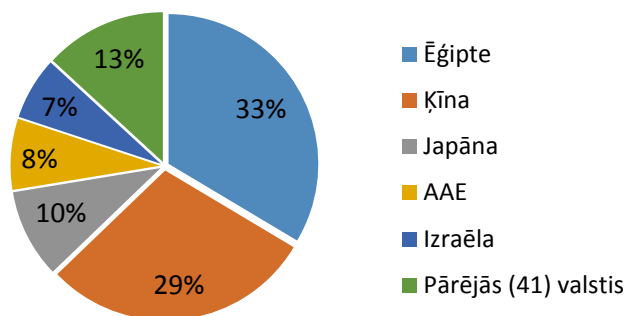

4.45.attēls: Trešās valstis, uz kurām 2013.gadā eksportēti graudi (tonnās)

Koksne un kokmateriāli ir otra pēc apjoma lielākā eksportēto augu produktu grupa. Dažādi šīs produkcijas veidi – žāvēti un nežāvēti zāgmateriāli, baļķi ar mizu, bērza finierkluči, kā arī papīrmalka, malka, skaidas un šķelda kopumā 2013.gadā eksportēti par 128 246 m³ (aptuveni 14 %) vairāk nekā 2012.gadā. Lielāko daļu pēc apjoma sastāda žāvēti un nežāvēti zāgmateriāli (816 514 m³), pēc tam seko baļķi ar mizu (213 813 m³).

Gatavo koka izstrādājumu eksporta apjomus grūti salīdzināt, jo šajā grupā ietilpst visdažādākie izstrādājumi – ēvelēti dēļi un līstes, būvkonstrukcijas, līmēti koka izstrādājumi, finieris, parkets, palešu sastāvdaļas, kā arī skaidu briketes un skaidu granulas. Turklāt, gataviem koka izstrādājumiem tiek pieskaitīts arī pārbaudītais koka iepakojamais materiāls, kas var būt gan kā krava, gan iepakojamais materiāls citām kravām, kas var nebūt saistītas ar augiem un augu produktiem. Piemēram, koka iepakojamais materiāls jāpārbauda vedot kravas uz valstīm, kas nav ieviesušas starptautisko fitosanitāro standartu ISPM 15, bet savās importa fitosanitārajās prasībās noteikušas prasības koka iepakojamajam materiālam.

Koksne, kokmateriāli un koka izstrādājumi 2013.gadā visvairāk eksportēti uz Ēģipti un Ķīnu, kopumā šī produkcija eksportēta uz 46 trešajām valstīm.

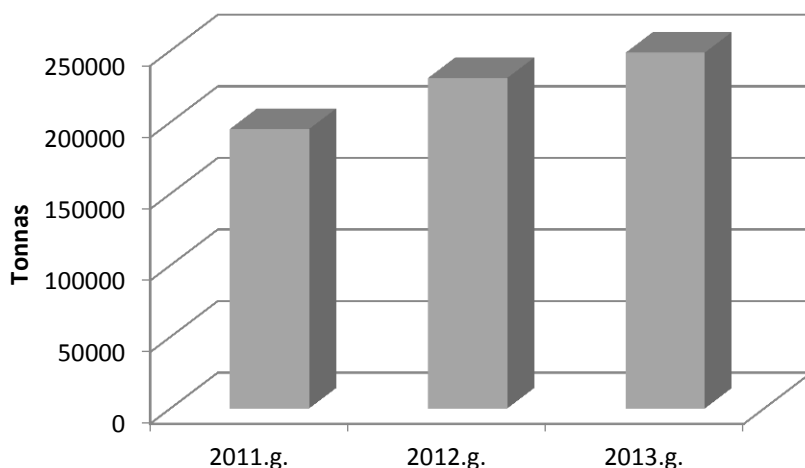

4.46.attēls: Trešās valstis, uz kurām 2013.gadā eksportēta koksne un tās gatavie

Sojas spraukumi ir produkti, kas paliek pāri pēc eļļas izspiešanas no sojas pupām. Eksportēti arī citu eļļas augu – rapša un saulespuķu spraukumi, tikai mazākos apjomos. Spraukumus Latvijā neražo, tomēr 2013.gadā visi izsniegtie ir eksporta fitosanitārie sertifikāti (spraukumu reeksports nav noticis), iespējams, tāpēc ka, ievēdot Latvijā, šis produkts nav pakļauts fitosanitārajai kontrolei. Uzņēmumi nodarbojas ar spraukumu iepirkšanu citās valstīs (bieži trešajās valstīs), uzglabāšanu un tālāku pārdošanu, bet fitosanitārās pārbaudes tiek veiktas Latvijā – pirms izvešanas uz eksportētājvalsti. 2013.gadā no Latvijas eksportētas 509 821 tonnas spraukumu.

Kūdra, iespējams, ir augu produkts ar vislielākajiem eksporta apjomiem no Latvijas izcelsmes augu produktiem (lai arī fitosanitārajos sertifikātos jebkurai produkcijai tiek norādīta izcelsme, datus par nosūtītajām kravām pēc to izcelsmes pagaidām nav iespējams atlasīt).

Eksportētais kūdras apjoms gadu no gada pieaug, un klāt nāk jaunas saņēmējvalstis.

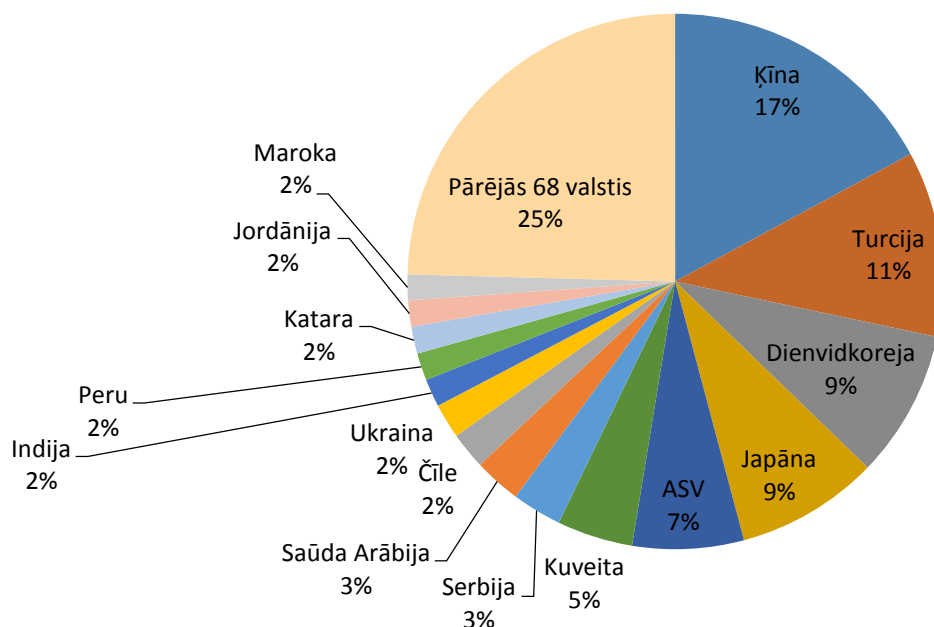
4.47.attēls: Eksportētais kūdras apjoms 2011.-2013.g.

2013.gadā eksportētas 248 027 tonnas un 6 477 m³ kūdras. Tā nosūtīta jau uz 82 dažādām valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis. Tas ir par trim valstīm vairāk nekā 2012.gadā. Visvairāk kūdras nosūtīts uz Ķīnu (42 482 t), Turciju (27 860 t), Dienvidkoreju (22 128 t) un Japānu (21 429 t).

Salīdzinot ar 2012.gadu, uz Turciju eksportētais kūdras apjoms ir samazinājies par 6 124 t, bet uz Ķīnu un Dienvidkoreju – palielinājies attiecīgi par 9 806 t un 5 659 t. Kopš 2012.gada ievērojami samazinājies kūdras eksports uz Meksiku – 2012.gadā uz šo valsti nosūtītas 27 679 tonnas kūdras, bet 2013.gadā – tikai 3 542 t. Toties palielinājies eksports uz citām valstīm, piemēram, uz Kuveitu (par 5 942 t), Serbiju (par 1 603 t), Saūda Arābiju (par 2 913 t), Čīli (par 1 078 t), Ukrainu (par 1 378 t), Kataru (par 2 507 t), Maroku (par 1 976 t).

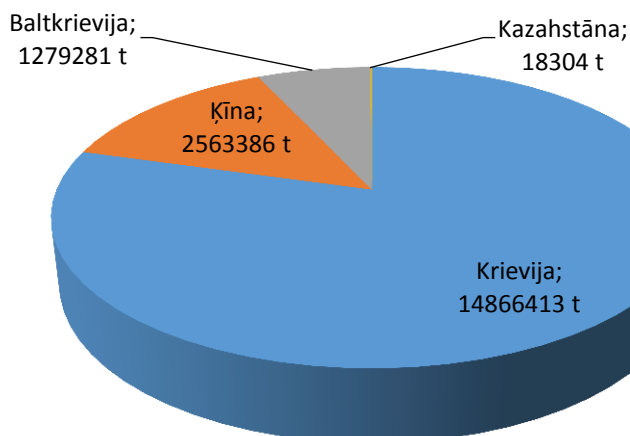
Kūdrai ir visgarākais saņēmējvalstu saraksts, to vidū arī tādas tālas un eksotiskas valstis kā Taizeme, Panama, Honduras, Ekvadora, Salvadora, Jemena, Jaunkaledonija. Saņēmējvalstu loks katru gadu nedaudz mainās. Piemēram, 2012.gadā kūdra tika nosūtīta uz Etiopiju, Gvadelupu, Haiti, Palestīnu (norādot to FS atsevišķi no Izraēlas), Sudānu, Zimbabvi un Venecuēlu, bet 2013. gadā uz šīm valstīm kūdras eksports no Latvijas nenotika. Toties, uzsākts eksports uz Islandi, Jemenu, Kirgīziju, Kosovu, Maurīciju, Melnkalni, Mozambiku, Nikaragvu, Senegālu, Ugandu.

64 tonnas kūdras 2013.gadā nosūtītas reeksportā uz Argentīnu, kur Latvijas kūdras pašreiz nav atļauts nosūtīt, jo Argentīnas nacionālā augu aizsardzības organizācija pašreiz nav pabeigusi kaitīgo organismu riska analīzi Latvijas kūdrai un izstrādājusi fitosanitārās prasības.

4.48.attēls: Trešās valstis, uz kurām 2013.g.eksportēta kūdra

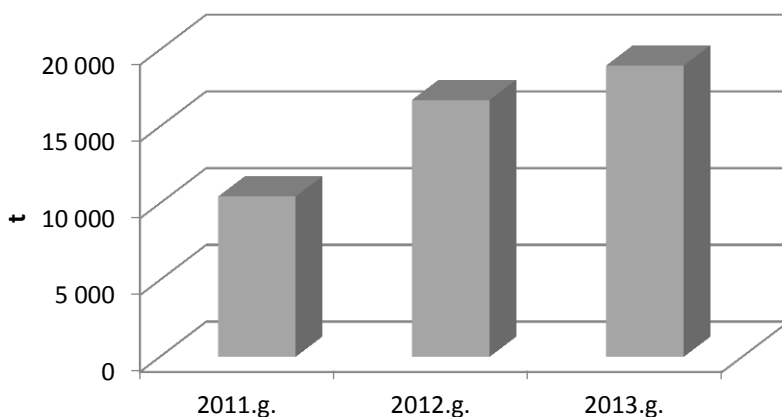
Svaigi un saldēti augļi un dārzeņi 2013.gadā eksportēti uz četrām valstīm – Krieviju, Ķīnu, Baltkrieviju un Kazahstānu. Uz Kazahstānu eksportētais apjoms gan ir nenozīmīgs – 0,1 % no kopējā apjoma.

4.49.attēls: Eksportētie svaigu un saldētu augļu un dārzeņu apjomi 2013.g.

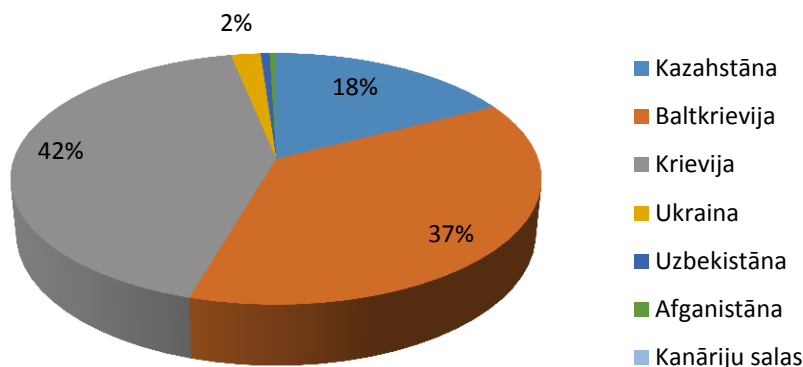
No šīs grupas vislielākais eksportētais apjoms ir meža mellenēm – 2 615 t, tām seko tomāti ar 2 557 t un apelsīni ar 1 505 t. Tāpat ievērojamos daudzumos – vairāk par 1000 tonnām eksportēti persiki un āboli.

Kopš 2011.gada svaigu un saldētu augļu un dārzeņu eksportētais daudzums ir katru gadu palielinājies.

4.50.attēls: Eksportētais svaigu un saldētu augļu un dārzeņu apjoms 2011.-2013.g.

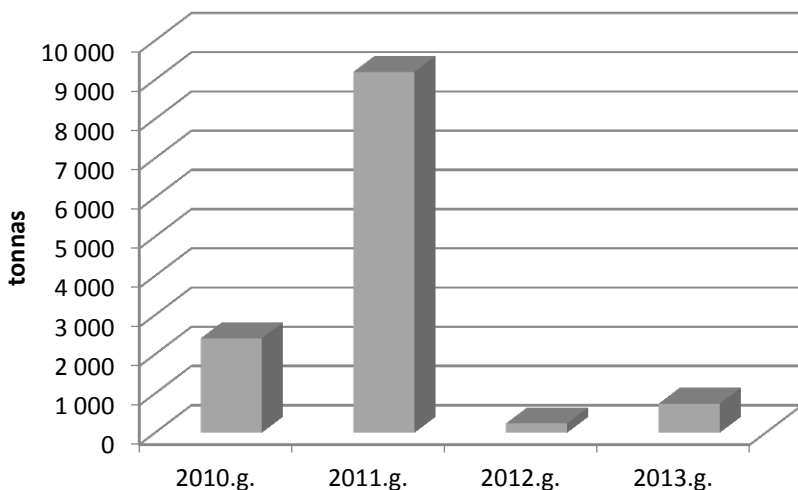
Žāvēti augļi un rieksti ir liela eksportēto produktu grupa. Lielākā daļa no eksportētās produkcijas gan nav ražota Latvijā. Latvijas uzņēmumi nodarbojas ar žāvētu augļu un riekstu iepirkšanu, uzglabāšanu un tālāku pārdošanu uz trešajām valstīm. 2013.gadā žāvēti augļi un rieksti nosūtīti uz septiņām valstīm – Krieviju (5 196 t), Baltkrieviju (4 560 t), Kazahstānu (2 149 t), Ukrainu (260 t), Uzbekistānu (78), Afganistānu (54 t) un Kanāriju salām (4 t).

4.51.attēls: Valstis, uz kurām 2013.g. eksportēti žāvēti augļi un rieksti

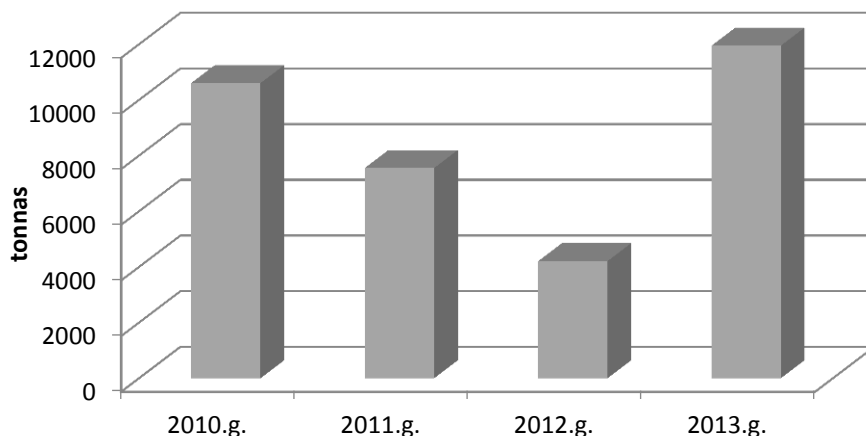
Salīdzinot eksportētos augļu un riekstu veidus, lielākie eksportētie apjomi ir riekstiem: zemesriekstiem – 6 375 t, Indijas riekstiem – 1 020 t, mandelēm – 1 013 t, no augļiem – žāvētām aprikozēm – 807 t un plūmēm – 686 t.

Kartupeļu eksports uz trešajām valstīm iepriekšējos gados bija noticis dažādos apjomos – atkarībā no klimatiskajiem apstākļiem un pieprasījuma kaimiņvalstīs. 2011.gadā bija liels pieprasījums pēc pārtikas kartupeļiem no Krievijas Federācijas puses, jo šajā valstī bija maza raža, 2012.gadā pieprasījums, līdz ar to arī eksports no Latvijas strauji samazinājās. 2013.gadā pārtikas kartupeļu eksporta apjoms nedaudz palielinājies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, neskatoties uz Krievijas ieviesto ieviešanas aizliegumu, kas stājās spēkā 2013.gada 1.jūlijā.

4.52.attēls: Eksportēto pārtikas kartupeļu daudzums 2010. – 2013.gadā

Sēklas kartupeļi 2013.gadā izvesti uz divām valstīm – Uzbekistānu un Krieviju. Uz Krieviju eksportētais daudzums salīdzinoši mazs – tikai 44 tonnas. Sēklas kartupeļu eksports uz Uzbekistānu turpinās jau vairākus gadus – apskatot datus kopš 2010.gada, uz šo valsti eksportētie kartupeļu apjomi līdz 2012.gadam samazinājās, bet 2013.gadā atkal vērojams pieaugums.

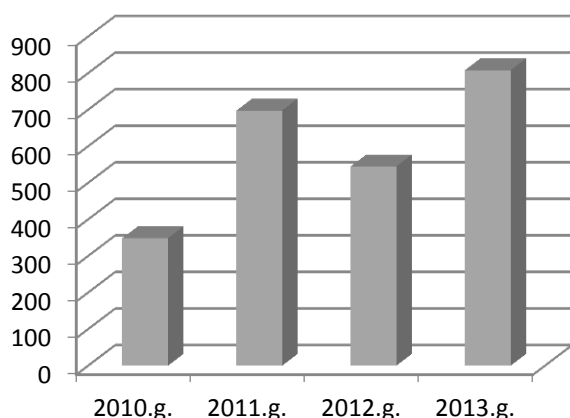

4.53.attēls: Uz Uzbekistānu eksportēto sēklas kartupeļu daudzums 2010. – 2013.gadā

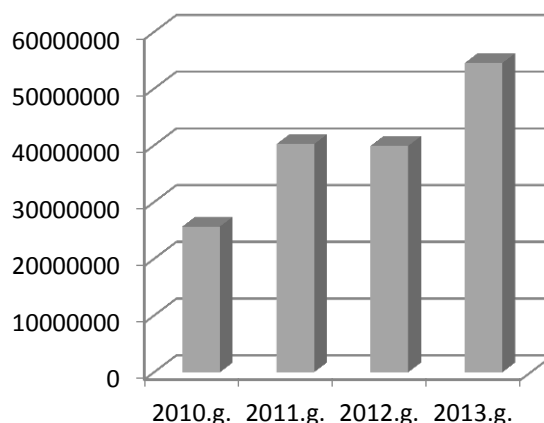
Stādāmā materiāla un ziedošu podu augu ar saknēm eksports, salīdzinot ar 2012.gadu arī palielinājies. Šajā grupā ieskaitīts gan dekoratīvo koku un krūmu stādāmais materiāls, gan augļu koki un ogulāji, gan daudzgadīgie augi, gan miera stāvoklī esošas augu daļas – sīpoli, sakneņi, gumi, bumbuļi. Izniedzot fitosanitāros sertifikātus, augu daudzums uzrādīts dažādi – daļā gadījumu – gabalos, pārējos gadījumos – svara mērvienībās. Visās mērvienībās norādītais eksportētais daudzums 2013.gadā ir palielinājies.

Pārliecinoši lielākā stādāmā materiāla daļa eksportēta uz Krieviju. Stādāmā materiāla eksports uz šo valsti ierobežots sākot ar 2013.gada 1.jūliju, kad stājās spēkā stādāmā materiāla importa aizliegums no Eiropas Savienības valstīm. Kopš tā laika Krievijā drīkst ievest tikai stādāmo materiālu, kas izaudzēts speciālās, no tādiem kaitīgajiem organismiem brīvās zonās, kam ir karantīnas organismu statuss Krievijas Federācijā. Arī Latvijā ir viena tāda stādaudzētava – ZS Ķikši. Viss atklātā laukā audzētais stādāmais materiāls, kas eksportēts uz Krieviju pēc 2013.gada 1.jūlija, ir, vismaz kādu laiku, audzēts ZS Ķikši. Krievijas pieņemtais importa aizliegums neattiecas uz ziedošiem augiem podos, kas pēc būtības paredzēti telpu vai platību izrotāšanai uz ziedēšanas laiku, nevis stādīšanai un tālākai audzēšanai. Aizliegums neattiecas uz stādāmo materiālu, kas izaudzēts segtās platībās. No segtās platībās audzētiem stādīšanai paredzētiem augiem var minēt cipreses un daļu citu skujkoku, kuru izcelsme ir citās Eiropas Savienības valstīs, un, kuri tiek eksportēti no Latvijas uz Krieviju.

tonnas

gab.

4.54.attēls: Uz Krievijas Federāciju eksportētā stādāmā materiāla apjomi 2010. – 2013.gadā (tonnās un gabalos)

Augu daļu, tai skaitā griezto ziedu un zaļumu kravas lielā skaitā nosūtītas uz Krieviju un Baltkrieviju. Izniedzot fitosanitāros sertifikātus, pēc eksportētāja norādījuma, eksportēto augu daudzumu var norādīt gabalos vai svara mērvienībās. Eksportam uz Krieviju produkcijas daudzums tiek norādīts dažādās mērvienībās, uz pārējām valstīm – pārsvarā norāda produkcijas svaru. Kopā 2013.gadā uz trešajām valstīm nosūtīti 168 648 604 gab. un 1 589 198 kg dažādu augu daļu.

2013.gadā eksportētas augu daļas ar 338 dažādiem nosaukumiem, kā arī grupa „dažādi sausie augi”. No kilogramos norādītajām augu daļām, vislielāko daudzumu sastāda tulpes – izvesti 720 000 kg un 16 943 931 gab. tulpju.

4.55.tabula: Pēc apjoma lielākās eksportētās augu daļu grupas 2013.gadā

<i>Augu daļu nosaukums</i>	<i>Eksportētais kilogramos norādītais daudzums kg</i>	<i>Augu daļu nosaukums</i>	<i>Eksportētais gabalos norādītais daudzums gab.</i>
Tulpes	720 000	Rozes	59 115 019
Tabaka	455 400	Krizantēmas	29 750 668
Kokvilna	240 328	Neļķes	22 158 500
Ēdamie kastaņi	120 000	Tulpes	16 943 931
Lini	38 100	Gerberas	6 612 459
Ingvers	4 000	Ruskusi	5 293 360
Salvija	2 519	Ģipsenes	4 205 433
Dilles	2 000	Alstromērijas	3 611 704
Hibiski	2 000	Īrisi	2 682 704
Baldrīāns	1 500	Lilijas	1 919 313
Sausas augu daļas	1 460	Eustomas	1 333 243
Rudzupuķes	1 065	Frēzijas	1 254 402
Citrusaugi	630	Limonijas	884 750

No kilogramos norādītajām, starp nosaukumiem ar lielākajiem eksporta apjomiem ir arī tabaka, kokvilna un kastaņi šīs augu daļas drīzāk domātas pārstrādei, nevis dekoratīviem mērķiem.

Ja neskaita tulpes, kuru kopapjomu grūti novērtēt tādēļ, ka tas norādīts dažādās mērvienībās, no grieztajiem ziediem vislielākajā daudzumā eksportētas rozes, tām seko krizantēmas un neļķes.

Samazinājumi eksporta apjomos 2013.gadā.

Izvērtējot atsevišķas produktu grupas, konstatējam, ka vairākās no tām, salīdzinot ar 2012.gadu ir vērojams eksporta apjomu samazinājums, piemēram, jau pieminēts, ka par aptuveni 40 % samazinājies graudu un to produktu eksports. Tāpat, lieli eksportētās produkcijas apjomi ir iesalam, kas arī kopš 2012.gada samazinājušies par 59%. Samazinājums par 78% ir grupai „dažādi augu produkti”, kurā ietilpst pārsvarā šķiedras augi (kokvilna, kokosa šķiedras), kā arī, piemēram, cukurbiešu granulas.

Samazinājums par 77% ir arī grupā „Sēklas pārtikai” (pupas, zirņi un citas ēšanai domātas sēklas), kā arī par 42% samazinājies mizu mulčas uz trešajām valstīm eksportētais apjoms. Mizu mulča tiek izplatīta arī citas Eiropas Savienības dalībvalstīs, tās vešanai uz aizsargājamām zonām Lielbritānijā VAAD inspektori veic pārbaudes un ņem paraugus, bet fitosanitārie sertifikāti šajos gadījumos netiek izsniegti.

Reeksports

Reeksports ir tāds eksporta veids, kad krava jau ir pārbaudīta un tai ir izsniegts fitosanitārais sertifikāts citā valstī, bet mainās kāda būtiska informācija, vai krava sadalīta vai pārpakota, un Latvijā izsniegts speciāls - reeksporta fitosanitārais sertifikāts, pamatojoties uz jau esošo fitosanitāro sertifikātu. VAAD inspektors šajā gadījumā izvērtē, vai kravai nav bijusi iespēja inficēties uzglabāšanas un transportēšanas laikā, bet kavas pamatpārbaude jau ir veikta valstī, kurā izsniegts pirmais fitosanitārais sertifikāts.

Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2013.gadā daļa kravu reeksportēta caur Latviju. Augu un augu produktu grupas, kurās reeksporta īpatsvars ir ievērojams, ir šādas: sēklas kartupeļi – 100% reeksports (no visa eksportētā apjoma, visam produkcijas daudzumam izsniegti reeksporta fitosanitārie sertifikāti), tēja – 95%, pārtikas kartupeļi – 42%, augu daļas – 29%, kakao pulveris un pupiņas – 28%, žāvēti augļi un rieksti – 19%, mizu mulča – 9%, svaigi un saldēti augļi, dārzeņi, sēnes – 7 % un sēšanai paredzētās sēklas – 7%. Apskatot sēklas sīkāk, redzams, ka 100% reeksports ir tādām grupām kā zālāju sēklas, graudzāļu sēklas un dārzeņu sēklas. Citas sēšanai paredzētās sēklas ietilpst grupā „pārējās sēklas”, kuras apjoms ir daudzkārt lielāks, tādēļ kopējā reeksporta daļa nav liela.

Informācija par normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli

Veikto pārbažu skaits, to veidi un rezultāti

Lai nodrošinātu **zāgmateriālu un mulčas tirdzniecību uz ES aizsargājamajām zonām Lielbritānijā, Īrijā, Grieķijā**, dienests veic pārbaudes, lai noteiktu to atbilstību fitosanitārajām

prasībām. 2013.gadā ir veiktas 14 skujkoku zāgmateriālu un mulčas pārbaudes, un pārbaudītais apjoms ir 500 m³ priežu mizu mulčas un 30 626 m³ skujkoku koksnes. Salīdzinoši ar 2012.gadu pārbaudīto skujkoku zāgmateriālu daudzums nosūtīšanai uz Eiropas Savienības valstu aizsargājamām zonām 2013.gadā samazinājās par 43%.

Fitosanitārā apstrāde ar pirmās reģistrācijas klases AAL

Viena no dienesta funkcijām ir veikt pirmās reģistrācijas klases AAL lietošanas apmācību, aprites un lietošanas uzraudzību.

2013.gadā izsniegtas 12 apliecības, trīs no tām pagarinātās. Pirms apliecību izsniegšanas, veikta apmācība. Pēc izmaiņām likumdošanā sagatavoti jauni materiāli, papildināta sniedzamā informācija.

Laboratoriskā testēšana karantīnas organismu atklāšanai

2013. gadā laboratorijā reģistrēti 4721 paraugi, tas ir par 160 paraugiem vairāk nekā 2012.gadā. 143 paraugos konstatēti augu karantīnas organismi (x4. tabula). 95,3 % paraugu ir noņēmuši dienesta inspektori. PVD RD iesūtītie paraugi sastāda 59,4 % no importa paraugu skaita, jeb 1,3 % no kopējā laboratorijā testēto paraugu skaita.

Izrakstītas 3670 Identifikācijas kartiņas (par 66 vairāk nekā 2012.gadā) un izsniegti 3684 Testēšanas pārskati (par 107 vairāk nekā 2012. gadā).

4.55.tabula: 2013. gadā laboratorijā testēto paraugu skaits

<i>Kopā iesūtīto paraugu skaits</i>	<i>Imports</i>	<i>ES</i>	<i>PVD RD</i>	<i>Privātpersonas un firmu pārstāvji</i>	<i>Prognožu speciālisti</i>	<i>Vietējie</i>
4721	43	141	63	157	132	4185

Veikta paraugu testēšana pa jomām:

<i>Laboratorijas joma</i>	<i>Veikto testu/ paraugu skaits 2013</i>
Virusoloģija	705
Bakterioloģija	2451
Mikoloģija	540
Nematoloģija	8132
Entomoloģija	595
Herbaloģija	182
Molekulārbioloģija PCR	3562
Kopā	16167

4.56.tabula: 2013. gadā konstatētie karantīnas organismi

<i>Nr.p.k.</i>	<i>Organisma nosaukums</i>	<i>Paraugu skaits</i>
1.	Globodera rostochiensis	49
2.	Clavibacter michiganensis subsp. sepedonicus	22
3.	Erwinia amylovora	23
4.	Ditylenchus destructor	22
5.	Pepino Mosaic Virus	8 (ES-Nīderlande)
7.	Bemisia tabaci	2 (Izraēla)
8.	Liriomyza sativae	2 (Izraēla)
9.	Liriomyza huidobrensis	1 (Izraēla)
11.	Puccinia horiana	1
12.	Mycosphaerella pini	14
	KOPĀ	144

Laboratorija piedalījies starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā sekojošās jomās:

- nematoloģijā;
- molekulārajā bioloģijā;
- mikoloģijā,

Salīdzinošā testēšana *Mycosphaerella pini* un *Mycosphaerella dearnessii* Baltijas un Ziemeļvalstu laboratoriju sadarbības grupas semināra ietvaros. Dalība *Globodera pallida* un *Globodera rostochiensis* salīdzinošajā testēšanā, ko rīkoja Francijas nematožu referenes laboratorija.

4.2.7. NORMATĪVO AKTU IEVĒROŠANAS UZRAUDZĪBU UN KONTROLI.

Veikto pārbaūžu skaits, to veidi un rezultāti

Tirdzniecību vietu pārbaudes

Augu karantīnas prasību ievērošanas pārbaudes

Augu pases. Latvijā augu pasu sistēma darbojas kopš 2002.gada, ar mērķi nodrošināt, ka aprītē nonāk stādāmais materiāls, kuru pārbaudīja audzēšanas vietā un atzina par veselīgu un kvalitatīvu.

2013.gadā notikušas pārbaudes tirdzniecības vietās (tirgos, gadatirgos un citās pastāvīgajās tirdzniecības vietās), lai kontrolētu, kā tiek ievērotas normatīvajos aktos par augu karantīnu noteiktās prasības. Kopā 2013.gadā 326 tirdzniecības vietās pārbaudītas 165 personas par augu pasu lietošanu un 161 persona par kartupeļu tirdzniecības atbilstību prasībām. 2013.gadā veiktas 58 pārbaudes dārzkopības centros, lai pārbaudītu normatīvo aktu ievērošanu augu karantīnas jomā un vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai augiem.

31 gadījumā konstatēts, ka persona, kas audzē vai tirgo kartupeļus, nav iekļauta Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā, līdz ar to realizē kartupeļus, nenorādot reģistrācijas numuru uz to kartupeļu iepakojuma vai pavaddokumentos. Sešos gadījumos konstatēts, ka persona, lai arī bija reģistrēta reģistrā, nebija norādījusi šo reģistrācijas numuru ne pie kartupeļu iepakojuma, ne pavaddokumentos. Visos gadījumos izteikts mutvārdu aizrādījums.

No 2009.gada 1.janvāri stājās spēkā MK 2007.gada 29.maija noteikumu Nr.365 „Kartupeļu gaišās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība” 5.punkts, kas nosaka, ka persona, kura audzē kartupeļus, katru gadu atjauno sēklas kartupeļus ar sertificētiem sēklas kartupeļiem. No 2012.gada spēkā ir prasība, ka katru gadu sēklas kartupeļi jāatjauno ar sertificētiem sēklas kartupeļiem 10% no apstādāmās prasības, ko kartupeļu audzētājiem ir vieglāk ievērot kā iepriekšējo, kad sēkla bija jāatjauno 25% no apstādāmās platības. 2013.gadā pārbaudītas 258 saimniecības. Pārbaudēs konstatēts, ka 61 (24%) saimniecības šo prasību nav ievērojušas un šīm saimniecībām izteikts mutvārdu aizrādījums. Vienā gadījumā tika izteikts mutiskais aizraidījums par dezinfekciju neveikšanu saimniecībā, kur iepriekšējā gadā tika konstatēta kartupeļu gaišā gredzenpuve. Pārbaudītas 83 saimniecības, kuras 2012.gadā nebija izpildījušas prasību atjaunot sēklas kartupeļus ar sertificētu sēklu.

Konstatēts, ka 10 saimniecības šo prasību nav ievērojušas atkārtoti, tām ierosināta administratīvo pārkāpumu lieta un piemērots naudas sods par kopējo summu 400,- Ls. Viena saimniecība inficētājā laukā iestādīja kartupeļus, tika piemērots sods 50,-Ls apmērā.

Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā 2013.gadā tika reģistrēti 14 jauni uzņēmumi, bet no reģistra izslēgti 8 uzņēmumi. Dienests turpināja Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā iekļauto uzņēmumu uzraudzību. 2013.gadā dienests veica 156 pārbaudes 82 Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā reģistrētos uzņēmumos.

Ņemot vērā, ka vēl joprojām ir aktuāla problēma ar ISPM Nr.15 noteiktā marķējuma viltošanu, kad marķējumu liek uz termiski neapstrādātām paletēm, Latvijā arī 2013.gadā turpinātas 2011.gadā uzsāktās pārbaudes tādiem koksnes iepakojamā materiāla ražotājiem, kuri nav reģistrēti Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā. Veiktas 39 šādas pārbaudes 35 uzņēmumos un vienā pārbaudē konstatēti pārkāpumi. Uzņēmumam noteikts sakārtot darbību atbilstoši normatīvajos aktu prasībām.

Pamatojoties uz MK noteikumiem par koksnes iepakojamo materiālu, VAAD 2013.gadā izsniedza atļauju vienam uzņēmumam (sertifikācijas institūcijai) veikt koksnes iepakojamā materiāla termiskās apstrādes procesa sertifikāciju.

Par normatīvajiem aktiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi, analīze, secinājumi un prognozes

2013.gadā dienests neplānoja veikt Sosnovska latvāņa ierobežošanas uzraudzību, izņemot pārbaudes, kas veicamas uz sūdzību pamata, kas veiktas nelielā skaitā. Vairākos novados ierobežošanas uzraudzību veic pašvaldības, nepieciešamības gadījumā sadarbojoties vai konsultējoties ar dienestu.

Pamatojoties uz iedzīvotāju sūdzībām 2013.gadā veikta 51 pārbaude, kopā pārbaudot 76 kadastrus. Uzsākta lietvedība deviņās administratīvā pārkāpuma lietās, no kurām septiņas nodotas pašvaldībām, divās uzsākta lieta dienestā un vienā papildus gadījumā izteikts mutvārdu aizrādījums.

4.2.8. 2014.GADA PRIORITĀTES

- Aktīvi piedalīties darba grupās saistībā ar ES augu veselības režīma pārskatīšanu, sagatavot un sniegt priekšlikumus jauniem normatīvajiem aktiem;
- Nodrošināt aizsargājamās zonas uzturēšanu, turpinot pārbaudes bakteriālās iedegas atklāšanai iepriekšējos gados atklātajos perēkļos un buferzonās, kā arī monitoringu komercdārzos, piemājas dārzos un citās bakteriālās iedegas saimniekaugu augšanas un audzēšanas vietās;
- Saskaņot rīcības plānu ārkārtas situācijai PKN konstatēšanas gadījumā ar iesaistītajām institūcijām un apstiprināt to;
- Turpināt intensīvas pārbaudes PKN atklāšanai Latvijas teritorijā, apsekojot un pārbaudot mežaudzes, cirsmu vietas, riska zonas un no trešajām valstīm un Portugāles ievesto koksnes iepakojamo materiālu;
- Nodrošināt augu un augu produktu eksportu.

4.3. Sēklu sertifikācija, sēklu aprites uzraudzība, selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana

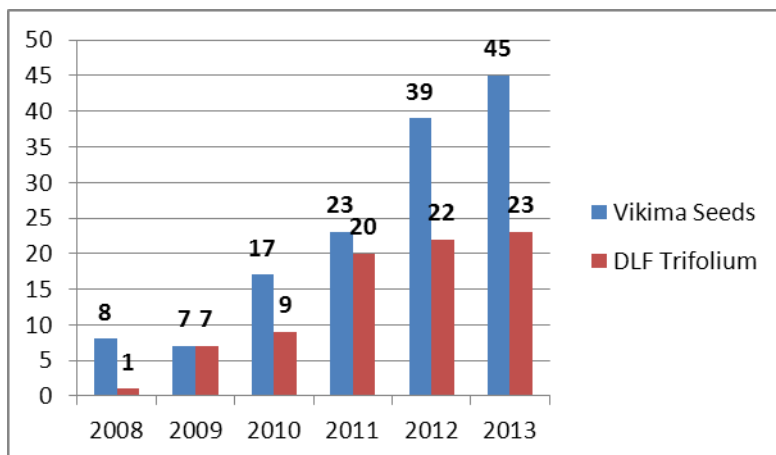
4.3.1. IZMAIŅAS 2013.GADĀ

Sēklu sertifikācijas un šķirņu aprites mērķis ir aizsargāt patērētājus no nekvalitatīvu sēklu lietošanas sējai un reglamentēt lauksaimniecības kultūraugu, dārzeņu, augļu koku un ogulāju šķirņu apriti, kā arī nodrošināt selekcionāru tiesību piešķiršanu un aizsardzību. Mērķa sasniegšanai ir ieviesta un darbojas ES un starptautiskajām (OECD, ISTA, UPOV, CPVO) prasībām atbilstoša sēklu un šķirņu aprites sistēma, kas ietver sēklaudzēšanas sējumu lauku apskašu veikšanu, sēklu kvalitatīvo īpašību noteikšanu starptautiski akreditētā laboratorijā un sēklu identitātes un tīrības noteikšanu lauka pēcpārbaudē, Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu un uzturēšanu, kā arī Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistra veidošanu un uzturēšanu.

2013.gada jūlijā tika noorganizētas apmācības 13 Krievijas sēklu jomas speciālistiem no 11 dažādām vietām (Belgorodas, Orenburgas, Brjanskas, Krasnodaras, Rostovas, Stavropoles, Tjumeņas, Kazaņas, Pēterburgas, Kaļiņingradas un Maskavas) par šādām tēmām – Sēklu sertifikācija atbilstoši starptautiski atzītiem darbības principiem (dalība starptautiskās organizācijās, sēklaudzēšanas sējumu lauku apskašu praktiska veikšana un lauka pēcpārbaudes procesu organizācija), izmaiņas ISTA noteikumos paraugu noņemšanā un paraugu noņemēju pārraudzībā, tīrības analīzēs, dīgļspējas un dzīvotspējas analīzēs, mitruma noteikšanā, 1000 sēklu masas noteikšanā un par ISTA un vietējo sertifikātu izsniegšanu. Speciālistiem sniegtas atbildes uz viņus interesējošiem jautājumiem.

2013.gadā joprojām spēkā starptautiskie līgumi ar Dānijas sēklu kompānijām Vikima Seed un DLF Trifolium. Ar Vikima Seed noslēgts līgums par dārzeņu un dekoratīvo augu sēklu dīgļspējas un analītiskās tīrības noteikšanu, saņemti 45 dažādu dārzeņu sugu 489 sēklu paraugi. Analītiskās tīrības analīzes veiktas 22 sugu 77 sēklu paraugiem. Šogad kompānijai Vikima Seed izsniegti 82 starptautiskie ISTA sertifikāti. No DLF Trifolium tiek saņemti stiebrzāļu, tauriņziežu un eļļas augu sēklu paraugi sēklu tīrības, citu augu sugu sēklu un dīgļspējas analīžu veikšanai, saņemti 407 sēklu paraugi 23 dažādām sugām.

4.57.attēlā grafiski parādīts, kā mainījies sugu skaits pa gadiem starptautisko klientu iesūtītajiem paraugiem. Sugu skaits ar katru gadu palielinās tādējādi ceļot arī laboratorijas ekspertu profesionalitāti. Apliecinājums tam ir klientu apmierinātība, jo rezultāti nav apstrīdēti un laboratorija saņem jaunus paraugus, kur dažādojies sugu klāsts.

4.57.attēls: Sugu skaits starptautisko klientu iesūtītajiem paraugiem

Nacionālā sēklu kontroles laboratorija (NSKL) turpina analizēt arī DLF Trifolium atsūtītos neviendabīguma paraugus kā 5% kontroles paraugus no partijām, kurām ir palielināts sēklu partijas lielums (ES eksperimenta ietvaros). Šo paraugu analīze ir ļoti darbietilpīga, turklāt analīzei ir īpaši nosacījumi – vienas sēklu partijas paraugus iedala viens eksperts, arī analītisko tīrību un citu augu sēklu noteikšanu veic viens eksperts. Visi dati tiek ievadīti DLF datu bāzes NAVISION „Excel” failā, kas palielina darba apjomu un slodzi, saņemti 14 partiju 235 sēklu paraugi.

Sakarā ar to, ka Dānijā vairs nav valsts oficiālās sēklu kontroles laboratorijas, DLF Trifolium sūta arī 5% no paraugiem, ko analizējušas kompānijas laboratorijas, oficiālai pārbaudei uz NSKL kā ISTA akreditētu valsts laboratoriju. Uz pārskata sagatavošanas laiku ir saņemti 186 šāda veida sēklu paraugi.

ISTA profesionalitātes testu pārbaudes pārskata gadā veiktas *Lactuca sativa* (cikls 12-3), *Phalaris canariensis* (cikls 13-1), *Pisum sativum* (cikls 13-2) un *Brassica napus* (cikls 13-3). Par visām analīzēm *Lactuca sativa*, *Phalaris canariensis*, *Pisum sativum* un *Brassica napus* ir saņemts ISTA augstākais statistiskais novērtējums A.

Lai pārliecinātos par savu profesionālo kvalifikāciju NSKL pieteicās arī sēklu veselīguma analīzei uz *Phomopsis complex* sojai (*Glycine max*) un dīgtspējas noteikšanai priežu sēklām *Pinus sylvestris*.

NSKL piedalījās arī profesionalitātes pārbaudes analīzēs ar citām ISTA laboratorijām, ko organizēja DLF Trifolium par *Festuca arundinacea* analīzēm (tīrībai, citu augu sēklas, dīgtspējai, mitrumam,), kurās līdzdarbojās arī ISTA laboratorijas no Nīderlandes, Dānijas un Igaunijas.

Pārskata gadā NSKL saskaņā ar iekšējā audita plānu 2013.gadam veikti 20 iekšējie auditi. Auditos konstatētās neatbilstības un ieteikumi darba uzlabošanai izskatīti un neatbilstībām noteiktas nepieciešamās korektīvās darbības un atbildīgie trūkumu novēršanai. Pārskata periodā veiktas arī iekšējās pārbaudes tīrībā un citu augu sēklu noteikšanā, dīgtspējā, dzīvotspējā un mitruma satura noteikšanā. Dokumentu pareizības pārbaude tiek veikta pirms dokumenta izrakstīšanas, kad darba kartītes pārbauda ar laboratoriju nesaistīts departamenta darbinieks. Regulāri tika veiktas arī nepieciešamās izmaiņas kvalitātes

rokasgrāmatā un citos laboratorijas dokumentos (kvalitātes kontroles (KK) veidlapās, saistošajos dokumentos, laboratorijas instrukcijās). Darbs pie izmaiņām turpināts visa pārskata perioda laikā. Darbinieki nodrošina arī kvalitātes sistēmas uzturēšanu, darba aprakstu (DA) gatavošanu, izmēģinājumu veikšanu, iekārtu apkopi un kalibrēšanu, paraugu ņēmēju pārraudzību un apmācības, reģionālo sēkļu kontroles laboratoriju analītiskā un metodiskā darba pārbaudi un ekspertu apmācības. Visi augstāko sēkļu kategoriju paraugi (IS, PB, B) tiek analizēti tikai NSKL.

Šogad strauji palielinājies izsniegto ISTA sertifikātu skaits, ja iepriekšējos gados vidēji bija 15 sertifikāti gadā, tad šogad izsniegto starptautisko sertifikātu skaits salīdzinājumā ar pagājušo gadu ir palielinājies 6 reizes, sasniedzot 78 starptautiskos sertifikātus.

Starptautiskie semināri, sanāksmes

18.-21.februārim pieredzes apmaiņa Baltkrievijas galvenajā sēkļu, karantīnas un augu aizsardzības valsts inspekcijā Minskā, kuras laikā notika iepazīšanās ar Baltkrievijas valsts galveno sēkļu kontroles, karantīnas un augu aizsardzības inspekciju, Minskas apgabala valsts sēkļu kontroles, karantīnas un augu aizsardzības inspekciju, tikšanās ar apvienības "Belemena" vadību, iepazīšanās ar Baltkrievijas Zinātņu akadēmijas zemkopības zinātniski praktisko centru Žodinā, sēkļu sagatavošanas kompleksa apmeklējums Žodinā, iepazīšanās ar Minskas rajona valsts sēkļu kontroles, karantīnas un augu aizsardzības inspekcijas darbu Priluki kā arī Minskas toksikoloģiskās kontroles laboratorijas apmeklējums un iepazīšanās ar laboratorijas darba virzieniem. Parakstīts protokols par sadarbību.

26.-28.februāris - CPVO Administratīvās padomes sēde, Anže, Francija. Pasākuma darba kārtība: CPVO aktivitātes, kvalitātes un iekšējo auditu atskaites; Pagaidu budžeta stāvoklis un projekts 2014.gadam; CPVO darbinieku (personāla) ikgadējais plāns uz 2014.-2016.g.; CPVO maksas struktūra; Apelācijas padomes ziņojumi; biznesa procesa reorganizācija; Priekšlikumi izmaiņām nolikumā par Administratīvo padomi; Kvalitātes audita dienesta atskaites par pārbaudēm 2012.gadā; Jauno sugu attiecinājums Pārbaudes birojiem; CPVO tehnisko protokolu apstiprināšana; Par „mazo” sugu AVS pārbaudes centralizāciju dekoratīvo augu sektorā; Atskaite par ikgadējo sanākumi starp CPVO un pārbaudes birojiem.

21.-26.aprīlim ISTA darba seminārs par paraugu ņemšanu un kvalitātes nodrošināšanu paraugu ņemšanā Odensē, Dānijā, kur tika iegūtas jaunas zināšanas par automātiskajiem paraugu ņēmējiem, pārrunāti jautājumi, kas saistīti ar ISTA vadlīnijām – automātiskā paraugu ņēmēja apstiprināšanas procesā, apvienotā parauga dalīšanas metodes un vidējā parauga iegūšana, paraugu ņēmēju apmācība, eksaminēšana un autorizēšana, kvalitātes vadība – paraugu ņemšanas instrumentu pārbaude, kalibrēšana un uzturēšanas kārtība, kvalitātes vadība – paraugu dalītāju pārbaude, iekšējās kvalitātes pārbaude un monitorings, kā arī paraugu ņēmēju pārraudzība – audits paraugu ņemšanā un paraugu ņēmēju novērtēšana.

14.-17.maijs līdzdalība Ziemeļu un Baltijas valstu sēkļu padomes ikgadējā sanāsmē Turku, Somijā, kuras darba kārtībā bija jautājumi, kas saistīti ar aktualitātēm tādu starptautisko organizāciju kā ISTA, OECD, ES, UPOV un CPVO darbībā, katras valsts ziņojums par aktualitātēm 2012.gadā un Ziemeļu un Baltijas valstu sēkļu kontroles Komitejas darba grupu precizēšana.

9.-14.jūnijs - darba seminārs par lopbarības augu tīrības un dīgtspējas analīzēm Sēklu kompānijā DLF, Roskildē, Dānija. Darba kārtībā: Dīgstu novērtēšana saskaņā ar ISTA rokasgrāmatu (teorija), Praktiskie darbi - dīgstu novērtēšana *Festuca arundinacea* un *Poa pratensis*, dīgstu novērtēšana *Lupinus sp.* un *Vicia sativa*, tīro sēklu definīcijas *Festuca arundinacea* saskaņā ar ISTA rokasgrāmatu, tīrības analīžu veikšana *Festuca arundinacea*, sēklu pūtēja pielietošana stiebrzāļu sēklu tīrības analīzēs, tīro sēklu definīcijas *Poa pratensis* saskaņā ar ISTA rokasgrāmatu un tīrības analīžu veikšana *Poa pratensis*.

11.-18.jūnijs - 30. ISTA kongress un Sēklu simpozijš Antālijā, Turcijā. Pasākuma sākumā notika ISTA Sēklu simpozijš "Sēklu kvalitātes novērtēšana – ieguvumi, ko sniedz augu selekcija un ģenētiskā saglabāšana", pēc tam ISTA Tehnisko komiteju prezentācijas un sanāksmes un diskusiju forums, kā arī ISTA dalībvalstu kopsapulce. Pasākuma laikā notika arī individuāla tikšanās ar Dānijas sēklu kompānijas DLF Trifolium pārstāvi par kopējās sadarbības rezultātiem, 2013/2014 sezonas plāniem un turpmāko apmācību nepieciešamību un tikšanās ar Vācijas oficiālās ISTA sēklu kontroles laboratorijas pārstāvi par elektroforēzes izmantošanu sēklu šķirņu atšķiršanā.

2.-6.jūlijs Eiropas sēklu sertifikācijas institūciju asociācijas (ESCAA) vadītāju ikgadējā sanāksme Longyearbyen, Norvēģija. Pasākuma darba kārtībā: P.Mannerkorpi (EK) prezentācija par jauno augu reproduktīvo materiālu tirdzniecības regulu attiecībā uz ģenētisko resursu šķirņiem; Svalbardas pasaules sēklu bankas (Global Seed Vault) nozīme cilvēces nākotnei; Norvēģijas sēklu sertifikācijas sistēmas prezentācija; Sēklu direktīvās noteikto prasību izpildes un kontroles problēmas; Vējauzu izplatības kontroles jautājumi Eiropas valstīs, noteikumi, prasības, ierobežošanas programmas; Lauka pēcpārbaudes sējumu iekārtošana, šķirnes standartparaugu nozīme, OECD vadlīniju izmantošana; Uz oficiālajām ES etiķetēm lietotās informācijas tulkojumi Eiropas valstu valodās.

4.-7.jūlijs OECD valstu Sēklu Shēmu ikgadējā sanāksme Parīzē, Francijā, kuras laikā notika divi pasākumi – Tehnisko darba grupu sanāksme un ikgadējā OECD valstu Sēklu Shēmu sanāksme. Sēklu shēmās uz šo brīdi darbojas 58 valstis. Sanāksmes laikā diskutēti ne tikai ar sēklu sertifikāciju aktuālie jautājumi, bet arī uzklauti Starptautisko organizāciju ziņojumi – FAO, ISTA (ģenerālsēkretāru maiņa), ISF, UPOV (PLUTO datu bāzes nozīme), AFSTA, APSA, ASTA, AOSA (arvien populārāka paliek molekulāro tehnoloģiju (PCR un elektroforēze) izmantošana šķirnes identitātes noteikšanai), ESA (galvenā problēma ir cīņa ar melno tirgu, īpaši hibrīdiem, neregistrētu šķirņu tirdzniecību), COPA-COGECA.

8.-10.jūlijs - ISTA darba seminārs par kvalitātes vadību Cīrihe, Šveice. Darba kārtībā: ISTA akreditācijas standarta interpretēšana, kvalitātes vadības dokumentācija un dokumentu kontrole, praktiskās nodarbības par kvalitātes dokumentāciju, statistikas izmantošana kvalitātes vadības sistēmā, Šveices sēklu kontroles laboratorijas apmeklējums, vadība (vadīšana) – komunikācija, praktiskās nodarbības par pozitīvo komunikāciju, nozīmīgi aspekti gatavojot un veicot auditu, praktiskās grupu nodarbības gatavojoties auditam, audita veikšana un rezultātu prezentācija.

22.augusts - Automātiskā paraugu noņēmēja darbības un atzīšanas procesa izzināšana, Tartu, Igaunija. Iepazīšanās ar darba organizāciju Igaunijas sēklkopības saimniecībā Rannu Seeme, automātiskā paraugu noņēmēja uzstādīšanas un darbības pamatprincipi, Automātiskā paraugu noņēmēja darbības atzīšanas procesa dokumentācija.

27.-29.augusts – Baltijas valstu ZM un sēkļu sertifikācijas institūciju pārstāvju sanāksme par jauno augu pavairojamā materiāla Regulu Tallina, Igaunija. Pasākuma darba kārtībā bija izrunāt problēmas, kas varētu rasties pārņemot jauno augu pavairojamā materiāla ražošanas un tirdzniecības Regulu, arī attiecībā uz mežu reproduktīvo materiālu un kopējas Baltijas valstu pozīcijas sagatavošana.

2.oktobris piedalīšanās CPVO Administratīvās padomes sēdē Briselē, Beļģija. Sēdes mērķis bija informēt dalībvalstis par Kopienas augu šķirņu biroja galvenajiem juridiskajiem, procesuālajiem, finanšu un tehniskajiem jautājumiem, nepieciešamības gadījumā ar balsu vairākumu pieņemt atsevišķus jautājumus. Šobrīd dalībvalstis, CPVO un citas organizācijas intensīvi strādā pie jaunās „augu pavairojamā materiāla” regulas. Neviena no dalībvalstīm nav gatava ieviest šo regulu pašreizējā redakcijā. Nepieciešami daudz skaidrojumi un deleģētie akti.

21.-23. oktobris - piedalīšanās UPOV sesijās un seminārā, Šveice, Ženēva. Pasākuma darba kārtība: Līdzdalība Administratīvās un Juridiskās komitejas (CAJ) sēdē, seminārā „Par būtiski atvasinātajām šķirnēm”, ES dalībvalstu koordinētajā sanāksmē un UPOV 86. Konsultatīvās komitejas sesijā (CC). Izskatītie jautājumi - 1. Likumdošanas vai likumdošanas priekšlikumu iepriekšēja atbilstības izvērtēšana Bosnijai un Hercegovinai saskaņā ar 1991.gada UPOV konvenciju (dokuments C/47/17); 2. Jaunumi attiecībā uz Ganas likumprojektu par selekcionāra tiesībām (dokuments C/47/18); 3). Sagatavotie dokumenti apstiprināšanai Padomē (dokuments C/47/13); 4. UPOV finansiālais stāvoklis un budžets 2014.-2015g. (dokuments C/47/4); 5. Finanšu pārskats par 2012.gadu (dokuments C/47/12); 6. Rezerves fonds (dokuments CC/86/2); 7.Parāds par iemaksām UPOV budžetā uz 2013.g.30.septembri (dokuments C/47/11); 8. Novērotāji UPOV organizācijās (dokumenti CC/86/7, CC/86/7 Add, CC/86/12 un CC/86/13); 9. Jautājumi, ko izvirzīja Starptautiskās sēkļu federācija (ISF) (dokuments CC/86/11 un ISF prezentācija).

Inspektoru un ekspertu mācības

Mācības NSKL ir gan plānotas, gan neplānotas. Visas mācības tiek reģistrētas pierakstos par mācībām, norādot datumu, kas piedalījās un par ko notika mācības. Pārskata periodā ir bijušas 15 mācības, no kurām desmit bija par sēkļu morfoloģiskajām pazīmēm un par tīro sēkļu definīciju, piecas par dīgtspējas noteikšanu un vairāku dienu apmācība jaunajam darbiniekam veselīgumā par linu slimību noteikšanu virs filtra.

05.02.2013. notika paraugu noņēmēju mācības un 12.02.2013. eksāmens, kuru saskaņā ar VAAD instrukciju kārtoja inspektori, kuriem beidzies kvalifikācijas uzturēšanas termiņš. Eksāmenu nokārtoja, un kvalifikācija tika pagarināta visiem desmit paraugu noņēmējiem, kuriem tas bija nepieciešams.

Katru gadu notiek arī kopējas visu sēkļu kontroles laboratoriju ekspertu mācības. Šajā pārskata periodā 08.05.2013. notika mācības, kurās piedalījās gan NSKL eksperti, gan reģionālo laboratoriju eksperti. Mācības vadīja NSKL darbinieki. Tēmas bija saistītas ar profesionālo zināšanu papildināšanu par izmaiņām ISTA noteikumos, aktualitātēm darba seminārā par puķu sēkļu analīzēm, kā arī par aktualitātēm sēkļu kvalitātes noteikšanas analīzēs – darbs ar sēkļu kolekciju, citu augu sēklas linos, aktuālais dīgtspējas un mitruma

satura noteikšanas analīzēs.ursos bija iespējams uzzināt arī ieteikumus VAAD mājas lapas un KUVIS pilnvērtīgākai izmantošanai.

No 25.marta veikta individuāla apmācība jaunam darbiniekam, kurš 05.06.2013. - 07.06.2013 nokārtoja eksāmenu sēklu kvalitātes noteikšanā, iegūstot sēklu kvalitātes noteikšanas eksperta kvalifikāciju.

Sēklu jomas inspektoru ar kvalifikāciju lauka apskates inspektors kvalifikācijas uzturēšanas mācības notika 9.aprīlī, 28.jūnijā un 9.augustā, kad notika pieredzes apmaiņa Vidzemes agro kooperatīvajā sabiedrībā un z/s Adzelvieši Burtnieku novadā.

Sēklu kontroles departaments saskaņā ar dienesta **sistēmu darbības pārbaudes** 2013.gada plānu sēklu un šķirņu jomā ir veicis darba pārbaudes reģionālo nodaļu sēklu kontroles laboratorijās Valmierā, Saldū un Bauskā, kā arī Zemgales, Kurzemes, Latgales un Rīgas reģionu paraugu noņēmēju darba pārbaudes un vienu pārbaudi jauno augu šķirņu atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaudes vietā Dobelē.

Veicot sēklu kontroles laboratoriju izvērtēšanu veiktas aizpildīto dokumentu pārbaudes, izvērtēts laboratoriju nodrošinājums ar iekārtām, kā arī atsevišķi (28) sēklu paraugi paņemti pārbaudei uz NSKL. Darba kontroles paraugu pārbaudē NSKL, secināts, ka dīgtspējas analīzēs 96 % gadījumu dīgtspējas rezultātu starpība ir pieļauto noviržu robežās.

2013.gadā sagatavoti desmit akti par paraugu noņēmēju pārraudzību un noņemti kontroles paraugi no desmit (2 stiebrzāļu, 1 ziemāju un 7 vasarāju) sēklu partijām.

Veicot pārraudzību pārbaudīts arī paraugu noņemšanas aprīkojums, parauga noformēšana, vidējo sēklu parauga noņemšanas aktu aizpildīšanas precizitāte. Pārbaudot visus kontroles paraugus pilnā analīzē NSKL, rezultāti pieļaujamās novirzes nepārsniedza. Katra paraugu noņēmēja un paraugu noņēmēju pārrauga rezultāti ar šo gadu tiek uzrādīti arī grafiskā veidā, lai būtu iespēja novērot tendences.

2013.gadā veikta viena pārbaude jaunu augu šķirņu atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaude Latvijas Valsts Augļkopības institūtā 05.09.2013. AVS pārbaude tiek veikta piecām vīnogu šķirnēm. Veikšanas vietā pārbaudīta metodiku un vadlīniju nosacījumu izpilde, prasības attiecībā uz šķirņu kolekcijas sastāvu un šķirnes kolekcijas uzturēšanu, izmēģinājuma plānošanas prasību ievērošana, kā arī iegūto pārbaudu datu apstrāde.

Sertificēto sēklu partiju tālākās pavairošanas pārbaude - lauku apskates inspektoru pārraudzība veikta izmantojot Kultūraugu uzraudzības valsts informāciju sistēmu (KUVIS)

Izvērtēta 44 ievesto sēklas kartupeļu un 10 lopbarības augu sēklu partiju etiķešu atbilstība normatīvo aktu prasībām. 25 ievestajām labību sēklu partijām izvērtētas gan etiķetes, gan sēklas pavaddokumenti. Galvenās konstatētās problēmas ir vējauzu klātbūtnes kontroles sēklu partijā dokumentu neesamība vai pārbaude veikta neatbilstoši direktīvas prasībām. Nepilnības konstatētas arī ievesto sēklu aprites uzskaites kārtošanā un norādītās sēklu kategorijas neatbilstība etiķetes krāsai.

Paraugu noņemšanas procesa pārbaude kaņepju THC monitoringa ietvaros veikta dokumentu saņemšanas laikā, izvērtējot visu paraugu noņemšanas aktu aizpildīšanas kvalitāti.

Sēklu kontroles ekspertu 2014.gada mācībās atkārtoti tiks izanalizētas darbā konstatētās neatbilstības un precizētas veicamās korektīvās darbības.

Visa pārskata gada laikā nodrošināta sekretariāta funkciju veikšana un departamenta darbinieku līdzdalība Nacionālās augu šķirņu padomes un tās ekspertu darba grupu darbā.

Departamenta darbinieki piedalījās starpinstitutūciju un ZM izveidotajās darba grupās, lai veiktu grozījumus un izstrādātu jaunus normatīvos dokumentus. Sagatavoti atzinumi un/vai izskatīti priekšlikumi izmaiņām normatīvajos aktos:

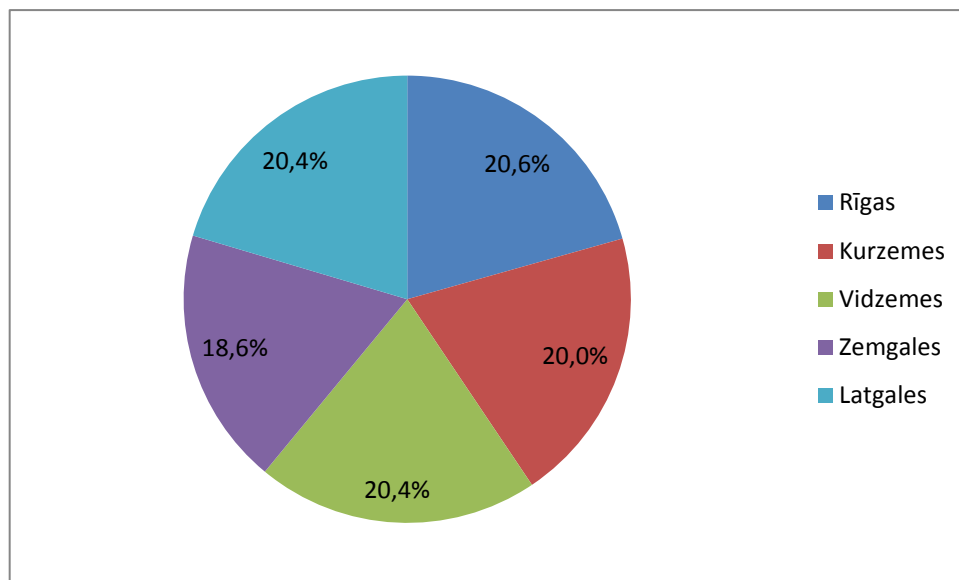
- Augu šķirņu aizsardzības likuma projektam;
- Izmaiņām „Dārzeņu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumos” attiecībā uz kolekcionāru reģistrāciju kolekcionāru reģistrā;
- Grozījumiem MK ta 2007.gada 13.februāra noteikumos Nr.120 „Labības sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi”;
- Noteikumiem par augu šķirņu aizsardzības piešķiršanu;
- COM darba dokumentiem attiecībā uz Sēklas kartupeļu direktīvas (2002/56/EC) I un II pielikuma grozījumiem;
- Oficiālās kontroles regulas projektam SWD (2013) 166, 167 final;
- Augu reproduktīvais materiāls regulas projektam SWD (2013) 162, 163 final;
- Likumprojektam „Grozījumi Ģenētiski modificēto organismu aprites likumā” un tā anotācijai, arī pēc saskaņošanas ar Tieslietu ministriju;
- Izziņas atzinumam no Eiropas Komisijas par noteikuma projektu „Ģenētiski modificēto kultūraugu līdzaspastāvēšanas noteikumi”. – par izolācijas attālumiem;
- Grozījumiem MK 2009.gada 26.maija noteikumos Nr.457 „Noteikumi par ģenētiski modificēto organismu apzinātu izplatīšanu”;
- „Grozījumiem MK 2008.gada 22.septembra noteikumos Nr.784 „Ģenētiski modificēto mikroorganismu ierobežotas izmantošanas, kā arī atļaujas izsniegšanas un anulēšanas kārtība””;
- Grozījumiem MK 2008.gada 22.decembra noteikumos Nr.1078 „Ģenētiski modificēto organismu riska novērtēšanas metodoloģija”;
- EK sagatavotajiem Komisijas īstenošanas direktīvas projektiem un lēmuma projektam saistībā ar Sēklas kartupeļu direktīvas (2002/56/EC) I un II pielikuma grozījumiem;
- Augu šķirnes saimniecisko īpašību novērtēšanas noteikumu un Latvijas augu šķirņu kataloga nolikuma noteikumu tulkojumiem;
- Intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādnes 2014. – 2018.gadam, izvērtējums.

4.3.2. SNIEGTIE PAKALPOJUMI

Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrs

Uz 2013.gada 31.decembri Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā ir reģistrētas 446 personas, kas ir par desmit personām mazāk kā iepriekšējā gadā. 2013. gadā Sēklaudzētāju

un sēklu tirgotāju reģistrā ir iekļautas 18 personas, taču izslēgti no Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistra 28 sēklaudzētāji, kā arī septiņām reģistrā reģistrētajām personām ir veiktas izmaiņas sniegtajos datos un izdota jauna reģistrācijas apliecība. Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā reģistrēto personu sadalījums starp reģionālajām nodaļām ir ļoti līdzīgs, tikai nedaudz mazāks Zemgales reģionā.

4.58.attēls: Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā reģistrēto personu īpatsvars Latvijas reģionos

Lauka pēcpārbaude

2013. gadā šķirnes identitātes un šķirnes tīrības izvērtēšana lauka pēcpārbaudē veikta 184 ziemāju labību sēklu partijām, 200 vasarāju labību sēklu partijām un 111 lopbarības augu sēklu partijām.

4.59.tabula: Sugu sadalījums lauka pēcpārbaudē

Nr.p.k.	Sugu grupa / suga	Šķirņu skaits	Partiju skaits
1.	ziemāju labības	ziemas kvieši	15
2.		rudzi	1
3.		ziemas tritikāle	5
4.	vasarāju labības	vasaras mieži	18
5.		vasaras kvieši	13
6.		auzas	6
7.		griķi	1
8.	stiebrzāles	timotņš	3
9.		sarkanās auzenes	1
10.		ganību airenes	2
11.		pļavas auzenes	4
12.		viengadīgās airenes	1
13.		hibrīdās airenes	1
14.		pļavas skarenes	1

15.	tauriņzieži	sarkanais āboliņš	7	16
16.		bastarda āboliņš	2	2
17.		baltais āboliņš	1	7
18.	pākšaugi	sējas zirņi	5	13
19.		Lauka pupas	1	5
KOPĀ:			88	495

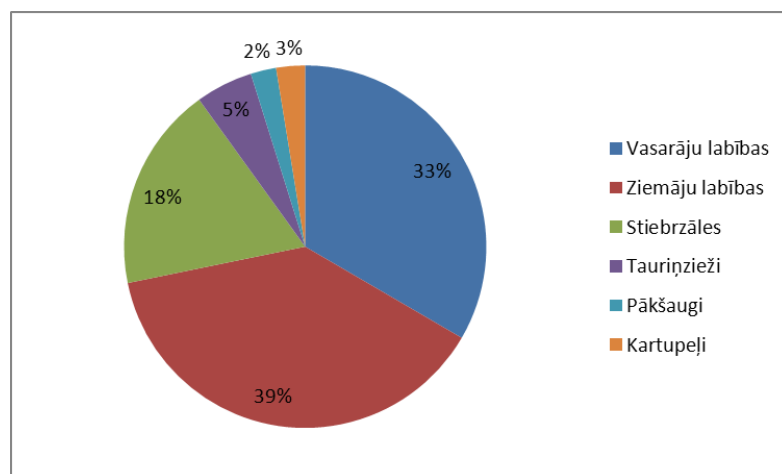
Labībām šķirnes identitāte neatbilda trīs sēkļu partijām, šķirņu maisījumi bija septiņām sēkļu partijām, bet šķirnes tīrības prasībām neatbilda piecas sēkļu partijas, kas sastāda 3,9% no pārbaudītā labību sēkļu partiju skaita, t.sk.

- viena vasarāju sēkļu partija neatbilda šķirnes tīrības prasībām t.i.0,5% no pārbaudītā vasarāju labību sēkļu partiju skaita;
- ziemāju labībām neatbilda 14 sēkļu partijas jeb 7,6 % no pārbaudītā ziemāju labību sēkļu partiju skaita.

Pārējām sugām visas sēkļu partijas atbilda šķirnes identitātei un šķirnes tīrības prasībām.

Sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates

2013.gadā reģionālo nodaļu sēkļu kontroles inspektori sēklaudzēšanas lauku apskates veikuši 9844.437ha platībā pie 126 sēklaudzētājiem. Jau trešo gadu pēc kārtas turpina palielināties kopējās sēklaudzēšanas sējumu platības. 2013.gadā salīdzinot ar iepriekšējo gadu palielinājums ir par 14% jeb nedaudz vairāk kā 1000 ha. Atbilstoši normatīvo aktu prasībām ir 99,54% no veikto lauku apskašu platībām. Līdz ar to varam lepoties ar prasībām atbilstošiem sēklaudzēšanas laukiem.

4.60.attēls: Lauku apskatēs atzītās platības pa kultūraugu grupām 2013.gadā

Salīdzinot sadalījumu pa kultūraugu grupām redzams, ka vislielāko platību lauku apskatēs aizņem labību sugas – kopā 72% no kopā atzītajiem laukiem lauku apskatēs. Lopbarības augi attiecīgi aizņem 25% no kopā atzītajiem laukiem lauku apskatēs, bet kartupeļu sēklaudzēšanas lauki aizņem tikai nedaudz mazāk kā 3%. Jau ceturto gadu pēc kārtas Latvijā netiek veikta sēklaudzēšana eļļas augiem un šķiedraugiem. Sīkāks sadalījums atzītajām

platībām lauku apskatēs pa kultūraugu grupām attēlots diagrammā. Gan labības, gan lopbarības augus audzē 65 sēkludzētāji, bet kartupeļus 22 sēkludzētāji.

2013.gadā vislielākās sēkludzēšanas platības ir bijušas Zemgales reģionā – apmēram 39% no kopā veiktajām lauku apskatēm, Kurzemē gandrīz 29%, Vidzemes reģionā gandrīz 14%, Latgales reģionā nedaudz vairāk kā 11% un Rīgas reģionā nedaudz mazāk par 8%. Taču sēkludzētāju skaits, kas pieteikuši savus sēkludzēšanas laukus lauku apskatēm, ir gandrīz vienāds visos reģionos, izņemot nedaudz mazāk aktīvo sēkludzētāju ir Latgales reģionā, attiecīgi pa reģioniem – Vidzemes reģionā – 29 aktīvie sēkludzētāji, Kurzemes reģionā - 28, Rīgas reģionā – 28, Zemgales reģionā ir 27, Latgales reģionā – 14. Analizējot pa sugu grupām var secināt, ka labības visvairāk tiek audzētas Zemgales reģionā – 44% no visām veiktajām lauku apskatēm labībām, lopbarības augus vairāk audzē Kurzemes un Vidzemes reģionā – katrā apmēram 30%, bet kartupeļu sēkludzētāju visvairāk ir Rīgas reģionā – 64%.

Sēkludzēšanas laukos audzēto šķirņu skaits ir ļoti līdzīgs ar iepriekšējo gadu, vienīgi kartupeļu sēkludzēšanas laukos audzēto šķirņu skaits papildinājies ar desmit jaunām šķirnēm. Ar 2013.gadā populārākajām šķirnēm var iepazīties tabulā:

4.61.tabula: Populārākās šķirnes lauku apskatē 2013.gadā

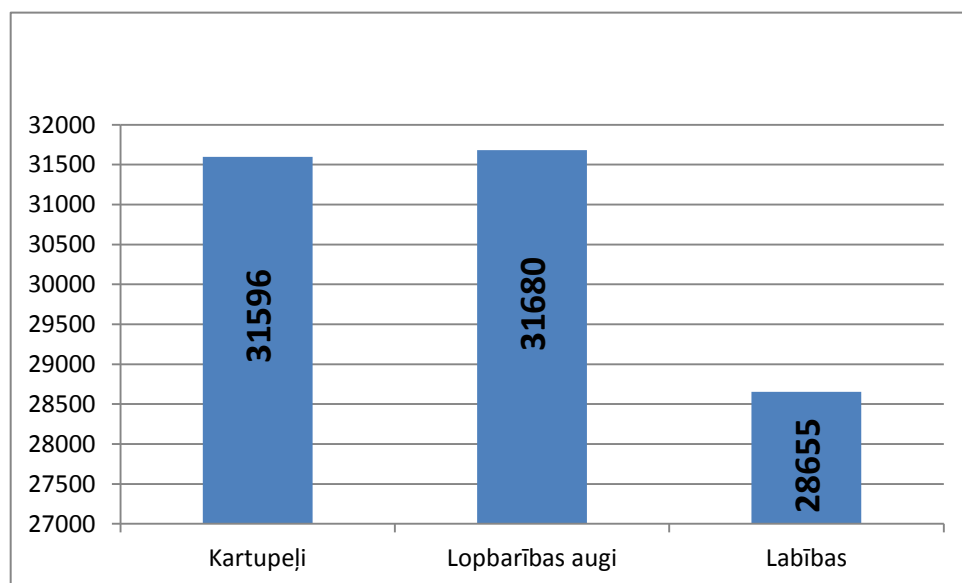
<i>Suga</i>	<i>Šķirņu skaits</i>	<i>Populārākās šķirnes (% no sugai kopā veiktajām LA)</i>
Vasarāju labības		
vasaras mieži	23	'Propino' (24%), 'Ansis' (9%), 'Quench' (7%);
vasaras kvieši	12	'Taifun' (21%), 'Hamlet' (13%), 'Zebra' (13%);
auzas	6	'Laima' (48%), 'Belinda' (17%), 'Ivory' (16%);
griķi	1	'Aiva';
Ziemāju labības		
ziemas kvieši	20	'Skagen' (33%), 'Fredis' (12%), 'Brilliant' (8%);
ziema tritikāle	3	'SW Falmoro' (50%), 'SW Valentino' (31%);
rudzi	2	'Dańkowskie Diament' (59%), 'Kaupo' (41%);
Stiebrzāles		
pļavas auzene	5	'Arita' (65%);
timotiņš	5	'Jumis (Priekuļu 2)' (73%);
ganību airene	3	'Bartwingo' (67%);
pļavas skarene	1	'Gatve';
sarkanā auzene	1	'Vaive (Priekuļu 45)';
hibrīdā airene	1	'Saikava (Ape)';
viengadīgā airene	1	'Druva (Uva)';
auzeņairene	1	'Vizule';
kamolzāle	1	'Priekuļu 30';
niedru auzene	1	'Karolina' ;
Pākšaugi		
sējas zirņi	6	'KWS Amiata' (24%) 'SW Clara' (23%), 'Vitra' (20%);
lauka pupas	2	'Fuego' (77%);
vasaras vīķi	1	'Ebena'

Tauriņzieži

sarkanais āboliņš	7	'Raunis (Priekuļu 66)' (40%), 'Dižstende' (29%);
bastarda āboliņš	2	'Namejs' (81%);
baltais āboliņš	1	'Daile (Priekuļu 61)';
hibrīdā lucerna	1	'Skrīveru';
Kartupeļi	59	'Lady Claire' (9%), 'Kuras'(8%) , 'Saturna' (7%),.

Sēklu partiju etiketēšana

2013.gadā etiķetes izsniegtas 1080 sēklu partijām. Kopā izsniegtas 91931 etiķetes, no tām 31596 augu pases kartupeļiem, 31680 etiķetes lopbarības augiem un labībām – 28655 gab.

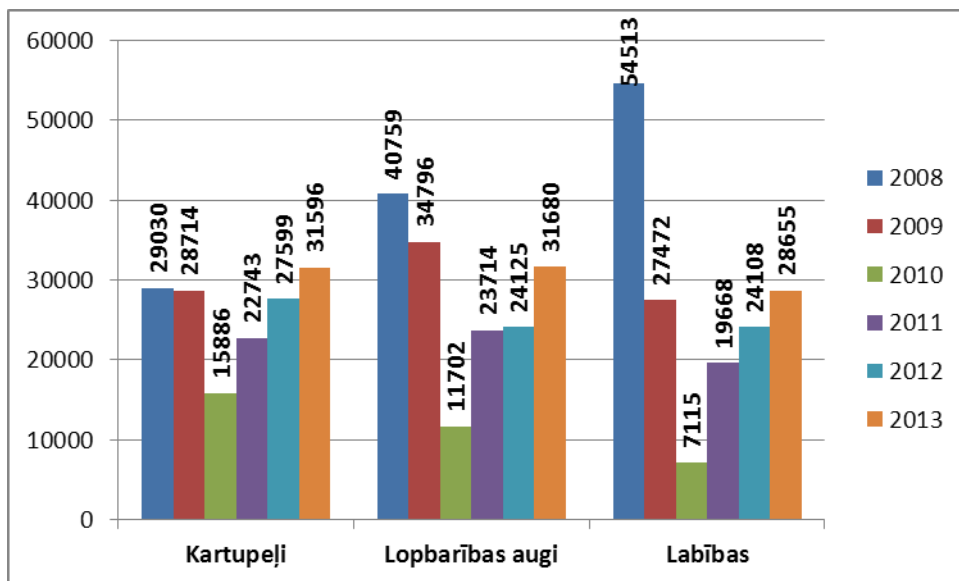

4.62.attēls: Etiķešu skaita sadalījums pa kultūraugu grupām, gab

Analizējot sertificēto sēklu etiķešu izlietojumu pa kultūraugu grupām, vērojams, ka pēc būtiskā izsniegto etiķešu daudzuma samazinājuma 2010. gadā visām sugām sākot ar 2011. gadu vērojams izsniegto etiķešu skaita pakāpenisks pieaugums, kas turpinās arī 2013.gadā. Sēklu partijām izsniegto etiķešu daudzums salīdzinājumā ar pagājušo gadu visvairāk ir palielinājies lopbarības augiem par 31%, labībām par 19% un kartupeļiem par 14%.

2013. gadā izsniegto etiķešu skaits pas sugu grupām ir ļoti līdzīgs. Visvairāk etiķetes izsniegtas lopbarības augiem 35% no kopējā izsniegto etiķešu skaita, kartupeļiem 34%, bet vismazāk labībām – 31%.

2013.gadā palielinājies izsniegto OECD (Starptautiskās Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas) etiķešu sēklu partiju skaits, kas paredzētas eksportam ārpus Eiropas Savienības (2012.gadā vienai partijai, 2013.gadā četrām sēklu partijām).

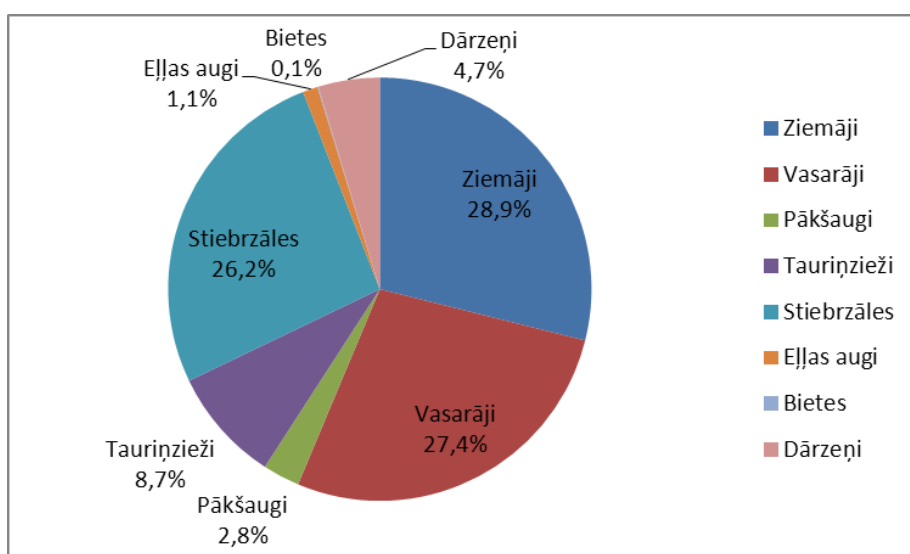

4.62.attēls: Etiķešu izlietojums pa kultūraugu grupām, gab.

Sēklu kontroles laboratorijās veiktās analīzes

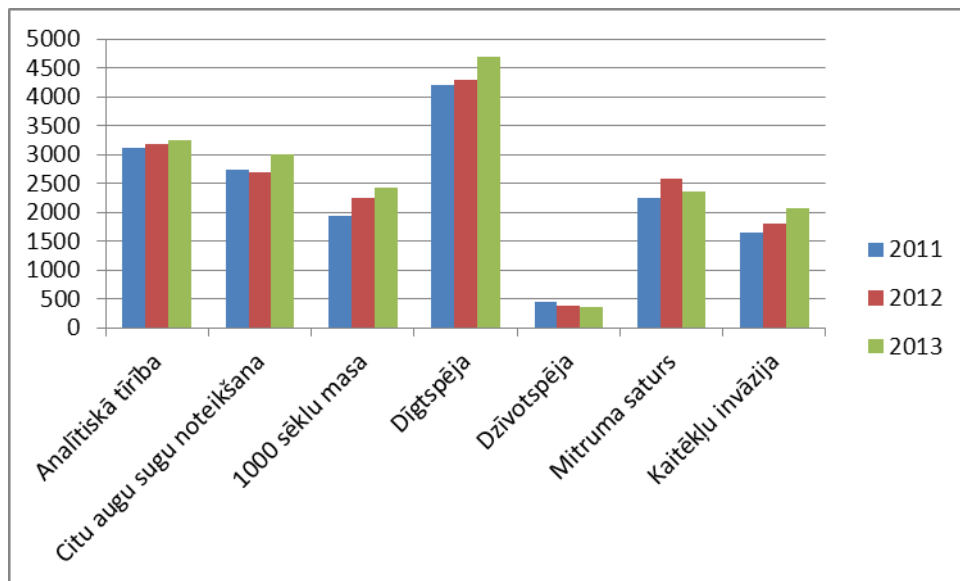
2013.gadā sēklu kvalitāti bija plānots pārbaudīt 4300 sēklu paraugiem, tai skaitā 1700 paraugiem NSKL. Pārbaudīti ir 5585 paraugi, no tiem NSKL pārbaudīti ir 2634 paraugi, kas par 55% pārsniedz plānoto apjomu. Kopā 1488 jeb 27% paraugu iesniegti sēklu sertifikācijai, bet lielākā daļa – 70% paraugi ir klientu iesūtītie paraugi kvalitātes pārbaudei. Reģionos visvairāk pārbaudīti paraugi ir Valmieras laboratorijā – 1093 paraugi jeb 20% no kopējā paraugu skaita. Bauskas un Saldus laboratorijās saņemti katrā pa 17% paraugu no kopējā paraugu skaita. Salīdzinot ar 2012.gadu, kopējais paraugu skaits ir nedaudz samazinājies.

Sēklu sertifikācijai iesniegto paraugu skaits 2013.gadā ir 1488 paraugi. Visvairāk sertifikācijai ir iesniegti labību un stiebrzāļu sēklu paraugi.

4.63.attēls: Sertifikācijai iesniegto paraugu skaits 2013.gadā

Pārskata gadā sēkļu kontroles laboratorijās kopā veiktas vairāk kā 18 tūkstoši dažādas sēkļu kvalitātes noteikšanas analīzes:

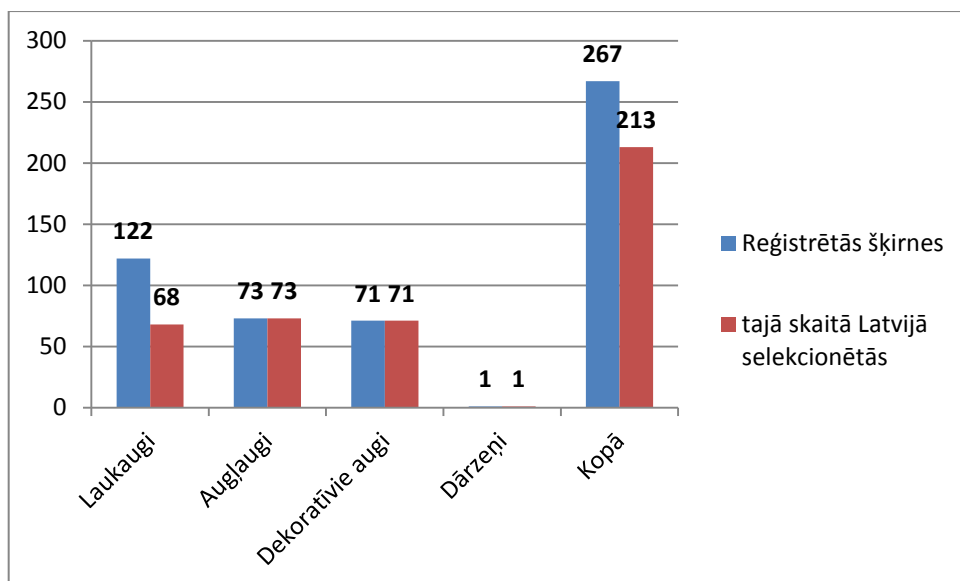
4.64.attēls: Sēkļu kvalitātes noteikšanas analīzes

Sēkļu kontroles laboratorijās visvairāk veiktas dīgtspējas analīzes – 26%. Pārējās analīzes attiecīgi ir: tīrības procentuālā satura noteikšana – 18%, citu augu sugu sēkļu noteikšana – 16%, 1000 sēkļu masas noteikšana – 13%, mitruma satura noteikšana – 13%, kaitēkļu invāzijas noteikšana – 11% un dzīvotspējas noteikšana – 2%.

2013.gadā 52% no NSKL pārbaudītajiem paraugiem ir iesūtījušas divas sēkļu kompānijas no Dānijas – A/S DLF Trifolium un A/S Vikima Seed. Pārskata gadā no Vikima Seed ir saņemti 47 dažādu dārzenū sugu 511 paraugi galvenokārt uz dīgtspējas analīzēm, kā arī izsniegti 82 Starptautiskās sēkļu kontroles asociācijas (ISTA) Oranžie sertifikāti. DLF Trifolium iesūtītie paraugi pārsvarā ir stiebrzāles uz pilnas tīrības un dīgtspējas analīzēm. No šiem paraugiem lielāko daļu sastāda sarkanās auzenes (*Festuca rubra*) – 35% un ganību airenes (*Lolium perenne*) – 29% sēkļu paraugi.

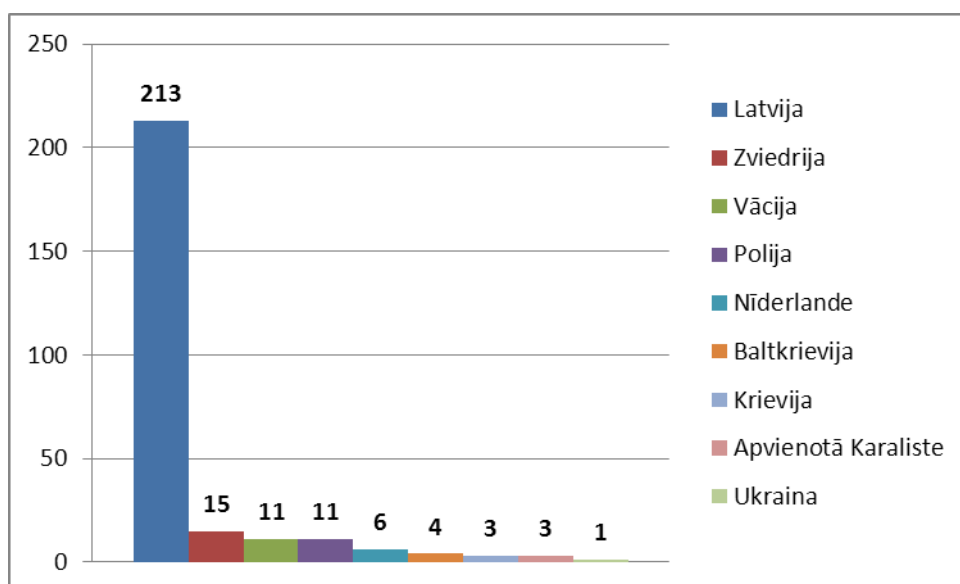
Selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana

Latvijas aizsargāto augu šķirņu skaits uz 2013.gada 31.decembri valsts reģistrā bija 267 šķirnes, tai skaitā laukaugu – 122, augļkoku un ogulāju- 73, dekoratīvo augu- 71, dārzeni-1.

4.65.attēls:Latvijā aizsargāto augu šķirņu skaits

213 šķirnes jeb 79,8% no reģistrā iekļautajām šķirnēm ir selekcionētas Latvijā, 15- Zviedrijā, 11- Vācijā un Polijā.

4.66.attēls: Latvijā aizsargāto augu šķirņu sadalījums pēc valstīm, kurās tās selekcionētas

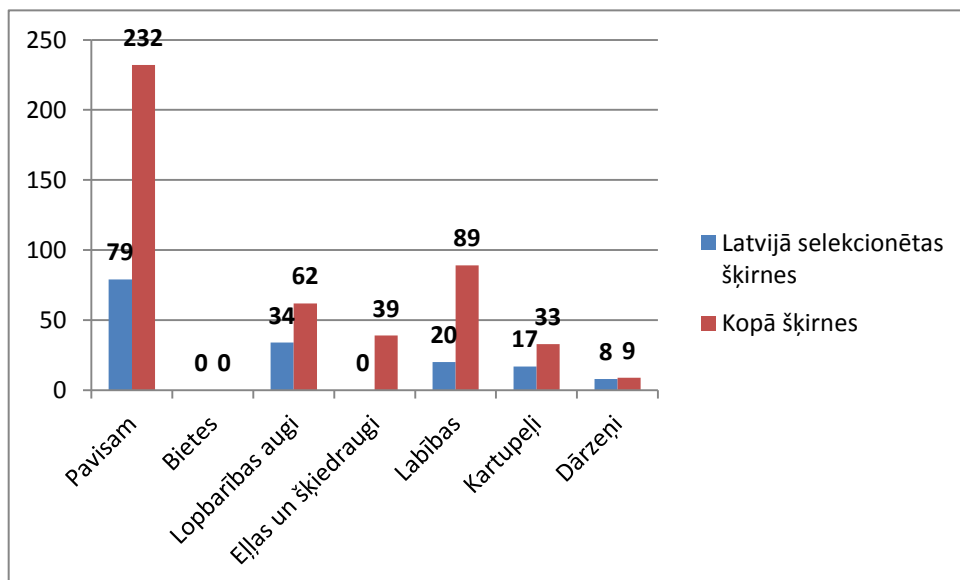
Pārskata periodā selekcionāra tiesības piešķirtas četrām šķirnēm, visas selekcionētas Latvijā. Izsniegtas 4 selekcionāra tiesību piešķiršanas apliecības.

Pieņemti, izvērtēti un reģistrēti pieci iesniegumi selekcionāra tiesību piešķiršanai un 27 iesniegumi šķirnes iekļaušanai katalogā.

Oficiālajā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” publicēta informācija par četriem reģistrētiem iesniegumiem selekcionāra tiesību piešķiršanai, par selekcionāra tiesību piešķiršanu četrām šķirnēm, par selekcionāra tiesību spēka zaudēšanu 18 augu šķirnēm, par reģistrētajiem

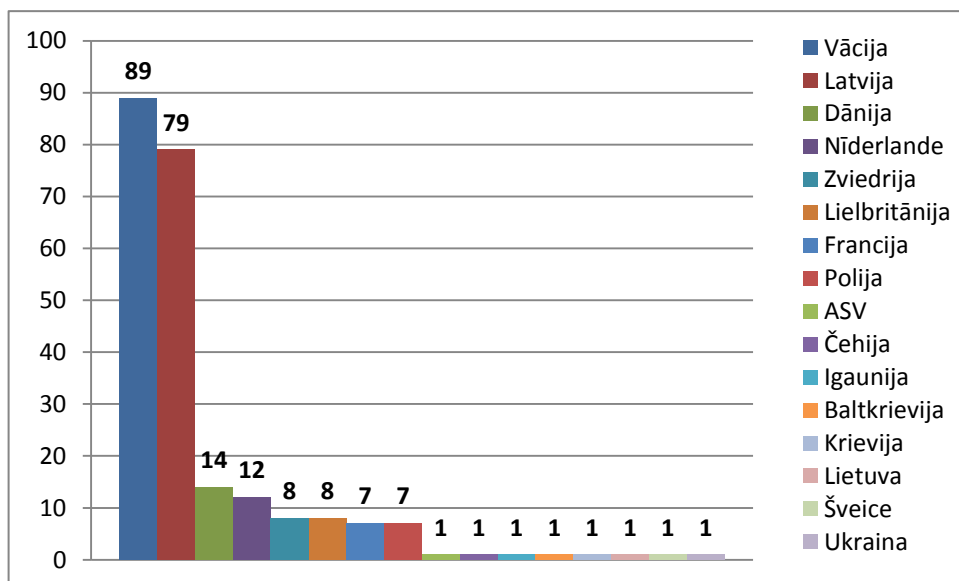
Šķirnes nosaukumiem 9 augu šķirnēm un cita likumā paredzētā informācija selekcionāra tiesību piešķiršanas jomā, kopā 14 publikācijas, kā arī publicēta informācija par augu šķirņu iekļaušanu un svītrošanu Latvijas augu šķirņu katalogā, par grozījumiem Latvijas augu šķirņu katalogā, kopā 12 publikācijas.

Uz gada beigām Latvijas augu šķirņu katalogā pavisam bija 232 šķirnes, tajā skaitā Latvijā selekcionētas 79 šķirnes.

4.67.attēls: Latvijas augu šķirņu katalogā iekļauto augu šķirņu skaits uz 31.12.2013.

Latvijas augu šķirņu katalogā visvairāk šķirņu ir no Vācijas – 89, Latvijas –79, Dānijas – 14, Nīderlandes –12, Zviedrijas – 8, Lielbritānijas – 8, Francijas –7 un Polijas – 7. Pavisam Latvijas augu šķirņu katalogā ir pārstāvētas 16 valstis.

4.68.attēls: Šķirņu skaita sadalījums pa valstīm

Saskaņā ar līgumu ar Polijas Augu šķirņu salīdzināšanas centru, par augu šķirņu AVS pārbaudzi veikšanu pēc mūsu pieteikuma Polijā 2013. gadā, ir veiktas AVS pārbaudes 9 augu šķirnēm, no tām pārbaude ir pabeigta 3 augu šķirnēm.

Atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaudes Latvijā tika veiktas 5 vīnogu šķirnēm, no tām pārbaude ir pabeigta 4 augu šķirnēm.

2013.gadā noslēgts viens vienošanās protokols par AVS pārbaudi Latvijā.

2013.gadā tika veikta AVS pārbaudes atskaišu izvērtēšana un pārbaudes rezultātu apstiprināšana 5 šķirnēm.

2013. gadā reģistrēti 178 licenču līgumi selekcionāra tiesību nodošanai.

Sagatavoti 15 lēmumi par iekļaušanu Latvijas augu šķirņu katalogā un 19 lēmumi par svītrosanu no tā, 10 lēmumi par neiekļaušanu Latvijas augu šķirņu katalogā un 4 lēmumi par šķirņu uzturēšanas termiņa pagarināšanu Latvijas augu šķirņu katalogā, kopā – 48 lēmumi.

Veikta lauku izmēģinājumos un ķīmiski-tehnoloģiskās analīzēs iegūto datu apkopošana, matemātiska apstrāde un sagatavota informācija par šķirnes iekļaušanu katalogā, svītrosanu no tā un tās atrašanās termiņa pagarināšanu – 4 ekspertu grupām un NAŠP, nodrošināts ekspertu grupu darbs.

Sagatavota un nosūtīta informācija ES komisijai un ES institūcijām par iesniegumiem šķirņu iekļaušanai Latvijas augu šķirņu katalogā un izmaiņām augu šķirņu katalogā – 10, OECD – 1.

Sagatavota un nosūtīta informācija par augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas rezultātiem, par izmaiņām, papildinājumiem katalogā un sagatavotas atbildes uz jautājumiem mājaslapā.

Pakalpojumi bioloģiskajai lauksaimniecībai

2013.gadā pēc iepriekšējā gada straujā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla piedāvājuma krituma atkal piedāvājums ir atgriezies gandrīz iepriekšējo gadu līmenī. Informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas, sēklas kartupeļu materiālu 2013.gadā KUVIS sistēmas bioloģiskās lauksaimniecības šķirņu sēklu uzskaites datu bāzē ir iekļāvuši seši sēklaudzētāji, piedāvājot 19 bioloģiskas izcelsmes sēklu partijas. Kopumā 2013.gadā datu bāzē piedāvāts nedaudz vairāk par 33t ar bioloģiskajām ražošanas metodēm audzēts sēklas materiāls. Taču tā ir tikai neliela daļa no individuālajām atļaujām pieprasītā nepieciešamā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla daudzuma, kopumā tas ir 2,3% no individuālajām atļaujām pieprasītā nepieciešamā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla daudzuma.

Pēc pēdējos divus gadus straujā izsniegto atļauju skaita pieauguma, 2013.gada izsniegto individuālo atļauju skaits nedaudz samazinājās. 2013.gadā tika izsniegtas 768 individuālās atļaujas, attiecīgi 2012.gadā - 1099 individuālās atļaujas, 2011.gadā – 499 individuālās atļaujas, 2010.gadā – 269 individuālās atļaujas. Vislielākais pieprasījums ir pēc dažādiem lopbarības augu maisījumiem vai atsevišķām lopbarības augu sugām - puse no 2013.gadā

izsniegtajām individuālajām atļaujām ir zālāju sēklu maisījumiem, atsevišķām lopbarības augu sugām - apmēram 25%, labību sugām – 21%, kartupeļiem - nepilni 4%.

Tāpat kā iepriekšējos gados arī 2013.gadā ar dienesta lēmumu ir noteikts sugu saraksts, kurā minētajām sugām tiek piešķirta vispārējā atļauja izmatot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Šajā gadā tika veiktas lielākas izmaiņas sugu sarakstā, kurām tiek piešķirta vispārējā atļauja. Galvenais kritērijs izvērtēšanā ir rādītājs, vai attiecīgajai sugai Latvijā notiek vai nenotiek sēklaudzēšana.

GMO saturošo kultūraugu uzraudzības joma

2013.gadā turpinājās darbs pie ĢMO brīvo zonu kartes veidošanas. Dienests sadarbojas ar pašvaldībām, lai precizētu saistošo noteikumu spēkā stāšanās brīdi un aizlieguma termiņu, jo daudzās pašvaldībās starp saistošo noteikumu pieņemšanas brīdi un spēkā stāšanās brīdi pāriet vairāki mēneši. 2013.gada beigās bija jau 100 (no 109) pašvaldības, kas noteikušas aizliegumu ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanai.

4.3.3. 2014.GADA PRIORITĀTES

Starptautiskajām prasībām atbilstošas sēklu sertifikācijas sistēmas darbības nodrošināšanai 2014.gadā ir plānots:

- novērtēt sēklu kvalitatīvās īpašības 4900 paraugiem;
- noņemt 1200 sēklu paraugus sertifikācijai;
- izsniegt 1000 sēklu sertifikātus;
- veikt 221kartupeļu bumbuļu analīzi;
- sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates 9000 ha platībā, sastādot 850 lauku apskates protokolus;
- Izsniegt 70000 oficiālo etiķešu, tai skaitā 28000 kartupeļu augu pases;
- reģistrēt 200 licences līgumus par šķirņu pavairošanu;
- Šķirnes tīrības un šķirnes identitātes izvērtēšanai lauka pēcpārbaudē sagatavot un iesūtīt 530 sertificēto sēklu partiju paraugus, veikt 1250 lauciņu vērtēšanu;
- izvērtēt šķirnes nosaukuma atbilstību 5 šķirnēm;
- piešķirt selekcionāra tiesības 5 šķirņu īpašniekiem;
- iekļaut Latvijas augu šķirņu katalogā 15 jaunas šķirnes;

kā arī:

- Izsniegt 750 atļaujas bioloģiskajiem lauksaimniekiem konvencionālās sēklas izmantošanai bioloģiskajā lauksaimniecībā;
- Nodrošināt līdzdalību Nacionālās augu šķirņu padomes un tās ekspertu grupu darbā, piedalīties apmācību procesā, lai sagatavotos Latvijas prezidentūrai ES;
- Kārtot Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistru, Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistru, Latvijas augu šķirņu katalogu un Ģenētiski modificēto kultūraugu audzētāju reģistru (sadaļu par GMO brīvajām zonām);
- Uzturēt VAAD mājaslapā informāciju par šķirnes AVS pārbaudes veikšanas iespējām;
- Sagatavot informāciju Starptautiskajai jaunū augu šķirņu aizsardzības organizācijai (UPOV), Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijai (WIPO) un Kopienas augu šķirņu

birojam (CPVO) par aizsargātajām šķirnēm un Kopienas augu šķirņu biroja datu bāzei, Eiropas Savienības kopējam lauksaimniecības augu sugu šķirņu katalogam un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) šķirņu katalogam par jaunajām šķirnēm;

- Sagatavot informāciju EK par konvencionālo sēklu atļaujām bioloģiskajā lauksaimniecībā, sertifikācijai paredzētajām platībām un sagatavoto sertificēto sēklu.

Turpmākie uzdevumi kvalitātes sistēmas darbības uzlabošanai

Sagatavot NSKL Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) pārkreditācijai 2015.gada janvārī, nodrošinot ISTA Standarta prasību izpildi. Veidot references materiāla kolekcijas sēklu veselīguma laboratorijā. Piedalīties ISTA profesionalitātes pārbaudes analīzēs *Pisum sativum* (zirņi) – dīgtspējai, mitrumam, *Triticum aestivum* (kvieši) tīrībai, citu augu sēklām, ISTA sertifikāta izrakstīšanai dīgtspējai, dzīvotspējai *Callistephus chinensis* (ķīnas astere) dīgtspējai un *Poa pratensis* (pļavas skarene) – tīrībai, citu augu sēklas, dīgtspējai, vēl arī sēklu sugu maisījums).

Veikt konstatēto korektīvo un preventīvo darbību ieviešanas efektivitātes analīzi. Turpināt KUVIS pilnveidošanu pie darba kartīšu aizpildīšanas, saskaņā ar KUVIS attīstības stratēģijas plānu 2014.gadam.

Piedalīties Baltijas valstu sēklu kontroles laboratoriju ekspertu sanāksmē Lietuvā, Ziemeļvalstu sēklu padomes sanāksmē Zviedrijā, ISTA ikgadējā sanāksmē Edinburgā, Lielbritānijā, ISTA darba seminārā par sēklu veselīgumu Poznaņā, Polijā, UPOV un CPVO sanāksmēs, kā arī ikgadējā OECD Sēklu Shēmu sanāksmē Zagrebā.

Turpināt sadarbību ar vadošajām Dānijas sēklu firmām Vikima Seed un DLF Trifolium.

4.4. Agroķīmijas joma

4.4.1. MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU APRITES UZRAUDZĪBA

Izmaiņas 2013.gadā

Saskaņā ar MK 2009.gada 27.janvāra noteikumiem Nr.76 „Aprites uzraudzības un kontroles kārtība mēslošanas līdzekļu ar marķējumu „EK mēslošanas līdzeklis””, sākot ar 2013.gada 1.janvāri ML ar EK marķējumu jābūt pieteiktiem uzskaitē VAAD. Ņemot vērā, ka normatīvo aktu prasības attiecībā uz EK ML iekļaušanu uzskaitē un ML reģistrācijai vai atļauju saņemšanai ir atšķirīgas, lai nodrošinātu abu procesu kvalitatīvu izpildi tika izdotas divas dienesta instrukcijas:

- 25.07.2013 instrukcija Nr.1.1-3/19 „Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests veic ML reģistrāciju, izsniedz atļaujas mēslošanas līdzeklim un veic KUVIS ML valsts reģistra uzturēšanu”;
- 26.07.2013 instrukcija Nr.1.1-3/20 „Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests veic ML ar marķējumu „EK mēslošanas līdzeklis” uzskaiti”.
- Paralēli tika pārskatītas un, nepieciešamības gadījumā aktualizētas spēkā esošās instrukcijas, kā rezultātā tika pieņemti grozījumi vienā no instrukcijām:
- 11.06.2013 instrukcija Nr.1.1-3/13 „Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienest 2012.gada 1.jūnija instrukcijā Nr.21 „Mēslošanas līdzekļa atbilstības normatīvajiem aktiem novērtēšanas kārtība mēslošanas līdzekļu aprites vietā”.

Departaments, lai nodrošinātu ML aprites normatīvo aktu ieviešanu, metodiski vadīja reģionālo nodaļu inspektoru darbu. Viena no metodiskās vadības formām bija inspektoru apmācības (3 dienas):

- „Mēslošanas līdzekļu aprites atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzība” (10. un 11.aprīlis);
- „Mēslošanas līdzekļu aprites un lietošanas uzraudzības pārbaužu rezultāti, to analīze” (4.decembris);
- kā arī tika veikta reģionālo nodaļu inspektoru darba virsuzraudzība.

2013.gadā notika aktīva sadarbība ar ZM normatīvo aktu grozījumu projektu izstrādē:

- Grozījumi Mēslošanas līdzekļu aprites likumā (17.10.2013/ stājas spēkā 20.11.2013);
- MK 2013.gada 24.septembra noteikumi Nr.997 „Grozījumi Ministru kabineta 2007.gada 30.janvāra noteikumos Nr.83 "Noteikumi par valsts nodevu par mēslošanas līdzekļa reģistrāciju vai atļaujas saņemšanu mēslošanas līdzekļa ieviešanai vai tirdzniecībai, kā arī tās maksāšanas kārtību”.

Turpināts darbs pie KUVIS ML datu bāzes pilnveidošanas: nodrošināta iespēja ievadīt informāciju par netipiskiem ML un augu augšanas veicinātājiem.

Pārskata gadā ārvalstu ražotāji un ML ievēdēji Latvijā izrādīja interesi ML, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem par ML ražoti vai laisti brīvā apgrozībā kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm vai Turcijā atzīšanu Latvijā, ko paredz arī Mēslošanas līdzekļu aprites likums.

Ņemot vērā apstākli, ka Latvijas normatīvie akti nenosaka ML atzīšanas procedūru, dienests vērsās ZM pēc skaidrojuma un saskaņā ar ZM 04.03.2013 vēstules Nr.2.3-4e/686/2013 skaidrojumu „Par mēslošanas līdzekļu savstarpējo atzīšanu” uzsāka atzīšanas procedūru, kā rezultātā 2013.gadā atzīto ML tika iekļauti 13 ML.

2013.gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

ML jomā 2013.gadam bija paredzētas šādas prioritātes:

- Nodrošināt ML ar EK marķējumu uzskaiti atbilstoši MK 27.01.2009 noteikumu Nr.76 „Aprites uzraudzības un kontroles kārtība mēslošanas līdzekļiem ar marķējumu „EK mēslošanas līdzeklis”” prasībām.
- Saņemot informāciju no bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles iestādēm par reģistrēta ML atbilstību marķēšanai vai etiķetēšanai ar norādi „Bioloģiskā lauksaimniecība”, nodrošināt reģistrēto ML saraksta papildināšanu ar attiecīgajām norādēm par bioloģisko lauksaimniecību.
- Nodrošināt reģionālo nodaļu ML inspektoru metodiskā darba virsuzraudzību.
- Sniegt priekšlikumus dienesta KUVIS pilnveidošanai ML jomā.
- Līdzdarboties ZM ML darba grupā, izvērtēt ZM izstrādātos normatīvo aktu projektus.
- Izstrādāt grozījumus dienesta instrukcijā par ML kontroles paraugu ņemšanu.
- Ieviest ML savstarpējo atzīšanu (citās ES dalībvalstīs ražotu un atzītu ML saraksta veidošanu).

Sniegtie pakalpojumi

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem personām, kas ražo, iaved vai iepako ML (izņemot ML ar EK marķējumu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un padomes 2003.gada 13.oktobra regulu Nr.2003/2003 par ML), tie ir jāreģistrē KUVIS Mēslošanas līdzekļu valsts reģistrā vai jāsaņem attiecīga atļauja to ieviešanai un/vai tirdzniecībai.

4.69.tabula: ML reģistrācija un atļauju izsniegšana 2013.gadā

<i>Darbības rezultatīvie rādītāji</i>	<i>Plāns, skaits</i>	<i>Izpilde,</i>	
		<i>skaits</i>	<i>%</i>
ML reģistrācija (apliecību skaits)	60	106	177
Atļaujas ML ieviešanai un tirdzniecībai (atļauju skaits)	20	32	160
Kopā	80	138	173

2013.gadā tika reģistrēts daudz vairāk ML (177 %) nekā bija plānots. Plāna pārpilde skaidrojama ar to, ka ražotāji piedāvā ar vien jaunus ML. Lielāko īpatsvaru pārskata gadā veidoja Latvijā ražotais sliekkomposts un ārvalstu ražotāju reģistrētie netipiskie ML un augu augšanas veicinātāji.

Arī izsniegto atļauju skaits bija lielāks nekā plānots – 32 jeb 173 % no plānotā. Lielāko īpatsvaru veido atļaujas, kas izsniegtas tādu ML ieviešanai vai tirdzniecībai, kas nav minēti MK

27.06.2006 noteikumos Nr.530, bet nav bīstami apkārtējai videi un cilvēku un dzīvnieku veselībai, kas liecina par to, ka aprītē nonāk ar vien jauni ML veidi.

4.69.tabula: Reģistrētie ML pa reģistrētāju grupām

Reģistrētāju grupa	2009.gads		2010.gads		2011.gads		2012.gads		2013.gads	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Ražotie	13	15	13	19	23	24	69	60	51	48
Ievestie	65	75	45	67	46	48	37	32	43	40
Mehāniskie maisījumi	1	1	4	6	14	14	3	3	2	2
Iepakotie	8	9	5	8	14	14	5	5	10	10
Kopā	87	100	67	100	97	100	114	100	106	100

Kā redzams, 2012. un 2013.gadā ražotāju reģistrēto ML īpatsvars ir vislielākais, attiecīgi – 60 un 48 %. Ar katru gadu samazinās ievadēju reģistrēto ML īpatsvars - no 75 % 2009.gadā līdz 40 % 2013.gadā. Tā ir vērtējama kā pozitīva tendence, kas liecina par to, ka Latvijas uzņēmumi ražo arvien vairāk ML, kā arī par to, ka ML reģistrācijā iesaistās ārvalstu ražotāji un tas atvieglo administratīvo slogu Latvijas uzņēmumiem, kas ievad ML.

Saskaņā ar Mēslošanas līdzekļu aprites likumu, ML ievadēji un ražotāji katru gadu līdz 31.janvārim dienestā iesniedz pārskatus par iepriekšējā gadā saražotajiem un ievestajiem ML vai sagatavotajiem to maisījumiem.

4.70.tabula: Ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms 2013.gadā, t (saskaņā ar ražotāju un ievadēju iesniegto informāciju līdz 2014.gada 31.janvārim)

ML veids	Reģistrētie ML*	EK ML*	Ar atļauju ievestie ML*	Indivīduālie maisījumi*	Kopā*
Slāpekļa	86901	58933	82	-	145916
t.sk. amonija nitrāts (AN)	71937	24115	-	-	96052
amonija sulfāts	1208	23445	-	-	24653
kalcija- amonija nitrāts (CAN)	1478	8789	-	-	10267
urīnviela (karbamīds)	8549	1933	-	-	10482
Fosfora	-	278	-	-	278
t.sk. superfosfāts	-	111	-	-	111
Kālija	14161	142	-	-	14303
t.sk. kālija hlorīds	14161	-	-	-	14161
kālija magnēzijs	-	15	-	-	15
Kompleksie (cietie) minerālmēsli	89234	20343	44779	741	155097
NPK	71814	20152	830	741	93537
t.sk. NPK 16-16-16	14075	-	-	-	14075
t.sk. Latvijā sagatavoti mehāniski maisījumi	11895	-	-	-	11895
NP	17421	3	43949	-	61373
t.sk. NPK 33-3-0	-	-	42688	-	42688
NK	-	169	-	-	169
PK	-	19	-	-	19
Šķīdrie minerālmēsli	6766	3819	17	-	10602
Šķīdrie N	6766	3233	16	-	10015
t.sk. KAS-32	1566	3131	-	-	4697
Šķīdrie NPK	0	586	1	-	587

Sekundāros augu barības elementus saturošie ML	1	702	296	-	999
Tikai mikroelementus saturošie ML	50	295	-	-	345
aļģošanas materiāli	69446	-	-	-	69446
t.sk. ievestie	27492	-	-	-	27492
t.sk. Latvijā ražotie	41954	-	-	-	41954
Organiskie un organoninerāli ML	2276	-	-	-	2276
t.sk. Latvijā ražoti	2183	-	-	-	2183
t.sk. Slieku biohumuss	1061	-	-	-	1061
ML speciālai izmantošanai	1063	-	-	-	1063
t.sk. Latvijā ražoti	376	-	-	-	376
Mikrobioloģiskie preparāti	226	-	-	-	226
t.sk. Latvijā ražoti	38	-	-	-	38
Netipiski ML un augu augšanas veic.	301	-	-	-	301
t.sk. Latvijā ražoti	300	-	-	-	300
Kopā	270425	84512	45174	741	400852
t.sk. Latvijā ražoti	44851	-	-	-	-

**Rezultāti noapaļoti uz veseliem skaitļiem.*

Latvijā no aprītē esošajiem ML lielāko apjomu veido kompleksie (cietie) minerālmēsli – 155,1 tūkstoši t un slāpekļa minerālmēsli 145,9 tūkstoši t, kas attiecīgi ir 39 un 36 % no kopējā ML apjoma. Kaut arī ar 2010.gada 1.jūliju ir stingrākas prasības amonija nitrāta (AN) tirdzniecībai, visizplatītākais ML ir amonija nitrāts – 96,0 tūkstoši t, kas ir 65 % no aprītē esošajiem slāpekļa minerālmēsliem un 24 % no visiem ML. Tas skaidrojams ar slāpekļa minerālmēsļu augsto efektivitāti un apstākļos, kad minerālmēsli ir ļoti dārgi, lauksaimnieki, pirmkārt iegādājas amonija nitrātu.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

Veikto pārbaūžu skaits, to veidi un rezultāti, analīze, secinājumi, prognozes. Par normatīvo aktu prasību pārkāpumiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi, analīze, secinājumi, prognozes.

Veicot ML aprites uzraudzību dienests:

- lai pārbaudītu ML kvalitātes atbilstību normatīvo aktu prasībām, ņem ML kontroles paraugus, nosūta testēšanai akreditētai laboratorijai un, pamatojoties uz testēšanas rezultātiem, novērtē ML atbilstību kvalitātes prasībām;
- pārbauda ML aprites (ražošanas, uzglabāšanas un tirdzniecības) vietas, lai pārliecinātos, vai aprītē atrodas reģistrēti ML, ar atļaujām vai ar EK marķējumu.

4.71.tabula: ML aprites pārbaūžu rezultāti 2013.gadā

<i>Darbības rezultatīvie rādītāji</i>	<i>Plāns, skaits</i>	<i>Izpilde,</i>	
		<i>skaits</i>	<i>%</i>
ML aprites vietu kontrole (pārbaūžu skaits)	150	155	103
ML kvalitātes laboratoriskā testēšana (paraugu skaits)	80	80	100
Slēdzieni par ML kvalitātes atbilstību	80	99	124

Analizējot 4.71.tabulas datus, redzams, ka tirdzniecības vietu pārbaudes izpildītas 103 % apjomā (par 5 pārbaudēm vairāk kā plānots), ML kontroles paraugi ņemti plānotajā apjomā, bet kvalitātes atbilstības slēdzieni sagatavoti 124 % apmērā. Sagatavoto slēdzienu skaits tik liels ir tāpēc, ka saskaņā ar MK noteikumiem, ja pirmajā kontroles paraugā kāds no rādītājiem neatbilst normatīvā akta prasībām, testēšanai uz akreditētu laboratoriju jāšūta otrs paraugs, kurā pārbauda neatbilstošo rādītāju.

4.72.tabula: ML kvalitātes atbilstība 2013.gadā

ML grupa	2012.gads		2013.gads	
	skaits	%	skaits	%
EK ML	39	100	43	100
t.sk., atbilst	33	85	36	84
t.sk., neatbilst	6	15	7	16
Reģistrētie un ar atļaujām ML	41	100	37	100
t.sk., atbilst	37	90	30	81
t.sk., neatbilst	4	10	7	19

Kā redzams, pārskata gadā ML ar EK marķējumu kvalitātes atbilstība regulas Nr.2003/2003 prasībām salīdzinot ar 2012.gadu praktiski nav mainījies – attiecīgi 15 – 16% šo ML ir konsatēta kvalitātes neatbilstība vai nu deklarēto rādītāju skaitliskajām vērtībām vai ML identifikācijas grupas prasībām.

Negatīva tendence konstatēta reģistrēto ML kvalitātei – ja 2012.gadā prasībām neatbilda 10% pārbaudīto ML, tad 2013.gadā tie bija 19%.

4.73.tabula: Reģionālo nodaļu veiktās ML aprites vietu pārbaudes 2013.gadā

Reģionālā nodaļa	Pārbaudes		Ierosinātās APK lietas		APK no pārbaudēm
	skaits	%	skaits	%	%
Rīgas un vispārējās uzraudzības	17	11	2	20	14
Zemgale	42	27	1	10	2
Kurzeme	29	19	1	10	3
Vidzeme	39	25	5	50	13
Latgale	27	18	1	10	4
KOPĀ	154	100	10	100	6

Kā redzams, pārbaudu apjomi pa reģionālajām nodaļām ir sadalīti salīdzinoši vienādi, procentuāli vairāk kā citās reģionālajās nodaļās pārbaudes bija jāveic Zemgales RN un Vidzemes RN inspektoriem.

APK lietas 2013.gadā ierosinātas 6 % no veiktajām pārbaudēm, kas ir līdzīgi kā 2012.gadā, kad APK bija ierosinātas 7% veikto pārbaudu.

Administratīvie sodi par konstatētajiem pārkāpumiem bija apmērā no 20 līdz 200 Ls, soda apmēru ietekmēja pārkāpuma būtība un tirdzniecības vietā esošais ML apjoms. Kopējais ML jomas soda naudas apmērs 2013.gadā bija 740 Ls (2012.gadā – 920), vidējais soda naudas apmērs – 74,0 Ls, kas ir mazāks nekā divus iepriekšējos gadus (2012.gadā – 92,0 Ls, 2011.gadā – 74,29 Ls).

VAAD darbības rezultātā novērsto normatīvo aktu prasību pārkāpumu skaits un to veidi

Kā norādīts 4.73.tabulā, ML jomā 2013.gadā konstatēti 10 būtiski pārkāpumi, kas arī tika novērsti. Seši pārkāpumi jeb 60 % no pārkāpumiem bija saistīti ar neregistrētu ML tirdzniecību, 3 pārkāpumi jeb 30 % - ar ML tirdzniecību no atvērta iepakojuma un 1 pārkāpums jeb 10 % - ML marķējumā nav norādīts kontroles institūcijas kods.

Pārskata gadā viena no aktualitātēm ML aprites uzraudzībā bija legālo narkotiku ar tirdzniecības nosaukumu „Kaktusu mēslojums” apturēšana. Lai to nodrošinātu, dienests sadarbojās ar Rīgas pašvaldības policiju un masu medijiem.

2014.gada prioritātes

2014.gadā turpināsies sadarbība ar ML ekspertiem, lai novērtētu netipisku ML, augu augšanas veicinātāju un mikrobioloģisku preparātu atbilstību ML normatīvajiem aktiem.

Paralēli plānots strādāt pie jomas inspektoru un darbinieku kvalifikācijas uzturēšanas pasākumu nodrošināšanas, kā arī dienesta KUVIS pilnveidošanas attiecīgajā jomā.

Sadarbībā ar ZM plānots strādāt pie grozījumiem MK 2006.gada 27.jūnija noteikumos Nr.530 „Mēslošanas līdzekļu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības noteikumi” attiecībā uz substrātu apriti, kā arī pie noteikumiem ML un substrātu kontroles paraugu ņemšanai.

Galvenie uzdevumi

- Nodrošināt visu aprītē esošo ML grupu (reģistrētie ML, ML ar atļaujām, ML ar EK marķējumu un citās ES un ES ekonomiskās zonas valstīs atzīto ML) atbilstību dienesta kompetencē esošo normatīvo aktu prasībām.
- Nodrošināt reģionālo nodaļu ML inspektoru darba virsuzraudzību.
- Sniegt priekšlikumus dienesta KUVIS pilnveidošanai ML jomā.
- Līdzdarboties ZM ML darba grupā, izvērtēt ZM izstrādātos normatīvo aktu projektus.
- Izstrādāt jaunu dienesta instrukciju par ML kontroles paraugu ņemšanu.
- Nodrošināt zinātnisko iestāžu atzinumu par netipisku ML, augu augšanas veicinātāju un mikrobioloģisko preparātu efektivitātes izmēģinājumu rezultātu pieņemšanu un tiem atbilstošu lēmumu pieņemšanu.
- Līdzdalība Tirdzniecības uzraudzības iestāžu padomē. Darbs ar ICSM sistēmu.

Sadarbības projekti un pētījumi

Plānots turpināt sadarbību ar ML ekspertiem no Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Latvijas sertifikācijas centra laboratorijas u.c.

4.4.2. AUGŠŅU AGROĶĪMISKĀ IZPĒTE

Izmaiņas 2013.gadā

Augšņu agroķīmiskā izpēte (AAI) tiek veikta saskaņā ar MK 2004.gada 5.oktobra noteikumiem Nr.833 "Kārtība, kādā iegūstama un apkopojama informācija par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņām" un Zemkopības ministrijas 2007.gada 15.marta kārtību Nr.12 „Metodiskie norādījumi augšņu agroķīmiskajai izpētei un izpētes rezultātu novērtēšanai” (turpmāk – metodika).

2013.gada AAI rezultāti tika ievadīti KUVIS Augšņu agroķīmiskās izpētes ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (turpmāk – AAIĢIS) datu bāzē.

2013.gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

Pārskata gada prioritātes bija:

- veikt augšņu agroķīmisko izpēti 30 000 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes (turpmāk – LIZ);
- iesaistīties pakalpojuma „e-pakalpojums augšņu agroķīmiskajai izpētei” izstrādē;
- strādāt pie AAI pakalpojuma pilnveidošanas, ņemot vērā klientu intereses;
- nodrošināt sekmīgu Agroķīmijas laboratorijas akreditācijas uzturēšanu;
- atjaunot laboratorijas aprīkojumu, lai nodrošinātu kvalitatīvas augsnes analīzes.

2013.gadā dienests kopumā AAI veica 41653 ha platībā:

- - 36630 ha saskaņā ar klientu iesniegumiem, pielietojot klasisko AAI metodiku;
- - 5026 ha par tehniskās palīdzības līdzekļiem nekoptai LIZ.

Bez papildus finansējuma, t.i., pēc klientu pasūtījuma AAI apjoms 2013.gadā bija 36630 ha jeb 122% no plānotā.

Sadarbībā ar dienesta Informācijas daļu tika turpināts darbs pie Augšņu agroķīmiskās izpētes e-pakalpojuma izstrādes.

Lai novērtētu AAI pakalpojuma kvalitāti un spriestu par tā uzlabošanas iespējām, pārskata gadā, nododot agroķīmiskās izpētes materiālus klientiem, tika izsniegtas arī aptaujas anketas. Aptaujas rezultāti ir analizēti šī pārskata 1.6.2.apakšpunktā.

Pārskata gadā tika sekmīgi uzturēta Agroķīmijas laboratorijas akreditācija un akreditācijas sfēra sekmīgi tika paplašināta ar vienu rādītāju – organisko vielu satura noteikšanu augsnē.

Pārskata gadā īstenotās jaunās politikas iniciatīvas, norādot piešķirto valsts budžeta līdzekļu apmēru to īstenošanai un informācija par to īstenošanu

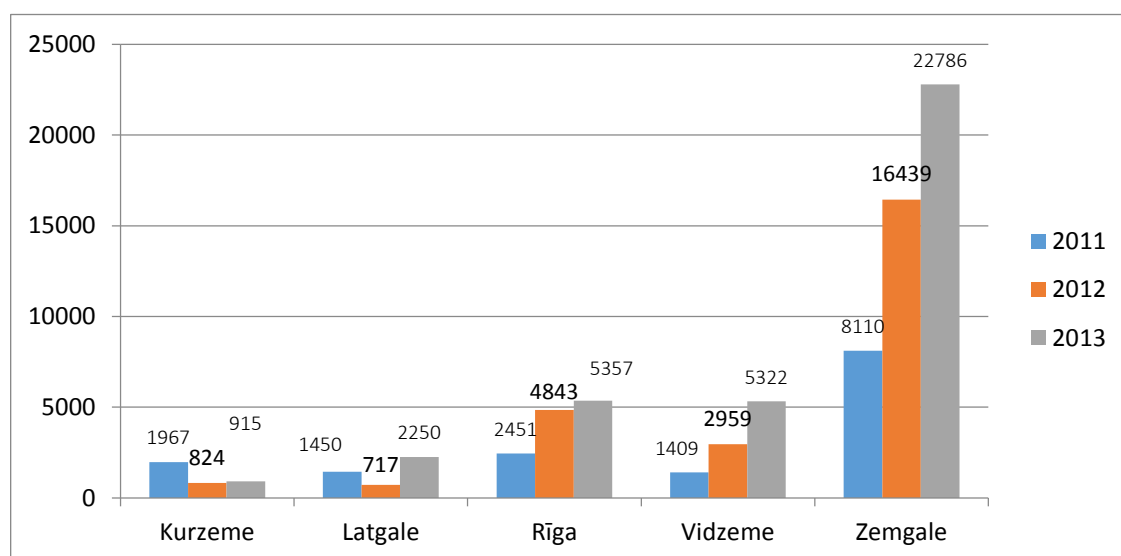
Lai iegūtu informāciju par neapstrādātas lauksaimniecībā izmantojamās zemes agroķīmiskajām īpašībām, saskaņā ar Zemkopības ministrijas 2013.gada 4.marta rīkojumu

nr.43 „Par neapstrādātas lauksaimniecībā izmantojamās zemes agroķīmisko izpēti” tika veikta AAI 5026 ha.

Sniegtie pakalpojumi

AAI mērķis ir ne tikai sniegt pakalpojumu konkrētai personai, nosakot tās apsaimniekoto augšņu auglības agroķīmiskos rādītājus, bet iegūto informāciju ievadīt un uzkrāt Kultūraugu valsts informācijas sistēmas augšņu agroķīmiskās izpētes datu bāzē, lai valstiskā līmenī varētu vērtēt un analizēt situāciju ar augšņu auglību un plānot ilgtspējīgas LIZ izmantošanas nodrošināšanas pasākumus.

Situācijā, kad AAI tiek veikta tikai pamatojoties uz personu individuālu iniciatīvu, informācijas apjoms par augšņu agroķīmiskajām īpašībām dažādos VPR ir ļoti atšķirīgs.

4.74.attēls. AAI apjomi Valsts plānošanas reģionos (neiekļaujot platības, kurās AAI veikta par tehniskās palīdzības līdzekļiem)

Būtiskāko AAI apjomu veido Zemgales valsts plānošanas reģiona (turpmāk –VPR) LIZ, attiecīgi 22786 ha jeb 62% no 2013.gada izpētes, bet mazākais pētīto platību apjoms bijis Kurzemes VPR – 915 ha jeb 2,5% no kopējā izpētes apjoma.

Lai gan 2013.gadā lauksaimnieki joprojām nesaņēma finansiālu valsts atbalstu AAI veikšanai, salīdzinot ar 2010.gadu, kad zemniekiem tika pārtraukta AAI subsidēšana, būtiski ir palielinājies gan AAI pieteikto LIZ apjoms, gan saimniecību skaits. Pārskata gadā lauksaimnieki AAI ir pieteikuši četras reizes vairāk platību nekā 2010.gadā un saimniecību skaits ir gandrīz divkārtšojies un saimniecības vai to AAI pieteiktās platības bijušas lielākas – ja 2010.gadā viena saimniecība Aai pieteica vidēji 64,1 ha, tad 2013.gadā – jau 154 ha.

4.75.tabula: Augšņu agroķīmiskās izpētes apjomi

<i>Rādītājs</i>	<i>2010.gads</i>	<i>2013.gads</i>	<i>%, salīdzinot ar 2010.gadu</i>
AAI apjoms, ha	8 394	36653,3	436
Saimniecības, skaits	131	238	182
Vidējā 1 personas pieteiktā platība, ha	64,1	154	240

Ņemot vērā AAI apjomu pieaugumu 2012.gadā, būtiski palielinājās arī Agroķīmijas laboratorijas darba apjomi.

Kopumā pārskata gadā laboratorija izanalizēja 12238 paraugus, t.sk., 12225 augsnes paraugus (ieskaitot individuālo klientu analīzēm iesniegtos paraugus) un 13 ML paraugus. ML veidoja tikai 0,1 % no paraugu kopskaita. Salīdzinājumam 2012.gadā tika izanalizēti 9456 paraugi, t.sk., 9434 augsnes un 22 ML paraugi. Arī 2012.gadā ML īpatsvars bija ļoti neliels – 0,23 % no kopējā paraugu skaita, tomēr proporcionāli lielāks nekā pārskata gadā.

No 2013.gadā analizētajiem 12225 augsnes paraugiem 10996 bija AAI paraugi (9665 AAI klientu un 1331 AAI tehniskās palīdzības paraugi) un 1229 klientu iesniegtie paraugi, attiecīgi ir 89,1% AAI paraugi un 10,9% klientu paraugi.

Ņemot vērā, ka laboratorijas pakalpojumu lielāko īpatsvaru veido tieši augsnes analīzes, turpmāk jāpievērš lielāka uzmanība tieši šo analīžu metožu pilnveidošanai, nodrošinājumam ar laboratorijas iekārtām un sadarbībai ar citu valstu laboratorijām.

Jāatzīmē, ka 2013.gadā analīzēm tika iesniegts par 45% vairāk individuālo klientu augsnes paraugu, attiecīgi 2012.gadā – 942 paraugi un 2013.gadā – 1229 paraugi.

2014.gada prioritātes

2014.gadā papildus kārtējiem darbiem plānots turpināt:

- KUVIS integrētā AAIĢIS pilnveidošanu;
- AAI e-pakalpojuma ieviešanu (popularizēšanu);
- lauksaimnieku un sabiedrības informēšanu par AAI nozīmi un tās datu izmantošanas iespējām;
- darbu pie priekšlikumiem AAI metodikas pilnveidošanai un pielāgošanai mūsdienu apstākļiem;
- Agroķīmijas laboratorijas iekārtu atjaunošanu un sekmīgu akreditācijas uzturēšanu.

Galvenie uzdevumi un pasākumi

Nodrošināt kvalitatīvu un iespējami savlaicīgu AAI pakalpojuma izpildi klientu pieteiktajā apjomā.

Uzsākt darbu pie brošūras par AAI materiālu izmantošanas iespējām.

Apmācīt dienesta reģionālo nodaļu inspektoros AAI paraugu ņemšanai saskaņā ar ZM metodikuu.

Pilnveidot AAI procesu, paralēli strādājot pie priekšlikumiem precizējumiem MK 05.10.2004 noteikumos Nr.833 "Kārtība, kādā iegūstama un apkopojama informācija par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņām" un Zemkopības ministrijas 15.03.2007 kārtībā Nr.12 „Metodiskie norādījumi augšņu agroķīmiskajai izpētei un izpētes rezultātu novērtēšanai”, kā arī citos normatīvajos aktos, kas tieši vai netieši attiecas uz AAI.

Plānotie sadarbības projekti un pētījumi

Finansējuma piešķiršanas gadījumā veikt AAI reprezentatīvai saimniecību izlases kopai 5000 ha platībā.

4.4.3. MĒSLOŠANAS LĪDZEKĻU PLĀNU UZRAUDZĪBA ĪPAŠI JUTĪGAJĀS TERITORIJĀS

ML lietošanas un to uzskaites dokumentācijas uzraudzība notiek saskaņā ar MK 2011.gada 11.janvāra noteikumiem Nr.33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem”, kas nosaka dienesta kompetenci attiecībā uz ML lietošanas uzraudzību visā Latvijas teritorijā un to uzskaites dokumentācijas uzraudzību Īpaši jutīgajā teritorijā (turpmāk – ĪJT). Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.33 KUVIS tiek ievadīta informācija un uzturētas šādas datu bāzes:

- datu bāze par īpaši jutīgo teritoriju saimniecībām;
- augsnes minerālā slāpekļa monitoringa datu bāze.

2013.gada 23.martā tika pieņemti grozījumi MK noteikumos Nr.33 un līdz ar to stāšanos spēkā bija nepieciešams veikt grozījumus dienesta instrukcijās un KUVIS sadaļās.

2013.gadā, ņemot vērā, ka dienestam netika piešķirti līdzekļi ML lietošanas un uzskaites uzraudzībai, pārbaūžu veikšana ĪJT nodrošināta tikai savstarpējās atbilstības pārvaldības prasību (SA) ietvaros saskaņā ar MK 2013.gada 12.marta noteikumiem Nr.139 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros”, kā arī pamatojoties uz personu iesniegumiem (sūdzībām) par ML lietošanas prasību pārkāpumiem visā Latvijas teritorijā.

Lai nodrošinātu ML lietošanas un uzskaites uzraudzību, tika:

- veikta reģionālo nodaļu inspektoru apmācība (5 dienas):
- 10.04. - 11.04.2013. „ML aprites atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzība”;
- 12.06. – 13.06.2013. “ML lietošanas atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzība”;
- 4.12.2013. „ML aprites un lietošanas uzraudzības pārbaūžu rezultāti, to analīze”;

1) izdotas 2 dienesta instrukcijas (grozījumi):

- 2013.gada 12.jūnija instrukcija nr.1.1-3/15 „Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta 2012.gada 4.jūlija instrukcija Nr.26 “Kārtība, kādā īpaši jutīgo teritoriju saimniecībās pārbauda mēslošanas līdzekļu lietošanas un uzskaites atbilstību savstarpējās atbilstības pārvaldības prasībām””;

- 2013.gada 12.jūnija instrukcija nr.1.1-3/16 „Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta 2012.gada 17.aprīļa instrukcija Nr.16 „Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests novērtē mēslošanas līdzekļu lietošanas un uzskaites atbilstību normatīvo aktu prasībām””;

3) veikta ML jomas SA inspektoru darba kvalitātes uzraudzība: 2 pārbaudes saimniecībās uz vietas un 113 administratīvās – pārbaudīti inspektoru sagatavotie pārbaudes akti un KUVIS ievadītā informācija;

4) veikta sarakste ar juridiskām un fiziskām personām:

- 23.04.2013. vēstule Nr.1.4-7/497 SIA „Ziedi JP” „Par atļaujas izsniegšanu”.

Pārskata perioda prioritātes bija nodrošināt noteikumu prasību par ML lietošanu un tās uzskaites dokumentācijas izpildes uzraudzību un kontroli. Lai īstenotu iepriekš minētās prioritātes tika pilnveidoti un precizēti dienesta iekšējie normatīvie akti, izstrādājot metodiku, pārbaudes aktus un vadlīnijas konstatēto pārkāpumu izvērtēšanai un informācijas ievadīšanai KUVIS, kā arī veicot visu dienesta reģionālo nodaļu inspektoru apmācību.

Saskaņā ar VAAD 2012.gada 17.februāra rīkojumu Nr.32 “Par Mēslošanas līdzekļu uzraudzības jomas inspektoru kvalifikācijām, mācību programmu kvalifikācijas ieguvei un kvalifikācijas ieguves un uzturēšanas kārtību” tika izstrādāta ML jomas reģionālo nodaļu inspektoru kvalifikācijas ieguves un uzturēšanas kārtība. Reģionālo nodaļu inspektoru apmācību laikā, 7 jaunie SA inspektori kārtoja abas kvalifikācijas eksāmenus kvalifikāciju ML3 (*ML lietošanas un uzskaites uzraudzības inspektors*) un ML3SA (*ML lietošanas un uzskaites uzraudzības SA inspektors*) ieguvei, savukārt 3 inspektori kārtoja tikai ML3SA (*ML lietošanas un uzskaites uzraudzības SA inspektors*), jo ML3 kvalifikācija bija iegūta jau 2012.gadā.

Sadarbībā ar dienesta Informācijas daļu un e-pakalpojumu vides izstrādātājiem notika darbs pie jauna pakalpojuma izstrādes – kultūraugu mēslošanas plānu kopsavilkuma iesniegšana elektroniski.

Pārskata periodā dienestam saskaņā ar MK 2012.gada 14.februāra noteikumu Nr.112 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai un tā piešķiršanas kārtību" 3.nodaļas „Atbalsts augkopības attīstībai” 3.3.sadaļu „Atbalsts augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai” tika piešķirti līdzekļi augsnes minerālā slāpekļa monitoringa realizācijai.

Monitoringa ietvaros veiktie pasākumi 2013.gadā:

- ĪJT 48 vietās divreiz gadā (pavasārī atjaunojoties kultūraugu veģetācijai un rudenī) trīs slāņos: 0-30 cm, 30-60 cm un 60-90 cm dziļumā ņemti augsnes paraugi minerālā slāpekļa satura noteikšanai;
- SIA „Vides audits” laboratorijā noteikts minerālā slāpekļa saturs 288 augsnes paraugos (144 paraugos pavasarī un 144 paraugos rudenī): nitrātu slāpekļi (mg/kg N-NO₃) un amonija slāpekļi (mg/kg N-NH₄) saskaņā ar LVS ISO 14256-2 metodi un mitrums (%) saskaņā ar LVS ISO 11456+TC1 metodi;
- augsnes minerālā slāpekļa datu bāze papildināta ar informāciju par minerālā slāpekļa saturu augsnē pavasarī atjaunojoties kultūraugu veģetācijai un rudenī, lauku vēstures

datiem (audzētie kultūraugi, plānotā un iegūtā raža, izmantotais mēslojums, t.sk., organiskie un minerālmēsli, to devas un iestrādātie augu barības elementi) un VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” informāciju par nokrišņiem 5 meteoroloģiskajās stacijās, gaisa vidējo temperatūru 4 meteoroloģiskajās stacijās un augsnes temperatūru 20 cm dziļumā vienā meteoroloģiskajā stacijā.

Izpildīts monitoringā plānotais: monitoringa objektu skaits un analizēto paraugu skaits. Monitoringa rezultātā sniegtas rekomendācijas slāpekļa normu korekcijai 2013.gada pavasara papildmēslojumam. Rekomendācijas ievietotas dienesta mājaslapā un publicētas žurnālos lauksaimniekiem “Saimnieks” un „Agro Tops”. Rekomendācijām bija vispārējs ieteikumu raksturs, jo, lai precīzi koriģētu slāpekļa normas, vajadzīgi dati par konkrētu lauku, jo minerālā slāpekļa daudzumu augsnē ietekmē ne tikai augsnes un meteoroloģiskie apstākļi, bet arī priekšaugi, iepriekšējā gada mēslojums u.c. faktori.

Sniegtie pakalpojumi

2013.gada 25.martā departamenta pārstāvis kā lektors ar prezentāciju “Mēslošanas līdzekļu lietošanas nosacījumi” piedalījās SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” (turpmāk - LLKC) organizētajās augkopības konsultantu mācībās Ozolniekos un 26.martā departamenta pārstāvji piedalījās izbraukumā uz saimniecību.

ML lietošanas un uzskaites uzraudzība nav saistīta ar pakalpojumu sniegšanu un zemnieku apmācību. ML plānu sastādīšana un zemnieku apmācība ir citu institūciju, piemēram, LLKC, Integrētās audzēšanas skolas u.c. kompetencē.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

2013.gadā SA ietvaros ĪJT bija plānots veikt 120 ML lietošanas un uzskaites pārbaudes, faktiski veiktas 113 pārbaudes jeb 94 % no plānotā. No kopējā veiktā pārbaudžu skaita 30 jeb 26% bija atkārtotās pārbaudes saimniecībās, kurām iepriekšējā gadā bija izteikts brīdinājums.

4.76.tabula: ML lietošanas un uzskaites SA pārbaudžu rezultāti 2013.gadā

Rādītājs	Pārbaudžu skaits				Kopā
	ZRN	VURRN	VRN	KRN	
1.Plānotais pārbaudžu skaits	83	27	10	0	120
2. Faktiskais pārbaudžu skaits	85	12	14	2	113
t.sk. atkārtotās pārbaudes	18	5	7	0	30
3. NA prasība nav izpildīta (brīdinājums)	26	3	1	2	32
4. NA prasība nav izpildīta (samazinājums)	8	1	0	0	9
4.1. pirmreizējās pārbaudes	5	-	-	-	5
4.2. atkārtotās pārbaudes	3	1	-	-	4
5. NA prasība ir izpildīta	48	8	13	0	69
5.1. pirmreizējās pārbaudes	35	4	6	-	45
5.2. atkārtotās pārbaudes	13	4	7	-	24
6. NA prasība nav pārbaudāma vai neattiecas	3	0	0	0	3
6.1. pirmreizējās pārbaudes	1	-	-	-	1
6.2. atkārtotās pārbaudes	2	-	-	-	2

SA pārbaūžu laikā konstatētie pārkāpumi izvērtēti, ņemot vērā to iespējamo kaitējumu videi, un attiecīgi par pārkāpumiem LAD klientiem tika piešķirti maksājumu samazinājuma punkti vai izteikts brīdinājums. Papildus katrs pārkāpums tika izvērtēts arī saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu un būtisku pārkāpumu gadījumā, piemērots arī administratīvais sods.

No SA ietvaros veiktās 113 pārbaudes prasības ievērotas 69 saimniecībās jeb 61 % saimniecību (2012.gadā – 54 %), maznozīmīgi pārkāpumi konstatēti 32 saimniecībās jeb 28 % (2012.gadā – 33 %) un samazinājuma punkti piešķirti 9 gadījumos jeb 8 % (2012.gadā – 13 %). Astoņos gadījumos, kad personām konstatēti būtiski pārkāpumi, to nozīmīgums, apmērs un pastāvība novērtēta ar 1-1-1, izņemot vienu gadījumu, kad nozīmīgums, apmērs un pastāvība novērtēta ar 2-1-1.

Līdz ar to jāsecina, ka salīdzinājumā ar 2012.gadu novērojama pozitīva tendence, ka konstatētie NA prasību pārkāpumi ir samazinājušies un palielinājās NA prasību izpilde. Ievērojami samazinājies būtisko pārkāpumu skaits līdz ar to situācija ĪJT ar ML lietošanas un uzskaites normu ievērošanu ir uzlabojusies, to apstiprina arī atkārtoto pārbaūžu rezultātu statistika – 26 saimniecībās (24 saimniecības NA prasības bija izpildītas un 2 saimniecībās NA prasības neattiecas) jeb 87 % maznozīmīgie pārkāpumi bija novērsti (2012.gadā – 85 %).

Pamatojoties uz SA pārbaūžu rezultātiem 2013.gadā ierosinātas 6 administratīvo pārkāpumu lietas par LAPK 88.¹⁰ pantā minēto prasību pārkāpumiem. 5 APL ierosinātas ZRN, viena – VURRN. Visos 6 gadījumos APL piemēroti naudas sodi kopsummā par 730 LVL. Neviena administratīvo pārkāpumu lieta netika pārsūdzēta.

2013.gadā papildus ML lietošanas un uzskaites pārbaudēm SA ietvaros, visā Latvijā tika turpinātas arī pārbaudes pamatojoties uz personu iesniegumiem (sūdzībām). Kopumā 2013.gadā saņemtas 17 sūdzības par iespējamu normatīvo aktu prasībām neatbilstošu ML lietošanu: pa vienai – Kurzemes reģionālajā nodaļā un Latgales reģionālajā nodaļā, 2 – Vispārējās uzraudzības un Rīgas reģionālajā nodaļā, 6 – Zemgales reģionālajā nodaļā un 7 – Vidzemes reģionālajā nodaļā, no kurām 10 gadījumos konstatējot normatīvo aktu pārkāpumus un ierosinot administratīvo pārkāpumu lietās (taču 3 gadījumos lietvedība izbeigta), savukārt 7 gadījumos pārkāpums netika konstatēts. Konstatētajos 7 gadījumos, pārbaudes veicot Vidzemes reģionālajā nodaļā (4 gadījumos), Vispārējās uzraudzības un Rīgas reģionālajā nodaļā (1 gadījums), Latgales reģionālajā nodaļā (1 gadījums) un Kurzemes reģionālajā nodaļā (1 gadījums) inspektoriem, ierosinātas APL pamatojoties uz LAPK 88.⁶ pantā minēto prasību pārkāpumiem, piemērojot naudas sodus kopsummā par 605 LVL.

Darbības rezultātā novērsto aktu pārkāpumu skaits un to veidi

Veicot operatīvās ML lietošanas un uzskaites pārbaudes visā Latvijas teritorijā, 6 gadījumos dienesta inspektori konstatējuši ML izkliedi pa augsni, kas klāta ar sniegu (Noteikumu 3.1.1.apakšpunkts), vienā gadījumā – šķidrie kūtsmēsli pēc izklienēšanas nav iestrādāti augsnē 12 stundu laikā (Noteikumu 3.3.6.apakšpunkts).

Visbiežāk konstatēti pirmreizējie maznozīmīgie pārkāpumi veicot SA pārbaudes ir Mēslošanas plānu (turpmāk – MP) kopsavilkums nav iesniegts termiņā – 23 gadījumos, AAI dati ir vecāki par 6 gadiem – 11 gadījumos, savukārt vairāk konstatētie būtiskie pārkāpumi: nav veikta AAI

– 5 gadījumos. Detalizētāka informācija par pārkāpumu konstatējumu skaitu un to veidiem 4.77.tabulā. Savukārt kopēja VAAD veikto pārbaūžu pārkāpumu klasifikācija gan pirmreizējo, gan atkārtoto dota 4.78.tabulā.

4.77.tabula: ML lietošanas un uzskaites SA pārbaudēs konstatēto pārkāpumu skaits un to veidi 2013.gadā

<i>Pārkāpums</i>	<i>Konstatējumu skaits</i>
Maznozīmīgie pārkāpumi (32 personām)	
MP kopsavilkums nav iesniegts termiņā	23
AAI dati ir vecāki par 6 gadiem	11
AAI nav veikta 1.gada nomas laukiem	7(+1)
MP nav saskaņā ar Noteikumu 3.pielikuma II nodaļu	4
< 50 % zaļo platību	2
MP nav saskaņā ar Noteikumu 3.pielikuma I nodaļu	1
Lauku vēsture netiek glabāta 3 gadus	1
Būtiskie pārkāpumi (5 personām)	
Nav veikta AAI	5
Saimniecībā nav katra lauka kultūraugu ML plāns kārtēja gada ražai	1

4.78.tabula: VAAD veikto pārbaūžu 2013.gada pārkāpumu klasifikācija

<i>Noteikumu punkts</i>	<i>Normatīva akta prasība</i>	<i>Pārkāpumu skaits</i>
6.5.	Rudens un ziemas periodā vismaz 50 % saimniecības LIZ aizņem zaļās platības	2
6.4.1.	Saimniecībā ir katra lauka kultūraugu mēslošanas plāns kārtējā gada ražai	1
	Kultūraugu mēslošanas plāns ir saskaņā ar 3.pielikuma I nodaļu	3
6.4.2. un 21.	Kultūraugu mēslošanas plāna sagatavošanā pamatojas uz augšņu agroķīmiskās izpētes datiem, kas nav vecāki par sešiem gadiem, vai izmanto agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datus, kas balstīti uz augšņu analīžu rezultātiem, un augšņu agroķīmiskās kartēšanas lietu glabā vismaz 6 gadus	27
6.4.4.	Kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums kārtējā gada ražai iesniegts VAAD līdz 15.maijam	31
	Kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums ir saskaņā ar 3.pielikuma II nodaļu	8
6.4.5.	Lauku vēstures dokumentāciju glabā vismaz 3 gadus	1

2014.gada prioritātes

2014.gadā VAAD turpinās ML lietošanas un uzskaites uzraudzību, darbu e-pakalpojuma ieviešanai, kā arī turpinās veikt augsnes minerālā slāpekļa monitoringu un pilnveidot monitoringa un ĪJT saimniecību datubāzi.

2014.gadā ir paredzēts uzsākt plānveida ML lietošanas atbilstības normatīvo aktu prasībām pārbaudes visā Latvijas teritorijā. Īpaši tas attiecināms uz periodu, kad augsne ir saslusi vai klāta ar sniegu.

2014.gada galvenais uzdevums – nodrošināt sekmīgu inspektoru apmācību un kvalifikāciju ieguvu un uzturēšanu, kā arī nodrošināt reģionālo nodaļu inspektoru darba virsuzraudzību.

5. Komunikācija ar sabiedrību

VAAD komunikācijas mērķis ir informēt un izglītēt sabiedrību un konkrētās mērķauditorijas par aktualitātēm VAAD darbības jomās, veicināt VAAD pakalpojumu pieejamību un sapratni par VAAD veicamajām uzraudzības funkcijām un uzdevumiem, paaugstināt VAAD prestižu.

VAAD darbinieki 2013.gadā:

- sniedza 94 intervijas un atbildes uz žurnālistu jautājumiem;
- Sagatavoja publikācijas specializētajos izdevumos – 43 (žurnālā «Saimnieks» – 24, žurnālā «AgroTop» – 13, žurnālā «Dārza pasaule» – 5, žurnālā «Dārzs un drava» – 1);
- Sadarbībā ar laikrakstu «Latvijas avīze» sezonas laikā katru pirmdien publicēta rubrika «Kaitnieku TOP 10» (maijs – okt.).

VAAD katru gadu piedalās valsts pārvaldes popularizēšanas pasākumos, motivējot skolniekus izvēlēties ar lauksaimniecību saistītās profesijas un veicinot iestādes prestižu. 2013.gadā Ēnu dienā ar VAAD darbību iepazīs un laboratorijas apmeklēja 22 skolēni, bet Valsts pārvaldes atvērto durvju diena – 10 Teikas vidusskolas skolēni.

VAAD piedalījās lauksaimnieku ģimenes svētkos «Traktordiena» un pasākumā Rīgas iedzīvotājiem «Lauki ienāk pilsētā», tādējā tiešā kontaktā tiekoties ar pasākuma apmeklētājiem un interaktīvā veidā, iesaistot apmeklētājus konkursos un uzdevumos, veicināta mērķauditorijas un iedzīvotāju kopumā interesi par VAAD veiktajām funkcijām un pakalpojumiem. Pasākumu apmeklētājiem sniegtas arī konsultācijas par augu kaitēkļu un slimību apkarošanu un veikta apmeklētāju anketēšana.

2013.gada vasarā, izveitos VAAD profils sociālajā tīklā Twitter, kur līdz gada beigām izdarīti 113 ieraksti un iegūti 146 sekotāji. VAAD uzdevums, komunicējot sociālajā tīklā ir piesaistīt tiešās mērķauditorijas (lauksaimnieku, kultūraugu audzētāju, dārzkopju utt) nepastarpināti un pastarpināti (caur pašvaldību un NVO profiliem) uzmanību prognozējamai slimību un kaitēkļu attīstībai, informēt par aktualitātēm.

Sadarbībā ar starptautisko organizāciju EPPO izveidots informatīvie materiāli ceļotājiem – baneris (lidostas „Rīga” monitoros) un buklets (ceļojumu aģentūrās, lidostā u.c.).

2013.gadā, sadarbībā ar „Lauku atbalsta tīklu” noorganizēts mediju treniņš vadītājiem.

Veikta akcija „Saimnieko atbildīgi” – 2000 lauksaimniekiem izsūtītas vēstules par pareizu AAL un ML lietošanu, VAAD mājaslapā izveidots beneris.

VAAD mājaslapā izveidota sadaļa „Sabiedrības līdzdalība”.

2014.gads plānots

- Turpināt sadarbību ar žurnālistiem, akcentējot reģionālos un specializētos medijus;
- Attīstīt darbību sociālajos tīklos;

- Sadarbībā ar NVO izstrādāt programmu «Sabiedrības izpratnes veicināšana par AAL lietošanu»;
- Piedalīties „Traktordienā” un atvērto durvju dienā;
- Organizēt sabiedrības informēšanas kampaņu par bakteriālo iedegu.